Waarom niet?

Gemeentes en kindvriendelijke openbare ruimte

MASTER CITY DEVELOPER 8
Anne Koning

INHOUD

VOORWOORD 5

HOOFDSTUK 1 INLEIDING 6

1.1 buiten spelen en bewegen 6
1.2 stedelijke gebiedsontwikkeling, wijkbeheer en buitenspelende kinderen 7
1.3 Probleemstelling 8
1.4 Onderzoeksvraag 8
1.5 Afbakening 9
1.6 Opzet 11

HOOFDSTUK 2 LITERATUURONDERZOEK 12

2.1 Inleiding 12
2.2 De gemeente 12
2.3 De functie van de openbare ruimte (voor kinderen) 16
2.4 Kindvriendelijke openbare ruimte 19
2.5 kindvriendelijke openbare ruimte – meetlatten en indicatoren 21
2.6 Argumenten en belangen bij een kindvriendelijke inrichting van een gebied 28
2.7 Conclusies 33

HOOFDSTUK 3 ONDERZOEKSKADER 34

3.1 Inleiding 34
3.2 Onderzoeksmodel voor besluitvorming 34
3.3 stedelijkheidsklasse als verklarende variabele 40
3.4 De gemeente 41
3.5 Overtuigingen voorleggen in continuüms 42
3.6 Van onderzoeksmodel naar vragenlijst; methode van onderzoek 45
3.8 Conclusie 47

Hoofdstuk 4 Resultaat enquête 50

4.1 Inleiding 50
4.2 Respondenten 50
4.3 Verklaringen zoeken 51
4.4 Resultaten 57
4.5 Conclusie 78

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIES 81

5.1 Inleiding 81
5.2 gemeentelijke besluitvorming 82
5.3 kindvriendelijke openbare ruimte in woongebieden 83
5.4 Kindvriendelijke openbare ruimte – waarom zou je? 84
5.5 Beperkingen en aanbevelingen 87

SAMENVATTING 90

BIJLAGES 98

VOORWOORD

Kindvriendelijke gebiedsontwikkeling vind ik een ongelofelijk interessant en belangrijk onderwerp. Waar blijven de vrolijk ingerichte brede stoepen, speelnatuur, speelplekken die de fantasie prikkelen? Waarom loopt niet naar elke school een kindvriendelijke route?

Al bij het begin van de opleiding tot “master of city developer” (stedelijke gebiedsontwikkelaar) wist ik dat mijn afstuddeerscriptie hierover zou gaan. Tijdens de hele opleiding heb ik mijn kennis over stedelijke gebieden kunnen aanscherpen en verrijken. Al waren de tentamens best pittig, ik heb het heerlijk gevonden. Ik bedank daarom iedereen die daaraan heeft bijgedragen.

Voor het begeleiden van het scriptieproces bedank ik Alexander Otgaar. Je hebt mijn denken aangescherpt en echt je best gedaan mijn neiging om steeds meer-en-meer uit te zoeken in te perken. Rob van Gaal, directeur Jantje Beton: bedankt voor het meelezen en alle gesprekken over buitenspelen en kindvriendelijke buitenruimte. Ik kijk uit naar de komende gesprekken.

Maar boven alles: Hans-Peter, Litske en Piet bedankt!
Als het schrijven me tegenviel, hoorden jullie dat het eerst en het heftigst. Jullie hoorden zo vaak dat ik moest werken aan “mijn werkstuk”. Dus kon ik niet met jullie “wie scoort is keep” spelen, naar het bos, lekker relaxt thee drinken, etc. En als ik wel mee op pad ging, had ik bijna altijd leeswerk mee, voor de studie of voor ander werk. Zonder jullie had ik dit niet willen en kunnen doen.

Ik hoop dat jullie soms mijn trotse, blije blik zagen als ik op keek van het lezen en jullie lekker bezig zag.

Anne Koning, juli 2012

1.1 BUITEN SPELEN EN BEWEGEN

Schommelen, hinkelen, voetballen op straat, touwtje springen, tikkertje. Buiten spelen is onlosmakelijk verbonden met een fijne jeugd (Bladergroen, 1980; Bleeker en Mulderij, 1978). Buiten oefent een kind zijn sociale vaardigheden, zijn motoriek (Van den Boogaard ea, 2009). Net buiten het toeziend oog van volwassenen ontdekt het zijn grenzen en verlegt ze (Gill, 2007).

Kinderen vinden buitenspelen leuker dan binnenspelen (Qrius, 2010). Buiten spelen is belangrijk voor kinderen. Niet alleen helpt buitenspelen kinderen bij het opgroeien tot gezonde, sociale volwassenen (De Winter 2010), buitenspelen is ook belangrijk voor een gelukkige, gezonde kindertijd. Het is niet voor niets dat het recht op buitenspelen is vastgelegd door de Verenigde Naties, in het kinderrechtenverdrag[1].

Lang niet ieder kind kan zijn recht op buitenspelen werkelijk verzilveren. Soms is de buurt zo ontworpen dat het er onveilig is vanwege autoverkeer. Soms is buitenspelen verboden, omdat men bang is voor overlast. Soms is er in een intensief bebouwde buurt domweg niet genoeg ruimte voor spelende kinderen. De inrichting van woongebieden bepaalt mede hoeveel vrije ruimte kinderen krijgen.

Organisaties als Jantje Beton proberen kinderen de mogelijkheid te geven om lekker buiten te spelen. Dat gebeurt onder meer door fondsverstrekkingen om prettiger speelplekken en speelbuurten te maken. Maar ook met de nationale buitenspeeldag, die Jantje Beton in 2012 georganiseerde samen met: Vereniging van Nederlandse Gemeentes (VNG), Veilig Verkeer Nederland (VVN), Scouting en Nickelodeon. Op die dag worden kinderen extra aangespoord buiten te spelen. Kinderzender Nickelodeon zet op deze dag zelfs de zender op zwart, om één verleiding uit te schakelen.

Om elk kind de mogelijkheid te geven buiten te spelen, probeert Jantje Beton Nederlandse overheden, corporaties en ontwikkelaars te beïnvloeden; hen aan te sporen om kinderen de ruimte te geven. Om effectief invloed uit te oefenen is het van belang te weten hoe organisaties tot hun besluit komen. Waarom wordt er in het ene gemeentelijke plan zo weinig rekening gehouden met kinderen, terwijl het in een andere wijk juist heel goed gaat?

1 http://www.kinderrechten.nl/p/22/80/kinderrechten

1.2 STEDELIJKE GEBIEDSONTWIKKELING, WIJKBEHEER EN BUITENSPELENDE KINDEREN

Dit onderzoek is de afsluiting van de masterstudie city developer (stedelijke gebiedsontwikkeling).
Om als stad goed te blijven ontwikkelen zijn goede deelgebieden nodig (Jacobs, [1961]2009). Stedelijke gebiedsontwikkeling richt zich op het proces om te komen tot die gebieden, zoals woonbuurten. Het doel is onder andere om woonbuurten te maken met ruimtelijke kwaliteit en marktkwaliteit met efficiënte inzet van middelen. Zo creëer je buurten die bijdragen aan duurzame stedelijke regio's (van 't Verlaat, 2003). Anders gezegd: gebieden die goed functioneren en gewild zijn.

Stedelijke gebiedsontwikkeling gaat niet alleen over de fases van bedenken, ontwerpen en bouwen. Een woonbuurt moet na ingebruikname ook goed blijven functioneren. Daarvoor is beheer en onderhoud nodig. Bijvoorbeeld door het vervangen van huizen, rioolonderhoud en het groenbeheer. Het wijkbeheer gaat soms ook over de wijkeconomie

DelftsHart: nieuw plan voor Harnaschpolder

Delft
Ontwikkelingscombinatie Harnaschpolder presenteerde vorige week het plan Delfts-Hart in Delft. Het plan bestaat uit 42 twee-onder-een-kapwoningen in drie verschillende typen. In de Harnaschpolder, gelegen aan de westzijde van Delft; worden circa 1.300 woningen ontwikkeld. Delftshart krijgt een groene en kindvriendelijke opzet. De prijzen voor de woningen lopen uiteen van circa 345.000 tot 499.000 euro. Het plan DelftsHart verschijnt in het zuidelijk deel van de Harnaschpolder. De 42 twee-onder-een-kapwoningen liggen in een door water omringd groen hof. Alle woningen grenzen met de achtertuin aan het water. Parkeren geschiedt op eigen terrein zodat kinderen er een veilige speelplek vinden. Verspreid door de wijk komen speelvoorzieningen. De drie verschilende typen woningen variëren in grootte van 130 m² tot 210 m² en liggen op ruime kavels van 180 m² tot 350 m². Architect Van Tilburg Ibelings Von Behr heeft veel variatie aangebracht in de woningontwerpen.

Artikel Delftse Post 21 december 2011

en de samenleving beter te laten functioneren (sociale cohesie bevorderen).
Sinds 2008 zijn veel vastgoedactiviteiten verminderd. Daarmee is de fase van beheer relevanter geworden. Meer dan kleinschalige ingrepen zit er voor veel bestaande woonbuurten op dit moment niet in. Door de bouw- en bankencrisis, zijn er simpelweg niet voldoende middelen voor het aanleggen van nieuwe gebieden of voor herstructurering van bestaande gebieden. Het kleinschalig ingrijpen in woongebieden heet ook wel wijkmanagement of wijkontwikkeling.

In 2004 bracht het kenniscentrum stedelijke vernieuwing (Kei) een essay uit over een meer natuurlijke wijkvernieuwing (Arts ea, 2004). Bij natuurlijke wijkontwikkeling gaat het om een cyclisch proces met een open einde (witdrukplanning). Het resultaat is uniek (een duidelijk profiel), wordt bereikt met zorgvuldige samenwerking. Vanuit

deze context wordt in dit onderzoek gekeken naar een wijkontwikkeling gericht op een kindvriendelijke openbare ruimte.
Bij wijkontwikkeling en wijkbeheer worden keuzes gemaakt die invloed kunnen hebben op buiten spelen. Als bijvoorbeeld een strook met struiken wordt bestraat voor meer parkeerplaatsen, verdwijnt de “geheime hut”. Als na het rioolonderhoud een vrijliggend fietspad wordt aangelegd, vergroot dat de mogelijkheden voor kinderen. Als een gemeente voor het gebruik van een pleintje met bewoners spelregels maakt, kan er niet meer gevoetbald worden na 20.00 uur.

1.3 PROBLEEMSTELLING

Diverse Nederlandse gemeentes hebben beleid ontwikkeld voor kindvriendelijke wijken en buitenruimte. Het bekendste voorbeeld daarvan is waarschijnlijk het beleid van Rotterdam. Een openbare ruimte die kinderen faciliteert, voldoet aan drie voorwaarden (Visscher, 2010) :

- kinderen kunnen er spelen
- kinderen mogen er spelen
- kinderen willen er spelen

Toch wordt niet elke openbare ruimte zo ingericht dat kinderen er kunnen buitenspelen, rondjes kunnen fietsen, kunnen struinen en afspreken.

Er zijn diverse wetenschappelijke publicaties over spelen, kindvriendelijke straten/ buitenruimte en openbare ruimte met menselijke maat. Dit onderzoek zet daarom een vervolgstap: *welke factoren zijn van invloed op de gemeentelijke keuze voor een kindvriendelijke woonomgeving?* De wetenschappelijke relevantie ligt daarmee in de focus op wat voor gemeentes bij deze keuze belangrijk is.

1.4 ONDERZOEKSVRAAG

Dit onderzoek zoekt het antwoord op de vraag welke factoren een rol spelen bij gemeentelijke besluitvorming rond kindvriendelijke openbare ruimte in woongebieden. De uitkomst van dit onderzoek wordt beschreven met een model van de gemeentelijke besluitvorming. Daarbij wordt rekening gehouden met verschillende factoren die bij de besluitvorming een rol spelen (argumenten, veronderstelde feiten, belangen en opvattingen). Inzicht in dit mechaniek kan zowel een hulpmiddel zijn voor organisaties en bewoners die overheden willen beïnvloeden, als voor de overheden zelf. Onderzocht wordt ook of er verschillen zitten, tussen de factoren afhankelijk van de gemeente (stedelijkheid) , de functie van de respondent en/of dies opvatting over kinderen en openbare ruimte.

De onderzoeksvraag valt in vier delen uiteen:

1. Hoe kun je de gemeentelijke besluitvorming modelleren?
2. Wat is de functie van de openbare ruimte in woongebieden?
3. Wat is kindvriendelijke openbare ruimte; hoe “meet” je de kindvriendelijkheid

van de buitenruimte?

4. Waarom zouden gemeentes kindvriendelijke buitenruimte maken?
5. Zijn er verklarende elementen rond dit keuzeproces?

1.5 AFBAKENING

Het onderzoek richt zich met een integrale blik op de openbare ruimte in woonbuurten. De woonbuurt is immers de 'natuurlijke habitat' van kinderen. Vanuit de integrale visie worden diverse wetenschapsgebieden betrokken. Het gaat niet alleen om de fysieke, stedenbouwkundige of verkeerskundige invalshoeken die een rol spelen bij de studie-opgave. Bij de beoordeling van kindvriendelijkheid van een gebied speelt bijvoorbeeld ook de antropologische, pedagogische en sociologische werking van gebieden een rol. Dit onderzoek richt zich op allerlei woonbuurten en beperkt zich dus niet tot aandachtswijken of achterstandsbuurten.

Dit onderzoek gaat uit van een enge definitie van openbare ruimte. Openbare of publieke ruimte in een bredere definitie kan ook betrekking hebben op gebouwen: winkels, buurthuizen. Ook die zijn immers voor het algemene publiek toegankelijk. Openbaar heeft naast de betekenis van "voor iedereen toegankelijk" ook de betekenis "voor het oog van iedereen". Dit onderzoek beperkt zich tot de buitenruimte, zoals straten, pleinen, grasveldjes. Een school en buurthuis etc vallen daarmee buiten de gebruikte definitie.

Dropzone als start van snoeproute; Tanthof, Delft

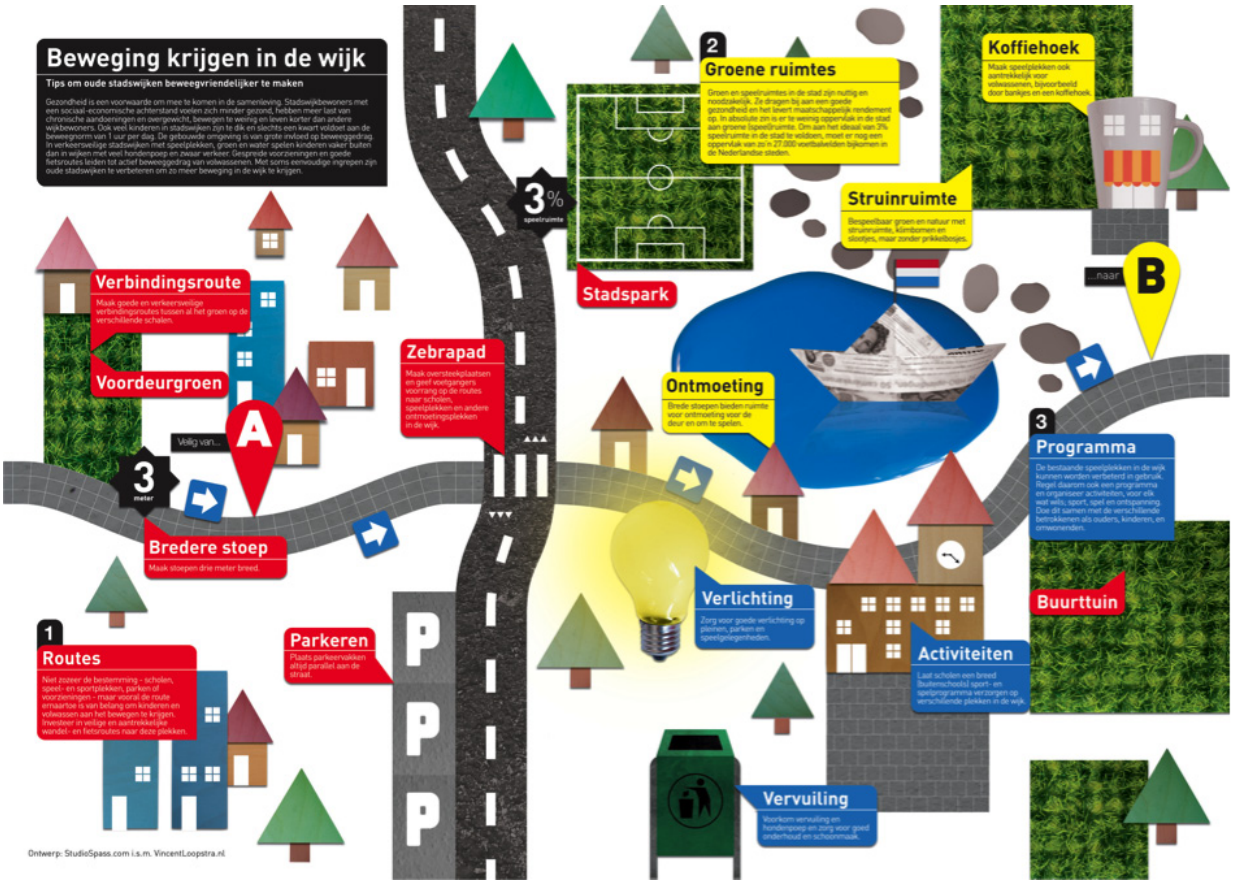
De definitie van De Visscher (2008) voor kindvriendelijke openbare ruimte is dat kinderen er kunnen zijn, er mogen zijn en er willen zijn. Dit onderzoek werkt vanuit die definitie. Hiervoor is de beperking tot woonbuurten aangegeven. Er wordt niet gezocht naar bedrijfsterreinen waar kinderen kunnen, mogen en willen zijn.

De buitenruimte in woongebieden is voornamelijk[2] in eigendom bij de gemeentelijke overheid. De gemeente beslist over de bestemming, inrichting en beheer en gebruik (Konijnenbelt, 1999). Als tijdens de beheerfase wordt ingegrepen in de openbare ruimte door een professionele gebiedspartij, dan is dat in de regel in opdracht van de gemeente als eigenaar van het openbaar gebied. Het eigenaarschap van de openbare ruimte is een reden om te focussen op actor "gemeente".

Als eigenaar kan de gemeente integraal werken aan relevante vraagstukken in de openbare ruimte van een gebied. Hierbij gaat het niet slechts om fysieke aanpassingen, maar ook om andere aspecten, zoals het faciliteren van ontmoetingen. Met het juiste

2 Ook corporaties hebben wel openbare ruimte rond hun vastgoed, maar zijn doorgaans geen eigenaar van hele straten.

gereedschap en de juiste visie kan een gemeente veel bereiken, zo blijkt bijvoorbeeld uit de dissertatie van De Vries. Zij toonde aan dat anders georganiseerde parkeervakken in een straat al invloed hebben op het beweeggedrag van kinderen in de buurt (De Vries, SI. 2009). Uit ander onderzoek komt naar voren dat het aspect van integraal werken in visie en aanpak vaak ver te zoeken is bij gemeentes (Konijnenbelt, 1999). In de dissertatie van Aarts wordt aangetoond dat maatregelen vanuit verschillende beleidsvelden gerelateerd zijn aan buiten bewegen en spelen. De desbetreffende medewerkers waren nauwelijks bekend met het effect van hun beleid op het geheel, het beweegklimaat. Bovendien was bij de gemeentes die multisectoraal samenwerkten, het aantal beleidsafdelingen dat samenwerkte beperkt (Aarts, 2011).

Beweegvriendelijke wijk (bron: Kei)

In de bestuurskunde is er een contrast tussen de analytische en politieke visie op besluitvormingsprocessen (Bovens ea, 2011). In dit onderzoek wordt rekening gehouden met argumenten, veronderstelde feiten, belangen, opvattingen en met organiserend vermogen en integraal werken.

Het onderzoek richt zich op de Nederlandse praktijk. Het empirisch onderzoek richt zich op Nederlandse gemeentes[3]. Er is wel literatuur meegenomen die geënt is op niet-Nederlandse voorbeelden en praktijken.

3 Strikt genomen zijn Saba, St Eustatius en Bonaire ook Nederlandse gemeentes; deze zijn niet aangeschreven.

1.6 OPZET

Het onderzoek bestaat uit:

- » een literatuuronderzoek,
- » expertgesprekken met vier gemeenteambtenaren die ervaring hebben met kindvriendelijke buitenruimte projecten en
- » een enquête onder de Nederlandse gemeentes.

Het literatuuronderzoek richt zich in eerste instantie op het gemeentelijke besluitvormingsproces. Verder wordt een beschrijving gegeven van literatuur over de openbare ruimte, in het bijzonder de kindvriendelijke openbare ruimte. De diverse meetlatten en argumenten worden beschreven, en uiteindelijk wordt een argumentenkaart samengesteld.

Tijdens de expertmeetings is vervolgens enkele sleutelfiguren gevraagd naar hun ervaringen met betrekking tot de besluitvorming rond openbare ruimte voor kinderen. De resultaten zijn gebruikt om een vragenlijst op te stellen die is verstuurd aan ruim 600 personen bij gemeentes.

2.1 INLEIDING

Dit onderzoek zoekt een antwoord op de vraag welke factoren een rol spelen bij gemeentelijke besluitvorming rond kindvriendelijke openbare ruimte in woongebieden. Die centrale vraag valt uiteen in vier deelvragen:

1. Hoe kun je de gemeentelijke besluitvorming modelleren?
2. Wat is de functie van de openbare ruimte in woongebieden?
3. Wat is kindvriendelijke openbare ruimte; hoe “meet” je dat?
4. Waarom zouden gemeentes kindvriendelijke buitenruimte maken?

In dit hoofdstuk zoeken we in de literatuur een antwoord op deze deelvragen, als input voor het praktijkonderzoek.

2.2 DE GEMEENTE

In de kern wijkt de besluitvorming van een gemeente met betrekking tot openbare gebieden naar verwachting niet af van andere gemeentelijke besluitvorming. Bij gebiedsontwikkeling gaat men doorgaans uit van vier fasen; initiatie-, planvorming-, realisatie- en beheerfase (Van ‘t Verlaat, 2003).

2.2.1 Besluitvorming

De keuze is het resultaat van een afweging van argumenten en belangen. In de bestuurskunde is het onderscheid tussen argumenten en belangen te herkennen in twee stromingen. Er is een helder contrast tussen de analytische en de politieke bestuurskundige visie op beleid en beleidsprocessen (Bovens ea, 2001).

- In de analytische visie is beleid het product van weloverwogen keuzes, die berust op een rationele afweging van voor- en nadelen. Het beleidsproces is in elkaar opvolgende fasen onder te verdelen.
- In de politieke visie heeft beleidsvorming te maken met strijd en conflictbeheersing; het onderkent verschillende belangen bij betrokkenen. Van elkaar opvolgende fasen is geen sprake, het beleidsvormingsproces is een relatief chaotisch proces.

Schwarz toont aan dat zowel een analytische visie als de politiek visie uitgaan van doelgericht handelen (Swarz, 1995). Doelgerichtheid is niet kenmerkend voor alle (gemeentelijke) processen. Zowel een beperking tot de analytische visie, als een beperking tot de politieke visie is daarmee een te eenzijdige kijk op de gemeentelijke besluitvormingsprocessen.

Een middenweg lijkt gevonden te worden in het stromenmodel (Teisman, 1995). Het stromenmodel combineert de stroom van participanten (en dus belangen), met problemen en oplossingen. Het model onderkent een dynamiek in de drie stromen (*problems, proposals and politics*), die elkaar beïnvloeden, en soms verknoopt kunnen worden (Peek en Louw, 2008). Dit stromenmodel past bij een onderzoek dat wil analyseren waarom op de ene plek wel een verandering plaatsvindt, terwijl dat op een andere niet gebeurt (Teisman, 1995).

Echter, ook het stromenmodel baseert zich op slechts één zienswijze, paradigma. Deze visie op besluitvorming gaat uit van het een niet-rationele benadering (Vallet, 2007). Waar problemen en oplossingen rationele elementen lijken, blijken ze sterk doelgroepgebonden. Het stromenmodel gaat daarmee minder uit van feiten (als stroom) dan in eerste opzicht lijkt.

Een mix van zowel een rationele als niet-rationele (gevoelsmatige) benadering geeft een vollediger zicht op de werkelijkheid bij strategische besluitvorming. In het theoretisch paradigma van Vallet (2007) bestaat deze niet-rationele logica uit een complex samenspel van:

- normen en waarden
- preferenties
- (selectieve) percepties
- onzekerheden
- dilemma's
- interne conflicten.

Zo is een beslissing te zien als het resultaat van argumenten (als een rationele beschrijving van de werkelijkheid) en de belangen (als niet-rationele, politieke factor). Het belang heeft hiermee vooral te maken met een doelgroep, waar het argument een meer feitelijke inschatting is van de werkelijkheid, die niet of minder verschilt tussen de verschillende doelgroepen. In een afweging kan een argument natuurlijk wel extra benadrukt worden, of juist weggelaten, om het belang van een groep te ondersteunen.

Stoep met parkeerplaatsen

Kader: Belangen en argumenten

Het verschil tussen argumenten en belangen wordt gevormd doordat een argument staat voor een (verondersteld) feit, waar een belang de vertaling is van de gevolgen voor een specifieke doelgroep. De argumenten en belangen lopen in elkaar over in het (taal-) gebruik en hebben samen invloed op een besluitvormingsproces; zoals aangegeven in dit voorbeeld.

Het kan een gegeven zijn dat de huiseigenaren in een straat samen meer auto's bezitten dan er parkeerplaatsen zijn in dezelfde straat. Een voorstel dat daarop wordt gedaan om de groenstrook in de straat te bestraten voor parkeerplaatsen, is in het belang van de doelgroep die zijn auto wil parkeren in de eigen straat; de (ouders en) kinderen die spelen op die groenstrook hebben een heel ander belang. In dit fictieve voorbeeld willen kinderen graag voetballen op die grasstrook, maar wordt dat ongewenst gevonden doordat de bal vaak tegen geparkeerde auto's komt.

De volgorde hierbij kan zijn:

- *er zijn meer auto's dan parkeerplaatsen (feit; wordt niet aan getwijfeld)*
- *we willen de auto's parkeren in de straat (belang; vaak onuitgesproken)*
- *dus willen we meer parkeerplaatsen in de straat (de oplossing dat er minder autobezit zou kunnen zijn, komt doorgaans niet op tafel) (belang)*
- *als we de groenstrook bestraten, kun je daar parkeren (oplossing geredeneerd vanuit het feit en hier gepresenteerde belang)*

Maar het kan ook als volgt:

- *de groenstrook wordt gebruikt door kinderen die willen voetballen. Voor voetbal is de grasstrook net te klein; bal komt vaak tegen auto's (feit; wordt niet aan getwijfeld)*
- *Het is belangrijk dat kinderen buiten lekker kunnen spelen en bewegen -dus moet dat hier kunnen- (belang/mening; gepresenteerd als feit)*
- *Als we 4 parkeerplaatsen in de straat opheffen ten behoeve van speelruimte, is er genoeg plek voor voetbal (de oplossing dat autobezitters niet klagen over een voetbal tegen de auto, komt doorgaans niet op tafel) (oplossing geredeneerd vanuit het feit en gepresenteerde belang)*

Bij (on)veiligheid wordt al langer gediscussieerd over het verschil tussen rationele en irrationele gegevens. Ten aanzien van de kloof tussen objectieve en subjectieve onveiligheid, wordt beleidsmakers aanbevolen te begrijpen wat onveiligheid betekent voor diverse belanghebbenden (Van den Herrewegen en Verfaille, 2011). Het is niet zinvol te willen kiezen tussen rationele of niet-rationele gegevens.

2.2.2 Organiserend vermogen en integraal werken

Ook met de juiste argumenten en oog voor de belangen, hoeft een beleid voor kindvriendelijke buitenruimte nog niet te slagen. Het organiserend vermogen van de organisatie is volgens Van den Berg fundamenteel voor het succes van een beleidsproces (Van den Berg ea, 2005, 2007).

Met organiserend vermogen wordt het proces bedoeld om alle actoren samen te brengen met als doel nieuwe ideeën te ontwikkelen en beleid te implementeren. In eerste instantie is het organiserend vermogen beschreven als fundament voor strategische processen van steden, gericht op duurzame economische groei. Kernelementen die samen organiserend vermogen vormen, zijn:

- visie en strategie
- publiek-private netwerken
- politiek en sociaal draagvlak
- leiderschap en
- ruimtelijk-economische voorwaarden

Het lijkt alsof organiserend vermogen als concept op allerlei beleidsprocessen toepasbaar is. Ook bij andere processen is het wezenlijk om onder andere draagvlak te verwerven. Om “dezelfde kant op te kijken” helpen een visie en strategie bijvoorbeeld. Ook communicatie heeft invloed op het organiserend vermogen.

Bij ingrepen voor kindvriendelijke buitenruimte is de visie van gekozen politici[4] wellicht minder groot dan die van de ambtenaren. Ingrijpende veranderingen, zoals herstructureringen, nemen vaak langer dan één zittingsperiode van vier jaar in beslag. Onderhoudswerkzaamheden, zoals rioolonderhoud, zijn relatief vaak minder politiek gevoelig. In beide gevallen is de sturing vanuit de politiek minder effectief dan sturing vanuit het apparaat. Ambtenaren die zich inzetten voor kindvriendelijke ruimte kunnen daarmee meer effect hebben dan gekozen politici. Uit onderzoek blijkt dat ambtenaren zich vaak laten leiden door hun eigen inhoudelijke beleidsvoorkeuren (Gorissen, 2001).

Het integraal kijken naar gebieden is fundamenteel in de opleiding tot stedelijke gebiedsontwikkelaar (Van ’t Verlaat, 2003). De gebiedsontwikkelaar streeft ruimtes na waarbinnen verschillende functies zoals wonen, werken, recreëren zich kunnen ontwikkelen. De gebiedsontwikkeling heeft betrekking op diverse facetten, zoals ruimtelijk, sociaal, economisch. Voor dit onderzoeksthema geldt dit evengoed. In het onderzoek van De Visscher (2010) is duidelijk dat het niet alleen om de geplande en gebouwde aspecten van de buitenruimte gaat, maar ook om de gedeelde en de geleefde. Vanuit het kind noemt hij dit ‘naar buiten kunnen, buiten mogen zijn en willen zijn’.

Ook ten aanzien van het gemeentelijk proces om tot kindvriendelijke openbare ruimte te komen, is integraal werken belangrijk. Voor zover bekend zijn er geen Nederlandse gemeentes met een organisatie-eenheid die zich specifiek richt op kindvriendelijke openbare ruimte. Dit is een handicap voor de samenwerking rond kindvriendelijke openbare ruimte (Aarts, 2011; Koning ea, 2011). Aarts ontdekte dat de kwaliteit en

4 Raadsleden en wethouders

duurzaamheid van de beleidsplannen verbetert als vanuit de ene doelstelling en sector wordt bijgedragen aan andere doelen en sectoren. In de onderzoeksrapportage van Koning ea (2011) is voor de provincie Noord-Holland beschreven hoe gemeentes gestimuleerd kunnen worden om speelnatuur te maken.

2.3 DE FUNCTIE VAN DE OPENBARE RUIMTE (VOOR KINDEREN)

De openbare ruimte in een gebied heeft twee soorten gebruik: verblijven en verplaatsen (Crow 2000; Bach, 2006; Dol en Kips, 2009). In een woongebied is de verblijfsfunctie belangrijker dan de verplaatsfunctie volgens Deelstra (2006). De onderverdeling in verplaatsen en verblijven hoeft niet op aparte plekken te landen. Volgens Hendriks en Zomervrucht zijn verkeersveiligheid en verblijfskwaliteit beide randvoorwaarden voor een kindvriendelijke straatinrichting (2009).

In Nederland is een specifieke inrichting ontwikkeld voor verblijfsruimte met ruimte voor verplaatsingen: woonerven. Deze Nederlandse vinding wordt als meest kindvriendelijke leefomgeving benadrukt in Childstreet 2009 (Bach en Zomervrucht, 2009). Het netwerk WoonErfGoed streeft twee doelen na[5]: het behoud van woonerven en het verbeteren van de verblijfskwaliteit van woonstraten. De meeste woonerven zijn aangelegd in de jaren ’70 en ’80 van de 20e eeuw. Door omvorming van bestaande woonerven, zelfs naar 30-kilometer gebied[6], verdwijnt de beoogde verblijfskwaliteit uit woonomgevingen (woonerfgoed, 2011). Voor de 30-kilometer gebieden geldt dat deze als veilig voor kinderen worden beschouwd als de stoepen voldoende breed zijn (Crow, 2008).

Shared Space (gedeeld ruimtegebruik) is ook een Nederlandse uitvinding. Deze richt zich op de multifunctionaliteit van de openbare ruimte. De visie op de openbare ruimte gaat hierbij in de eerste plaats naar “ruimte voor mensen”; gebruikers moeten aan de ruimte kunnen aflezen wat gepast en gewenst gedrag is (Crow, 2008). Het ontwerp gaat hiermee uit van het combineren van functies in plaats van functiescheiding. Wel zijn vaak aanvullende maatregelen, zoals een zebrapad, nodig voor kwetsbare doelgroepen. Ouderen en gehandicapten worden met name genoemd als kwetsbare groepen, kinderen niet (Crow, 2008).

Petitie aanbieden 2e kamer, 13 maart 2012 WoonErfGoed en Jantje Beton

5 Zie www.woonerfgoed.nl

6 op een erf is de maximumsnelheid stapvoets; ofwel 15 k/u. Hiermee verdubbelt de snelheid bij de verandering van woonerf naar 30 km/u straat.

Voor stedelijke ontwikkelingen wordt het belang van de openbare ruimte als ontmoetingsplek als essentieel gezien (Jacobs, [1961] 2009; Hajer en Reijndorp, 2001). Van den Berg (1999) en Van Arendonk (2010) zien deze functie zelfs als één van de randvoorwaarden voor de kenniseconomie, als onderdeel van "Quality of life". Volgens onderzoek van Gehl (2010) is het faciliteren van kijk- en ontmoetgedrag essentieel voor een goed functionerende openbare ruimte. Het gaat hierbij om openbare ruimte die zowel ongeplande ontmoetingen faciliteert met mensen die je al kent, als ontmoetingen met onbekenden.

Voor kinderen is deze ontmoetingsfunctie van de buitenruimte ook relevant in het licht van burgerschapsvorming (De Winter, 2010). De ervaring op te groeien in een samenleving waarin er op je wordt gelet, ook door mensen die daar niet direct verantwoordelijk voor zijn, draagt bij aan de ontwikkeling tot volwaardig burger (Jacobs, [1961] 2009; Childfriendly cities, 2006). Door anderen te ontmoeten, leren kinderen bovendien problemen op te lossen (Childfriendly cities, 2006). Buiten spelen helpt daarnaast de creativiteit te ontwikkelen en benutten (Kim, 2011; Mieras, 2011; Childfriendly cities, 2006).

Volgens de Amerikaanse non-profit organisatie[7] "Project for public spaces" (PPS) draait het bij de openbare ruimte om het welbevinden van de gebruiker. De ruimte staat in dienst van gezondheid, lokale economie, sociale cohesie en culturele ontwikkeling. Er worden vier elementen van de openbare ruimte beschreven (Crow, 2008a):

- gebruik en activiteiten (oa Gebruik door verschillende leeftijdsgroepen. Hoe verhoudt het zich tot aanliggende percelen zoals school, bibliotheek etc?)
- comfort en beeldvorming (oa Kun je er zitten? Voelt het veilig aan?)
- toegankelijkheid en verbindingen (oa kun je de plek zien en kun je er gemakkelijk naar toe lopen?)
- gezelligheid (oa Wordt er gelachen? Maken vreemdelingen oogcontact?)

Recent staat groene gebiedsinrichting sterk in de belangstelling. Zo is in de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin wordt opgeroepen om meer schoolpleinen en speelplekken groen in te richten[8]. Ivn heeft een de publiekscampagne gekoppeld aan het project van dr.mr. Henstra "kinderrecht op natuur". Deze petitie[9] is door meer dan 5000 personen en meer dan 200 organisaties getekend. Uit onderzoek van Van den Bosch en anderen blijkt dat succesvolle speelnatuur vooral het resultaat is van trekkers die zich ervoor inzetten (2011).

Onderzoeken tonen een positieve invloed op de gezondheid van kinderen in een groen ingericht gebied (Maas, 2008). Jongens die opgroeien in een groen gebied, spelen vaker buiten en bewegen meer dan jongens in een anders ingericht gebied (De Vries, ea 2008).

Viezigheid in het algemeen (vies worden) lijkt ook gezond te zijn. Onderzoek suggereert dat kinderen sterker worden door blootstelling aan bacteriën (Olszak, ea, 2012). Gebrek

7 zie de website: http://www.pps.org/

8 https://www.partijvoordedieren.nl/tweedekamer/moties/i/1446

9 zie website http://www.iederkindheeftrechtopnatuur.nl/

aan contact met natuur heeft een negatieve invloed op de gezondheid van kinderen. Anders gezegd: Kinderen hebben in het algemeen baat bij natuurspelen (oa: Leufgen en Van Lier, 2007; Van den Berg ea, 2007; Both, 2008; Van den Boogaard ea, 2009; Koning ea, 2011; Tovey, 2011). Ook de nabijheid van en spelen met water heeft een positief effect op kinderen. Het helpt kinderen onder meer omgaan met risico's (Van den Boogaard, 2007).

Een groene stad heeft maatschappelijke en economische baten (Bade ea, 2011). Groene gebiedsinrichting leidt tot waardevergroting van het particulier vastgoed in het gebied[10] (Visser en Van Dam, 2006). Gemeentes kunnen zelfs overwegen een deel van die 'winst' te gebruiken voor nieuwe investeringen (Goossens, A 2009). Er is aan de hand van een onderzoek naar huizenprijzen in Erzurum, Turkije, een relatie gevonden tussen de aanwezigheid van speelplaatsen en huizenprijzen (Yilmaz ea, 2008).

Woonstraat zonder autoverkeer; Molenwijk, Delft

10 Al zijn de sociale kenmerken van de woonomgeving (status) en functionele kenmerken (bereikbaarheid) vooral in de stad, nog belangrijker dan de aanwezigheid van groen en water.

2.4 KINDVRIENDELIJKE OPENBARE RUIMTE

Het is lastig om vast te stellen welke openbare ruimte kindvriendelijk is, en waarom. Onze eigen herinnering van onze kindertijd is al niet helemaal betrouwbaar, laat staan ons vermogen als volwassene om ons in te leven in de huidige generatie kinderen (Ward, [1978] 1990).

Er wordt verschillend gedacht over kinderen en kindertijd. Aan de ene zijde worden kinderen als kwetsbaar beschouwd; aan de andere zijde als weerbaar. Dat beeld heeft een ingrijpend gevolg voor de opvatting over kindvriendelijke inrichting. Streef je beschermde ruimtes na of ruimte om te experimenteren? Hoe denk je over kinderen buiten “op straat”? De opvattingen hierover blijken met de tijd te verschuiven (o.a. Lefaivre en De Roode 2002; Bouw en Karsten, 2004; Verstrate en Karsten 2011).

In de achttiende eeuw was buitenspelen als aparte ruimte in het publiek domein nog niet vanzelfsprekend. Er werd natuurlijk wel buiten gespeeld, maar er waren geen speelplekken. Veel speeltuinverenigingen zijn opgericht door welgestelde, betrokken burgers die hiermee een veilige, schone omgeving wilden scheppen voor arbeiderskinderen, die anders op straat speelden. Zo werd de kinderen een goede speelplek geboden, in lijn met de manier waarop men kinderen zag: onschuldig en kwetsbaar (Verstrate en Karsten 2011).

Stoepkrijttekening; Visbuurt, Den Helder

Na de Tweede Wereldoorlog veranderde het beeld over kinderen. Het kind werd gezien als weerbaar. Het werk van sociaal pedagoge Bladergroen wordt door Verstrate gezien als baanbrekend op dit gebied (2011). Bladergroen beschreef het spelen als basisbehoefte van kinderen, noodzakelijk om goed op te groeien. De ontwerpen van Aldo van Eyk voor Amsterdam komen tegemoet aan zowel de visie van het kwetsbare kind (door aparte speelplekken) als van het weerbare kind (de plekken zijn openbaar toegankelijk en “lopen door in de openbare ruimte”).

Na een periode waarin kinderen voornamelijk als weerbaar gezien werden, zijn we weer terug bij het kwetsbare kind (Verstrate en Karsten 2011; De Winter, 2011; Karsten, 2009; De Visscher, 2008). Kinderen moeten weer beschermd worden. De samenleving moet een veilige en gezonde plek bieden voor het opgroeien. Dit in tegenstelling tot gedachten dat kinderen ook waardevolle lessen leren door te spelen op straat.

Waar je denkt dat kinderen het beste opgroeien kan een indicator zijn voor de opvatting over kinderen en kindertijd. Nederlanders vinden de stad een minder goede plek om

kinderen op te laten groeien (Karsten ea, 2006). Die opvatting kan verklaren dat relatief veel kinderen (0-19) op het platteland wonen (SCP, 2006). Of dit samenhangt met de overheersende hedendaagse opvatting van het kwetsbare kinderen is niet beschreven.

De conclusie ten aanzien van de huidige overheersende opvatting (het kwetsbare kind) kan van twee kanttekeningen voorzien worden:

Ten eerste geven ouders zelf aan dat zij autonomie en assertiviteit de belangrijkste opvoedingsdoelen achten (SCP, 2011). Dat is wellicht in tegenspraak met de opvatting van een “kwetsbaar” kind. Echter: als kinderen al assertief en autonoom zijn, hoef je de opvoeding daar niet op te richten.

De tweede kanttekening heeft te maken met een bredere maatschappelijke discussie over de verzorgingsstaat. Net als het beeld over kinderen schommelt tussen kwetsbaar en weerbaar, verandert ook het mensbeeld. In het welzijnswerk komt een stroming op gang onder de noemer “eigen krachtconferentie” (Van der Lans, 2011; www.stadinbeweging.nl).

Ontwerp Aldo van Eyck, Zaanhof, Amsterdam (bron: flexmens)

De stroming bepleit een derde weg naast de klassieke ideeën over eigen verantwoordelijkheid versus verzorgingsstaat. Die derde weg gaat uit van ‘samenkracht’ of ‘samenredzaamheid’. Dat is wat mensen zelf óf samen met hun netwerk kunnen. Deze nieuwe stroming lijkt echter nog geen kentering te hebben veroorzaakt in de opvattingen over kinderen. Op dit moment lijken vooral professionals (zoals jeugdzorg) verantwoordelijkheid te hebben, wat niet past bij een positief jeugdbeleid (RMO, 2011; RMO/RVZ, 2009).

Kortom: er is geen eenduidige (algemeen geaccepteerde) definitie van kindvriendelijke buitenruimte en welke inrichting een woongebied kindvriendelijk maakt.

2.5 KINDVRIENDELIJKE OPENBARE RUIMTE – MEETLATTEN EN INDICATOREN

Als handvat voor kindvriendelijke inrichting van gebieden is een aantal meetlatten en indicatoren beschikbaar. Maar geen van deze meetlatten voor de kwantiteit, spreiding en/of de kwaliteit van de buitenruimte brengt volgens de algemene opvatting als beste in beeld hoe kindvriendelijk de openbare ruimte is. Gemeentes die een beleid willen vaststellen voor een kindvriendelijke gemeente of kindvriendelijke openbare ruimte, kunnen en moeten zelf een keuze maken uit de diverse handvatten, normen en meetlatten.

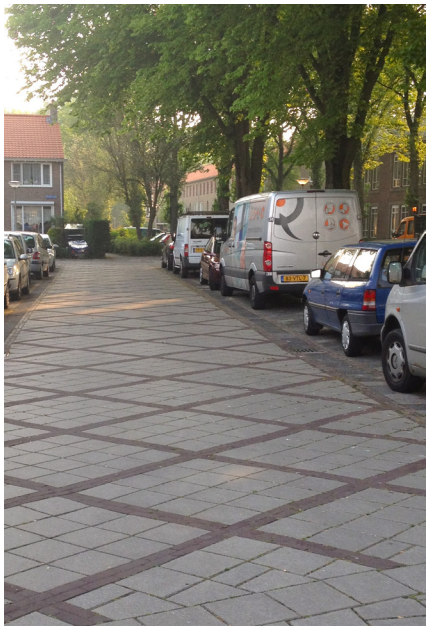
In de Nederlandse praktijk zijn er ook instrumenten om de kindvriendelijkheid van een wijk, of de hele gemeente te meten. De Rotterdamse "bouwstenen" zijn bekend (2010). Ook bijvoorbeeld Capelle aan den IJssel heeft een monitor uitgebracht die per wijk aangeeft hoe jeugdvriendelijke deze is (2010). Naast de dimensie 'voorzieningen', 'veiligheid' en 'sociale omgeving', is ook 'fysieke omgeving' benoemd. De meeste indicatoren binnen de vier dimensies komen uit een bewonersenquête of de communities that care (ctc) enquête onder jongeren. Deze monitor is gemaakt om verbeteringen op te sporen.

In 2002 verscheen "Oases in beton- aandachtspunten voor een jeugdvriendelijke openbare ruimte" met een checklist voor jeugdvriendelijke openbare ruimte (Karsten, 2002). Hierin staan:

- algemene opmerkingen (zoals fysiek, sociale en beheersmatige aanpak combineren),
- opmerkingen over speel- en ontmoetingsplekken (zoals totempaalfunctie)
- kindvriendelijke routes (zoals verkeers- en sociaal veilig) en
- brede bespeelbaarheid (stoepen van minimaal 2 meter breed).

De Vlaamse publicaties van Kind & Samenleving geven aan op welke elementen een gemeentelijk beleid zich rekenschap zou moeten geven bij de speelruimteplanning. Voor een kindvriendelijk gebied is een aantal samenhangende elementen van belang (Vaningelgem ea, 2011):

- formele speelruimten,
- informele speelruimten,
- bespeelbare publieke ruimte,
- netwerk van plekken en verbindingen.

Bestrating; De Meesterstraat, Delft

Vanderstede gebruikt overigens de term 'kindgericht' in plaats van 'kindvriendelijk'. Die term wordt toegelicht met: "Bij het uitwerken van ruimtelijke oplossingen worden de potenties/knelpunten voor kinderen in overweging genomen" (Vanderstede, en Dekeyser 2007). Er worden acht principes meegegeven voor de kindgerichte publieke ruimte. Aan de hand van de principes kunnen ontwerpen en huidige situaties worden beoordeeld.

Principes kwaliteitsvolle publieke ruimte; met expliciete en impliciete kindgerichtheid (bron: Vanderstede, W en P Dekeyser 2007)	
Bundelen en verbinden publieke ruimte	Impliciet; veelheid van plekken, stevig uitgewerkte verbindingen
Centraliteit	Impliciet; collectieve voorzieningen centraal ingepland en gericht op publieke ruimte, publieke ruimte aan voorkant woningen,
Meervoudig ruimtegebruik en vrije invulling	Impliciet; opeenvolgend in tijd, samengebruik
Kleinschaligheid en herkenbaarheid	Impliciet; kindermaat hanteren en oriëntatie mogelijkheden, afstemming schaalniveau ontwerp op die van de omgeving
Betekenis, imago en reputatie van een plek	Impliciet; sociaal-culturele betekenis van een ruimte
Beleefbaarheid	Expliciet; verblijfskarakter vergroten, ontdekking en verrassing, functiemening, manipuleerbaarheid ruimtelijke elementen, zintuigelijke gerichtheid
Speelsheid en bespeelbaarheid	Expliciet; beklimbaarheid, beglijdbaarheid, bespringbaarheid, balvriendelijkheid, berijdbaarheid (bewegingsspel); ankerplaats voor zitten, hangen, liggen en rustig spel; verbeeldbaarheid (fantasie/exploratiespel); enscenering (voorstellingen geven); avontuurlijkheid; ritme en geometrie; parcours/circuit
Veiligheid	Expliciet; regels verschillen tov de soort ruimte (speelplekken/toestellen anders dan informele ruimte, zwemwater etc).

De zogenaamde 3% norm van Nuso/Jantje Beton heeft rond 2005 landelijk veel aandacht gekregen. Het voorstel van de Socialistische Partij om de norm op te leggen, werd niet aangenomen. Wel heeft toenmalig minister Dekker (Vrom) een brief geschreven aan gemeentes om de 3% norm aan te bevelen (Dekker, 2005). Volgens die aanbeveling wordt 3% van de buitenruimte als formele speelruimte ingericht en bestemd. Hierbij gaat het naast speelplekken met toestellen ook om geschikte groenvoorzieningen. De aanbeveling van de rijksoverheid is niet omgezet tot een meetinstrument.

Geef kinderen de ruimte!

Maak speels medegebruik mogelijk

ontwerp: www.studio177.nl - illustraties: www.joah.nl

OBB Ingenieursbureau
specialisten in speelruimte

Aangeboden door
www.OBB-Ingenieurs.nl
telefoon 0570-616005

Poster Speelruimte van OBB

De periodieke rapportage “kinderen in tel” biedt een andere indicator[11]. Hierin worden gemeentes onderling vergeleken op diverse aspecten met betrekking tot welzijn van kinderen en jongeren. Voor buitenspelen is de indicator speelruimte gedefinieerd als het aantal kinderen per hectare speelruimte (op basis van CBS gegevens) in de gemeente (Steketee ea, 2012). In Nederland neemt het aantal kinderen per ha af, van 53 in 2000 naar 49 in 2010. Een nadeel van de indicator ligt in de brongegevens via het CBS. Daarin worden bijvoorbeeld sportvelden meegeteld als beschikbare speelruimte, terwijl deze velden in werkelijkheid zelden openbaar toegankelijk zijn en vaak aan de rand van de gemeente liggen. Bovendien worden kleine[12] speelplekjes, grasstroken en pleintjes niet meegenomen in de indicator (Steketee, 2012).

Er zijn wel nauwkeuriger en fijnmaziger meetlatten die elkaar aanvullen en naast elkaar waardevol zijn, zoals de kinderstraatscan (KiSS), kinderruimte op straat (Kros) (Dol en Kips, 2009). Kiss beoordeeld straten op de aspecten: bescherming, befietsbaarheid, beloopbaarheid, belevingswaarde, bewegingsvrijheid en bespeelbaarheid. Kros gaat in op de type wegen in een gebied; hoeveel straten zijn (woon)erf, hoeveel 30-km? En hebben die dan trottoirs? Het instrument kijkt op een groter schaalniveau naar het verkeersregime en de voet- en fietsvoorzieningen.

Het inspiratieboek Kindvriendelijke wijken (Kppv/IKS, 2008) beschrijft praktijkvoorbeelden waarbij aangegeven wordt welke wijktypologie (zoals vooroorlogs of jaren’70) en welk thema het behelst. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen macro-, meso- en micro-ingrepen. De thema’s zijn achtereenvolgens:

- buitenspeelruimte en groen
- gezondheid
- integrale wijkaanpak
- bereikbaarheid en veiligheid
- scholing en opvoeding
- dagindeling
- sociale cohesie
- communicatie/participatie kinderen

Twee inventarisatiemethoden met kinderen rond verkeer en ruimte zijn de ‘draadjesmethode’ en het maken van een ‘mental map’. Bij de draadjesmethode worden de huis-school routes in kaart gebracht om de gevaarlijke plekken te bespreken (Schouten, 2011). Rondom scholen zijn meerdere publicaties met tips voor een kindvriendelijke, verkeersveilige inrichting (Schouten, 2011; Fietsersbond, 2011; DHV, 2012).

Door met kinderen hun routes te lopen werd door het Stipo de ruimte ook in kaart gebracht; er werden “sporen gezocht in de geleefde stad” (Heiman ea, 2011). Kinderen

11 Kinderen in Tel is een werkgroep van het Kinderrechtencollectief en bestaat uit: Bernard van Leer Foundation, Stichting Kinderpostzegels Nederland, UNICEF Nederland, Jantje Beton, Defence for Children, Johanna Kinderfonds, Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind. Het Verwey-Jonker Instituut is verantwoordelijk voor de uitvoering van het onderzoek.

12 De publicatie, p 85, zegt letterlijk “De cbs-hectares bevatten geen speelplekjes, grasvelden en pleintjes die kleiner zijn dan 1 of 0,5 ha, terwijl die kleinere lapjes grond in buurten een belangrijke rol kunnen vervullen voor het spelen.”

brengen in een “mental map” of een “mentale kaart” de geleefde ruimte in de eigen woonomgeving in beeld, als extra laag over de fysieke inrichting (Al-Zoabi, 2003; Visscher en Bouverne-De Bie, 2005, Heiman, 2011, 2012; Jantje Beton, 2011). Hiermee worden niet alleen routes en speelplekken ontdekt, maar ook de rol van de plek in de verhalen en beleving van kinderen. Er is zo een mentale kaart te maken van een buurt of wijk.

Gemeentes hanteren vaak normen die uitgaan van de verschillende ‘actieradius’ van elke leeftijdcategorie. Zo kun je per leeftijdscategorie cirkels vaststellen waarbinnen speelruimte moet liggen. Een ouder kind kan immers verder van huis zelfstandig spelen dan een heel jong kind. Sommige normen houden rekening met barrières die in de praktijk een belemmering zijn voor kinderen. Zo kan een speelplek op slechts 150 meter afstand onbereikbaar zijn door een drukke weg, terwijl een speelplek die iets verder ligt, veilig bereikbaar is over 30-kilometer-wegen. Bureaus als OBB en stichting Speelruimte[13] geven advies aan de hand van deze type normen. De stichting Speelruimte neemt bovendien mee waar kinderen wonen in de gemeente.

Sommige normen houden rekening met veranderende wensen per leeftijdscategorie. Zo wordt de gewenste speelruimte vaak groter van omvang bij oudere leeftijdsgroepen. Voetballen vraagt nu eenmaal meer ruimte dan het bakken van zandtaartjes. De meest succesvolle speel/sportplek is volgens een onderzoek van het Mulier instituut groot, met veel spelmogelijkheden en professionele begeleiding (Cevaal ea, 2010). Ook is er aandacht voor het mengen van leeftijdsgroepen. Juist het mengen van leeftijden is volgens sommige auteurs een meerwaarde. Karsten acht het ontmoeten en dus mengen van verschillende leefstijlen en leeftijd een start van een nieuwe discussie over stedelijkheid (Karsten, 2009).

de rotterdamse norm voor buitenspeelruimte

10 december 2010

Rotterdam wil een aantrekkelijke stad zijn om te wonen, in het bijzonder ook voor gezinnen. Voorzieningen voor kinderen en mogelijkheden om buiten te spelen, zijn hiertoe een voorwaarde.
In de Stadsvisie, de ontwikkelingsstrategie voor Rotterdam tot 2030 is dit als volgt verwoord: "Alleen goede woningen aanbieden, is echter niet voldoende; behalve het type en de grootte van de woning, speelt bovenal het woonmilieu een grote rol bij de keuze van de consument. De aanwezigheid en kwaliteit van onderwijs- en sport- en speelvoorzieningen en winkels in de directe nabijheid van de woning zijn van

Website gemeente Rotterdam, speelnorm

13 Zie websites: http://www.speelruimte.nl/ en http://www.obb-ingenieurs.nl

Er wordt door gemeentes en adviseurs onderscheid gemaakt tussen formele en informele speelruimte. Formele speelruimte (met speelvoorzieningen) zijn plekken die speciaal ingericht zijn om te spelen. Veel professionals denken alleen aan speelplekken als ze aan kindvriendelijke buitenruimte denken (Van Zon, 2011). Kindvriendelijke wijken zijn veel meer dan wijken met speelplekken stelt Van Zon (2011).

Informele speelruimte (met speelaanleidingen) is bespeelbaar, maar niet specifiek alleen ingericht voor het spelen. Bij informele speelruimte kun je denken aan een brede stoep, een woonerf, plein of bijvoorbeeld park (gemeente Delft, 2007). Ter illustratie van de gemeentelijke invullingen twee praktijkvoorbeelden. De eerste tabel is overgenomen uit de beleidsnota van de gemeente Delft uit 2007.

Schema "begripsbepaling" Speelruimtebeleid (gemeente Delft, 2007)				
Voorziening	**Openbaar/ niet openbaar**	**Voorbeeld**	**Leeftijd gebruikers**	**Afstand van woning tot speelplek**
Stedelijk	Openbaar	Stadspark Recreatiegebied Skatebaan	0 – 24 jaar	n.v.t.
Stedelijk	Niet openbaar	Kinderboerderij Waterspeeltuin	0 – 12 jaar	n.v.t.
Wijk – formeel	Openbaar	Trapveld Speelplek met attributen	0 – 12 jaar	Tot 400 meter
Wijk – formeel	Niet openbaar	Sportvelden	6 – 24 jaar	n.v.t.
Wijk – informeel	Openbaar	Straat Stoep Woonerf Groenstrook/ grasveld Pleintje	0 – 6 jaar	Tot 150 meter
Wijk – informeel	Niet openbaar	Schoolplein	0 – 19 jaar	n.v.t.

Het tweede praktijkvoorbeeld is de Rotterdamse speelruimtenorm. Deze norm is door de brancheverenigingSpelen.org als beste gekozen (bron: seminar Buitenspelen Loont! 14-6-12[14])

14 het seminar komt voort uit een branche innovatie contract met TNO; zie http://www.waardevanspelen.nl/

Rotterdam neemt in haar speelruimtenorm de informele ruimte nadrukkelijk mee (Rotterdam, 2008). De norm gaat uit van drie minimale voorzieningen voor elk kind in de stad:

1. een centrale sport/speelplek van minimaal 500 0 m^2 binnen een barrièreblok[15] van 15 ha. en meer of
   een centrale sport/speelplek van minimaal 1000 m^2 in een barrièreblok van minder dan 15 ha.
2. een volgende sport/speelplek op maximaal 300 meter hiervan (minimaal 1000 m^2 groot) etc.
3. bespeelbare stoep (3-5 meter) aan tenminste één zijde van de weg, liefst aan de zonzijde.

In de volgende tabel zijn de besproken normen opgesomd.

Meetlat, indicator	**opmerking**
Monitor Capelle ad IJssel	Vooral gebaseerd op bewoners/jongeren enquêtes; jeugdvriendelijke wijk
Kind & Samenleving	Omvattende methode
Kinderen in Tel (KiT)	Kritiek op bron gegeven in KiT 2012 genoemd
Kinderstraatscan	Stukken straat; erg arbeidsintensief voor hele wijken
Kinderruimte op straat	Op wijk/stadsniveau uitvoerbaar; weginrichting en maximum verkeerssnelheid
KPPV inspiratieboek	Diverse Nederlandse voorbeelden met wijktypologie en thema indeling
Delftse begrippen	Actieradius afhankelijk van leeftijd; maar zonder rekening te houden met barrières als drukke wegen, spoorlijn en water.
Rotterdamse speelruimtenorm	Deels kwalitatief; te meten met behulp van waarneming - arbeidsintensief
OBB	Normen voor informele speelruimte en een normentabel voor formele speelruimte
Stichting speelruimte	Aanpak met inventarisatie waar kinderen wonen, speelruimte is en kansen liggen voor een beweeglandschap
3% norm; aanbeveling Rijksoverheid	Grofmazig, niet praktisch uitgewerkt, alleen formele speelruimte
Draadjesmethode	Voor inventarisatie (knelpunten in) routes
Mentale kaart	Routes en plekken inclusief de beleving ervan

15 Onder barriereblok wordt verstaan een woongebied begrensd door een weg (met hoge verkeerssnelheid), water, spoorweg of bedrijventerrein. Het maakt de buurten waarin kinderen vrijelijk zouden kunnen bewegen inzichtelijk/ meetbaar.

2.6 ARGUMENTEN EN BELANGEN BIJ EEN KINDVRIENDELIJKE INRICHTING VAN EEN GEBIED

Het kindvriendelijk inrichten van een openbare ruimte dient niet alleen het belang van de kinderen in het gebied. Zo hebben bijvoorbeeld gezondheidseffecten op den duur een positieve invloed op de betaalbaarheid van de gezondheidszorg en is een gezonde sociale ontwikkeling ook in het belang voor de samenleving als geheel (KPMG, 2012). De belangen en argumenten rond kindvriendelijke gebiedsinrichting lopen zo vaak in elkaar over dat hier wordt volstaan met het geven van een opsomming. In hoofdstuk 5 wordt een argumentenkaart gepresenteerd. Deze is gemaakt naar voorbeeld van soortgelijke kaarten van Kraaijeveld en Weusten (2010).

Halen en brengen bij school, school-op-seef, (bron: ROV ZH)

Gezondheid
Steeds meer kinderen zijn (te) dik; een openbare ruimte die helpt om dagelijks voldoende beweging te krijgen, richt zich op de dagelijkse routes (fietsen of lopen naar school) en op intensieve beweging op plekken (voetballen bv) (De Vries ea, 2007, 2009, 2010; Aarts, 2011). Overigens is buitenspelen ook bewegen (Both en Van den Boogaard, 2008).

Bij de argumenten gericht op gezondheid gaat het niet alleen over beweging. Een artikel van Gray relateert de afname van buitenspelen aan de toename van psychopathologische problemen bij kinderen en jongeren. Hij veronderstelt een causale relatie (Gray, 2011). Ook wordt er onder andere een relatie gelegd tussen buitenspelen en het voorkomen van bijziendheid (Morgan, ea, 2012).

Creativiteit (cognitieve ontwikkeling; intelligentie)
Creativiteit is een waardevolle eigenschap in de huidige kenniseconomie, die bij kinderen gestimuleerd zou moeten worden. Vrij spelen bevordert de creativiteit (Bladergroen, 1980; Jacobs, 2009; Kim, 2011).

Burgerschapsvorming; zelfstandigheid
De inbedding van kinderen en gezinnen in de samenleving (het sociale netwerk) wordt benoemd als een essentieel onderdeel van de opvoeding (Baartman, 2009). Om sociale inbedding te verbeteren wordt geadviseerd de sociale samenhang te vergroten door het creëren van ontmoetingsplekken in buurten. (De Vos, ea, 2009).

Daarnaast wordt gepleit voor kindvriendelijke publieke ruimte omdat deze omgeving bijdraagt aan de burgerschapsvorming van kinderen (De Visscher 2010; De Winter, 2011). Hierbij zijn de “ruimte om alleen te mogen zijn” en “ruimte voor normovertreding” ook

essentiële kanten voor de ontwikkeling van kinderen in de buitenruimte (Bleeker, H en K Mulderij, 1978). Zelfstandige bewegingsruimte is tenslotte ook een belangrijke element voor een ontwikkeling naar een zelfstandige volwassenen (Kips E ea, 2009).

Spelen als kinderrecht

In een aantal publicaties is de verwijzing naar het kinderrechtenverdrag[16] (Child Friendly Cities, 2006a; Child Friendly Cities, 2011) een belangrijke argument voor kindvriendelijke openbare ruimte. Met het recht op participatie (artikel 12) en artikel 31 (vrije tijd, recreatie, cultuur) wordt aangegeven dat kinderen betrokken moeten worden bij de inrichting van de buitenruimte, en recht hebben op buitenspelen.

Onderdeel kind-zijn

Vrij bewegen en spelen is volgens sommige auteurs een onmisbaar onderdeel van het dagelijks leven van kinderen (Bladergroen, 1980; Bleeker en Mulderij, 1978; Kips ea, 2009; Deelstra, 2005; Crow, 2000). Onderzoek toont aan dat kinderen pas op een steeds hogere leeftijd zelfstandig (zonder begeleiding) over straat mogen (Bouw en Karsten, 2004; Houwen ea, 2003; Crow, 2000; Bach, 2006). Dit heeft zowel betrekking op het zonder begeleiding naar school fietsen en op het zonder begeleiding buitenspelen. In de media werd het samengevat als: “de achterbankgeneratie” (Van den Hoek en Ham 2007).

Contact met natuur

In het kinderrechtenverdrag is wel het recht op onderwijs over de natuur (leefomgeving/milieu) opgenomen, maar niet het recht als kind actief in de natuur te zijn en die te beleven. Op initiatief van IVN wordt bepleit dat het recht op natuur wordt opgenomen in het kinderrechtenverdrag. De daartoe geopende website[17] heeft ruim 5500 handtekeningen verzameld. Het spelen met natuurlijke materialen, zand en modder heeft volgens onderzoek meerwaarde bij de ontwikkeling van kinderen (Van Wetten, 2010; Van den Berg ea, 2007, 2009; Both, 2008; Van den Boogaard ea 2009, Koning ea, 2011). In het verlengde wordt gepleit voor ruimte voor avontuur (Bouw en Karsten, 2004). Zo pleit architecte Marlies Rohmer voor spelen op braakliggende terreinen (Zeegers, 2007).

Spelen met water en zand, speeldernis Rotterdam

Risico leren nemen; avontuur

Tim Gill is een vooraanstaande speelexpert in Groot-Brittannië. Een belangrijke drijfveer in zijn adviezen en weblogs draait er om dat kinderen de mogelijkheid krijgen om risico’s te (leren) nemen (Gill, 2007). Hij maakt inzichtelijk dat er forse culturele en (dus) juridische verschillen zijn in de buitenspeelmogelijkheden op formele speelplekken (Gill, 2012).

16 Lees het op www.kinderrechten.nl

17 http://www.iederkindheeftrechtopnatuur.nl/

Kinderen leren pas in de praktijk met risico's omgaan. Vaak vinden kinderen avontuur (risico's) een leuk onderdeel van het buiten spelen. Daardoor krijgen ze andere voordelen mee zoals motorische, emotionele en sociale ontwikkeling. Het omgaan met risico's is relevant voor een gezonde ontwikkeling van identiteit en persoonlijkheid (Gill, 2007).

Buiten zijn meer mogelijkheden om te leren omgaan met risico's dan binnen (Tovey, [2005]2011). Bouw en Karsten zien een duidelijke rol voor bescheiden risico's of 'avonturen' in kinderlevens. Het gaat over "belletje trekken", spelen op bouwplaatsen, spelen met andere kinderen (2004). De ruimte en mogelijkheid voor avonturen in de eigen woonomgeving nemen af (Bouw en Karsten, 2004).

Leefkwaliteit, stedelijke kwaliteit
Een kwaliteitsvolle planning van de publieke ruimte kan expliciet en impliciet kindgerichte planning omvatten (Vanderstede, 2007 zie ook paragraaf 2.5). De Childstreet- en Childfriendly cities bewegingen gaan uit van "a child friendly city is a city friendly to all.". Een openbare ruimte die goed is voor kinderen, is ook goed voor andere gebruikers. Deze redenering lijkt op de zogenaamde "otterproef" uit de ecologie. Als er otters zijn in een gebied, dan heeft het water een goede kwaliteit voor al het waterleven. De otterproef wordt ook in de wereld van buitenspelen gebruikt. Daar geldt het voor de aanwezigheid van meisjes/meiden: als je meiden ziet, dan kan iedereen goed buiten zijn (Atelier Kempe Thill, 2010). Bij het "project for public spaces" (zie paragraaf 2.3) wordt ook uitgegaan van een openbare ruimte die voor alle gebruikers goed moet zijn (crow, 2008a).

Gezinnen behouden voor stad; belang (kennis) economie, sociale cohesie
Steeds meer mensen leven in de stad, ook in Nederland (SCP, 2006). De stad is de plek om kennis te genereren door de samenkomst van mensen en ideeën (Van den Berg, 1999; 2005; Saunders, 2010; Glaeser, 2011). De periode waarin volwassenen thuiswonende kinderen hebben is de maatschappelijk meest actieve periode (SCP, 2011) waardoor het juist in deze fase relevant is kenniswerkers in de stad te hebben wonen (Van Arendonk, 2010).

Gezinnen met thuiswonende kinderen hebben in het algemeen meer contact met buurtgenoten dan andere type huishoudens (Zeijl ea, 2005; Karsten ea, 2006), waarmee het behoud van gezinnen bijdraagt aan de sociale cohesie van een gemeente.

Wens gebruikers /kinderen
De wens van de directe gebruikers van een gebied is een argument voor de keuze voor een inrichting. Hierbij is de onderliggende overtuiging dat een ruimte die tegemoet komt aan de wens van de gebruikers een betere ruimte is. Tegelijkertijd kun je door te observeren hoe de openbare ruimte gebruikt wordt, zien of deze goed is ingericht (Gehl, 2010; Crow, 2008a).

Duurzaamheid; leefkwaliteit
Lopen en fietsen stimuleren en faciliteren schept mogelijkheden voor kinderen. (Bouw en Karsten, 2004; Crow, 2000; Bach, 2006; Tovey [2005] 2011). Stedelijke landschappen die ingericht zijn vanuit voetgangers en fietsers (langzaam verkeer) dragen bij aan een duurzame stad, met een lagere CO2-uitstoot, minder geluidoverlast en minder gebruik

van fossiele brandstoffen (Gehl, 2010).

Positief jeugdbeleid
Positief jeugdbeleid richt zich op prettig opgroeien voor alle kinderen, en richt zich mede op de alledaagse ervaringen van kinderen. Hieruit komt een kindvriendelijke omgeving als voorwaarde voor prettig en gezond opgroeien (RMO/RZG, 2009; De Winter, 2011; RMO, 2011; Van Oenen en Van Westering, 2010). Een belangrijk onderdeel is het versterken van de pedagogische kwaliteit van de directe leefomgeving (inclusief jeugdvoorzieningen waaronder fysieke als speelplekken) (Van Oenen en Van Westering, 2010).

In een publicatie van TNO (De Vries, 2011) is aangegeven welke waarde buitenspelen heeft volgens een literatuuronderzoek.

Tabel "waarde van spelen" (De Vries, 2011)	
	Gevonden bewijs
gezondheidsaspecten	
Lichamelijke activiteit	direct
Overgewicht	indirect
Preventie chronische aandoeningen	indirect
Ontwikkelingsaspecten en sociale waarde	
Sociale vaardigheden	direct
Cognitieve ontwikkeling	direct
Motorische ontwikkeling	direct
Leerprestaties/concentratie	wisselend
Normen en waarden	onbekend
Economische waarde	
Schooluitval	onbekend
Economische waarde	
Huizenprijzen	direct
Zorg- en ziektekosten	direct
Productiviteit	direct
Justitie en onderwijs	onbekend
Sociale waarde	
Sociale verbondenheid/relaties	direct

Leefklimaat/ imago buurt	direct
Bestrijden criminaliteit/vandalisme	direct
Integratie	wisselend
Sociale veiligheid	onbekend

In de CROW-uitgave “handboek ontwerpen voor kinderen” (2000) wordt het belang van kinderen die buiten spelen op basis van input door Karsten in een tabel samengevat. De tabel neem ik hieronder over.

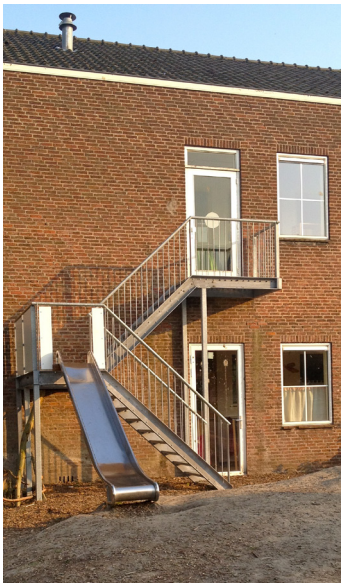
Belang van buiten spelende kinderen voor de gemeente (CROW, 2000 obv Karsten)	
levendigheid	Omgeving zonder spelende kinderen is doods, saai en niet aantrekkelijk
Sociaal netwerk	Wijk- en buurtbeheer staat en valt met een goed sociaal netwerk; via kinderen (school, vereniging, ontspanning) ontstaat zo’n netwerk vaak gemakkelijk. Kinderen zijn het sociaal cement van een wijk. Zij hebben vriendjes in de buurt, leggen snel contacten, hebben netwerken waar de ouders als vanzelfsprekend bij worden betrokken
Sociale veiligheid	Daar waar veel kinderen op straat zijn en ook ouderen zich prettig voelen is meer sprake van toezicht en sociale controle/veiligheid
Roots	Een gemeente waar niet geboren en getogen wordt raakt zijn wortels kwijt; de specifieke cultuur van een gemeente wordt vooral doorgegeven binnen de familie
Minder verhuisbewegingen	Een prettige woonomgeving maakt, dat mensen langer blijven wonen en minder verhuizen. Zo blijkt bijvoorbeeld na herinrichting van een nogal verloederd plein het aantal verhuizingen uit de aangrenzende woningen met 50% te zijn gedaald. Dat bevordert de stabiliteit in een buurt
Economisch draagvlak	Een gezin met kinderen zet meer om dan een kinderloos huishouden
Imago	Een gemeente waar het goed is voor kinderen, is ook een gezellige, herbergzame plek voor iedereen

2.7 CONCLUSIES

In dit hoofdstuk is het resultaat van het literatuuronderzoek weergegeven. Dit onderzoek is in de volgende elementen onderverdeeld:

- hoe spelen rationele aspecten en belangen een rol in gemeentelijke besluitvormingsprocessen?
- Welke functie heeft de openbare ruimte (voor kinderen)?
- kindvriendelijke openbare ruimte; welke ruimte is dat;
- welke argumenten en belangen spelen een rol bij kindvriendelijke inrichting van gebieden

Aangegeven is dat er meerdere theorieën bestaan over gemeentelijke besluitvormings-processen: de analytische, politieke en het stromenmodel zijn toegelicht. Met dit onderzoek naar factoren (argumenten en belangen) wordt zowel de rationele kant als de kant van belangen bestudeerd en meegenomen in het empirische deel. Organiserend vermogen en integraal werken zijn belangrijke randvoorwaarden bij het implementeren van gemeentelijke besluiten. Ook die zijn van invloed op de gemeentelijke processen rond kindvriendelijke openbare ruimte.

Noodtrap school voorzien van glijbaan, Delft

Als functies van de buitenruimte komen naar voren: verplaatsen en verblijven. Er is bovendien theorievorming over de functie van geplande en ongeplande ontmoetingen in de openbare ruimte.

Er zijn veel verschillende publicaties met normen, handvatten, meetlatten, best practices en checklists aan de hand waarvan een gemeente beleid kan formuleren voor een kindvriendelijke buitenruimte. Er is ook een veelheid aan (soorten) argumenten en belangen van een kindvriendelijke gebiedsinrichting gevonden.

3.1 INLEIDING

Om een antwoord te vinden op de vraag welke factoren een rol spelen bij gemeentelijke besluitvorming rond kindvriendelijke openbare ruimte in woongebieden is een onderzoek opgezet in twee stappen:

- gesprekken met vier experts op het gebied van gemeentelijk kindvriendelijk beleid
- een enquête onder 600 professionals binnen gemeentelijke organisaties

Er zijn gesprekken gevoerd met vier gemeentelijke professionals op het gebied van kindvriendelijk beleid. Informatie uit deze gesprekken vormde mede de basis voor de definitieve versie van de vragenlijst die is opgesteld om na te gaan wat de Nederlandse gemeentes op dit moment als problemen en oplossingen zien rond kindvriendelijke buitenruimte.

De enquête is afgenomen met behulp van een webbased enquête tool, waardoor het mogelijk was om respondenten alleen voor hen relevante vragen voor te leggen. De uitnodiging voor de enquête is verstuurd aan 600 e-mailadresssen.

Om voldoende respons op de enquête te krijgen is een aantal maatregelen genomen:

- Het aantal vragen is beperkt gehouden;
- Respondenten kregen alleen voor hen relevante vragen;
- De uitnodiging is zoveel mogelijk verstuurd aan persoonsgebonden zakelijke e-mailadressen;
- Om die e-mailadressen te verkrijgen is er een bel-actie geweest ;
- Er is een herinnering gestuurd om de enquête in te vullen aan personen die de enquête nog niet ingevuld hadden;
- Tevens is een persoonlijke herhalingsoproep per e-mail verstuurd (persoonlijke netwerk gebruikt).

3.2 ONDERZOEKSMODEL VOOR BESLUITVORMING

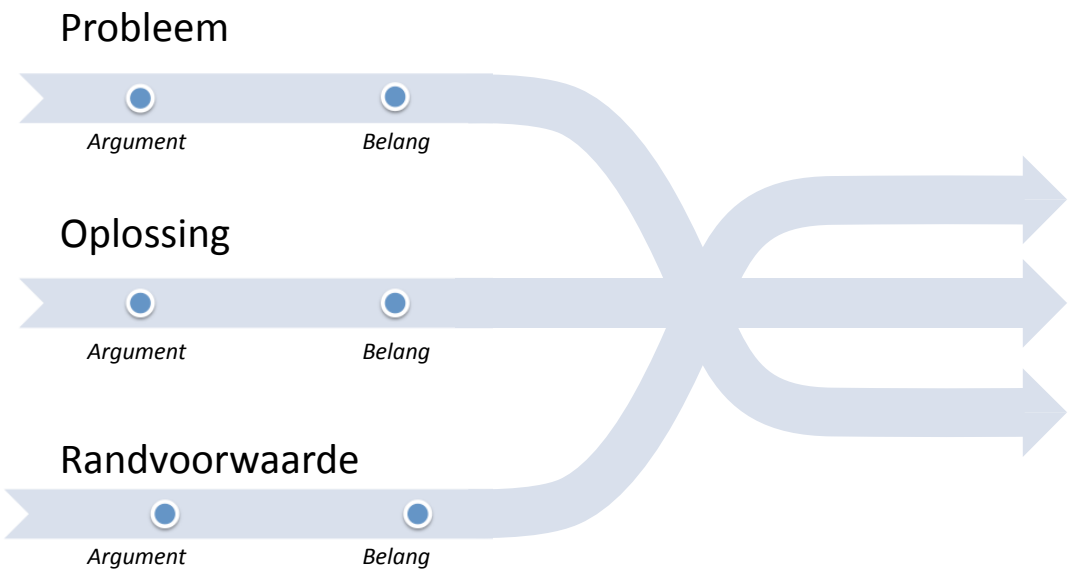
Dit onderzoek naar de gemeentelijke besluitvorming rond kindvriendelijke buitenruimte neemt meerdere aspecten van die besluitvorming mee. Het gaat hierin om de analytische afwegingen, de politieke (belangen), over de aspecten van organiserend vermogen en over integraal werken. Er blijkt geen bestaand wetenschappelijke model dat al deze aspecten in zich verenigt voor de gemeente als actor.

Het stromenmodel verenigt wel belangen en argumenten. Het neemt echter niet mee dat de waardering van de problemen en oplossingen verschillend is. Dat verschil is ingegeven door belangen en opvattingen. Bijvoorbeeld: of het opheffen van parkeerplaatsen een

(goede) oplossing is om brede speelstoepen te maken, zal verschillend gewaardeerd worden.

Nu er geen onderzoekskader beschikbaar is dat past bij de probleemstelling van dit onderzoek, is er een apart onderzoekskader opgesteld. Het is een algemeen model voor de gemeentelijke besluitvorming. Het figuur 3.1 geeft het model weer.

In het college van Van Randeraat[18] is ingegaan op vragen die Arun Jain[19] stelt bij een

Onderzoekskader

ontwerpopgave, te weten: “What’s the problem?” “Why bother?” en “Filling gap or creating need?”. Vragen die in de Nederlandse gemeentelijke praktijk worden gesteld rond een onderwerp, zijn te vinden in de programmabegroting. Die begroting is opgebouwd langs de volgende vragen per thema (programma):

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we doen om dit doel te bereiken?
- Wat mag dat kosten? (dit onderdeel is in de begroting meestal alleen financieel weergegeven, maar gaat doorgaans ook over bijvoorbeeld mensuren).

De drie vragen uit de Nederlandse programmabegroting gaan over: problemen[20]; oplossingen en randvoorwaarden. In hoofdstuk twee is aangegeven dat problemen en oplossingen stoelen op rationele en irrationele elementen: op argumenten en belangen. Wat een oplossing is voor de één, is dat niet voor de ander. Dat geldt evengoed voor randvoorwaarden: wat de een te duur vindt , is voor de ander een koopje.

Met het onderscheid in argumenten en belangen, wordt niet gesuggereerd dat het de

18 MCD8, voorjaar 2011

19 gebiedsstrateeg uit Portland (Oregon, VS) die in december 2011 een open MCD college verzorgde

20 volgens L. Van den Berg ea (1982) is een probleem op te vatten als een verschil tussen de huidige situatie en de gewenste situatie.

actoren altijd duidelijk is of zij praten vanuit een verondersteld feit of wensbeeld. Dat is eerder al aangegeven met behulp van een praktisch voorbeeld. Bovendien: zoals bij elke organisatie geldt bij gemeentes waarschijnlijk ook de ”law of the instrument”[21]: “If all you have is a hammer, everthing looks like a nail”. Oftewel: als een beleidsmedewerker een probleem signaleert, zal de waarschijnlijke reactie zijn om nieuw beleid te formuleren. De stratenmaker die hetzelfde probleem ziet, zal misschien een stoepje gaan aanleggen.

Zowel vanuit de wetenschappelijke literatuur, als vanuit de gemeentelijke praktijk past een onderzoekskader met drie parallel lopende processen. De drie stromen hierin zijn problemen, oplossingen en randvoorwaarden. In elke stroom spelen argumenten en belangen een rol.

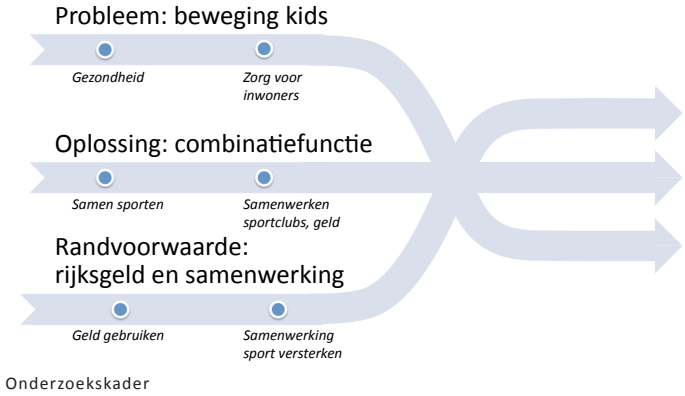
Het belang heeft vooral te maken met een groep, waar het argument een meer feitelijke inschatting is van de werkelijkheid, die niet of minder verschilt tussen de verschillende doelgroepen. In een afweging kan een argument natuurlijk wel extra benadrukt worden, of juist weggelaten, om het belang van een groep te ondersteunen.

In het kader een voorbeeld (fictief; zie wel bijlage 9) met betrekking tot (gebruik van) kindvriendelijke buitenruimte in het licht van het onderzoekskader.

21 zie: http://en.wikipedia.org/wiki/Law_of_the_instrument

Een gemeente constateert dat een steeds groter deel van de kinderen te dik is. De kinderen komen in het algemeen ook niet aan de Nederlandse norm voor gezond bewegen (NNGB[22]). Dit wordt als een probleem ervaren door de beleidsafdeling die zich richt op welzijn en gezondheid van de inwoners, omdat overgewicht op jonge leeftijd grote gezondheidsrisico's met zich mee brengt. De rijksoverheid streeft naar 65% inwoners die aan een beweegnorm voldoet en stimuleert gemeentes hieraan bij te dragen.

In 2007 heeft de vereniging Nederlandse gemeentes (VNG) een afspraak met de ministeries VWS en OCW getekend voor het instellen van combinatiefunctionarissen[23]. Hiertoe zijn ook middelen ter beschikking gesteld aan gemeentes. De combinatiefunctionaris gaat onder andere met kinderen na schooltijd sporten op de aanwezige sport/speelplekken (zoals een kunstgras voetbalveldje). Een nevendoel is dat de kinderen hierdoor enthousiast worden om een sport te gaan beoefenen (lid te worden van een sportclub).

Om het geheel goed onder de aandacht te krijgen is de eerste activiteitenmiddag geopend met de ondertekening tussen gemeente en de sportkoepel (samenwerking van de sportverenigingen) en heeft de wethouder met de kinderen gevoetbald.

Probleem:
Te dikke kinderen en te weinig beweging bij kinderen (argument)
Zorg voor gezonde inwoners en Rijksbeleid/afspraken (belang)

Oplossing:
Door met kinderen te sporten op algemene plekken zijn ze in beweging en raken ze vertrouwd met sporten en bewegen (argument)
Middelen benutten, sportclubs onder de aandacht brengen bij inwoners (belang)

Randvoorwaarden:
Vanwege de beschikbaar gestelde middelen is het een betaalbare manier om kinderen te laten sporten en bewegen (argument)
De samenwerking tussen gemeente en sportclubs wordt versterkt (belang)

22 uitleg over deze norm staat op de website van het nisb: http://CBS.nisb.nl/30minuten/page/381/Beweegnorm

23 zie meer op http://nl.wikipedia.org/wiki/Combinatiefunctionaris

Een situatie wordt pas opgepakt aan als elk van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- » een probleem wordt ervaren
- » een oplossing lijkt voorhanden
- » aan de noodzakelijke randvoorwaarden kan worden voldaan (of dat nu is in geld, of bevoegdheid)

In het stromenmodel heet dit het “policy-window” waarin de stromen verknoopt worden (Peek en Louw, 2008). Het proces van verknopen tot besluitvorming is ook van toepassing op het hier gepresenteerde onderzoekskader.

Bij het onderwerp “probleem” staat centraal dat het gaat om een observatie van de werkelijkheid die niet overeenstemt met het wensbeeld. In dat wensbeeld komen zaken als overtuigingen en belangen terug.

De oplossingen zijn mede gekleurd door de waardering van de ontstane situatie en de oorzaak daarvan. Als gedacht wordt dat kinderen te weinig buiten komen doordat ze te lang binnen televisie kijken of met de computer spelen, is het maar de vraag of gemeentes zich in staat zien dat op te lossen met maatregelen in de openbare ruimte.

Ook kan een oplossing matchen met argumenten, maar in strijd zijn met andere belangen. Zo kan een ingreep om een straat veiliger te maken voor langzaam verkeer, tegen het (ervaren) belang ingaan van automobilisten.

Ten aanzien van de randvoorwaarden zijn het organiserend vermogen, de beschikbare middelen, de interne samenwerking van gemeentes en de externe omstandigheden van belang. Zoals in hoofdstuk 2 naar voren kwam, is organiserend vermogen (waaronder visie en leiderschap) belangrijk bij het formuleren en implementeren van beleid.

Daarnaast is het beschikbare (vrij te besteden) budget relevant. Veel gemeentes moeten bezuinigen. Uit een onderzoek in 2010 blijkt dat gemeentes verwachten dat zij ruim 30% van de bezuiniging in 2011 verwerken op de onderwerpen “wegen en openbare ruimte” en “groen” (Allers en Hoeben, 2010). Ook wordt er bezuinigd op personeel. Tweederde van de gemeentes geeft aan in 2012 te bezuinigen op personeel (A+O, 2012).

Verder is de bevoegdheid een relevante randvoorwaarde. Soms ligt een oplossing niet (direct) bij de gemeentelijke overheid. De bevoegdheid ligt bijvoorbeeld bij een andere bestuurslaag of bij ouders. Het probleem wordt erkend, een oplossing wordt gezien, maar die oplossing kan niet worden geleverd door de gemeentelijke overheid. Tenslotte vallen onder randvoorwaarden ook externe omstandigheden, zoals de beschikbare buitenruimte.

In eerste instantie lijkt het alsof de randvoorwaarden volgtijdelijk zijn (na oplossing/probleem definitie). Het komt echter ook voor dat deze leidend zijn, bijvoorbeeld “omdat het geld op moet voor januari” of “omdat er een landelijke subsidie voor is”. Dat fenomeen is in deze studie niet onderzocht, maar valt in ieder geval niet uit te sluiten. Daarmee is verklaard waardoor ook de randvoorwaarden als een parallelle stroom zijn opgenomen in het onderzoekskader.

delftse wijkaanpak SAMEN WERKEN in de wijk

Veilig oversteken bij De Horizon

Sinds 15 februari is er bij basisschool De Horizon aan de Brahmslaan een veilige oversteekplek. De gemeente heeft die samen met de school aangelegd. De oversteek bestaat uit een verhoogde zebra, felgekleurde reflecterende uitloophekken en speciale signaleringsborden met opdruk 'kindveilige zone'. Op donderdagochtend 15 februari was de feestelijke opening. De school was versierd met spandoeken. Wethouder Anne Koning opende met een speech en confetti de oversteek en ze benadrukte nog eens het belang van een verkeersveilige schoolomgeving. Een speciale verkeersagent maakte er voor zo'n tweehonderd kinderen een geweldige show van. De politie gaf een snelheidsdemonstratie en liet zien hoe hard 30, 50 en 70 km eigenlijk is. Tot slot was er een swingende dance-act waarbij alles en iedereen op het schoolplein helemaal los ging.

Krantartikel Horizon, Delft

Kortom: er is een onderzoekskader gedefinieerd met drie parallelle stromen: probleem, oplossing en randvoorwaarde. In het model wordt erkend dat binnen de drie stromen argumenten en belangen spelen. Wat wordt gezien als een probleem en als een oplossing is namelijk afhankelijk van opvattingen en belangen.

3.3 STEDELIJKHEIDSKLASSE ALS VERKLARENDE VARIABELE

De hoeveelheid openbare ruimte in een gemeente en het aantal belangen dat er rondom speelt zou bepalend kunnen zijn voor de mate waarin kindvriendelijke oplossingen worden toegepast.

Stedelijkheid is een maat die door het CBS wordt gehanteerd om de omgevingsdichtheid van adressen weer te geven (CBS, 2004). Van elk adres wordt bepaald hoeveel andere adressen er binnen een straal van één kilometer rondom dat adres zijn. De omgevingsadressendichtheid is een gemiddelde van deze hoeveelheden. De volgende vijf stedelijkheidsklassen worden gehanteerd:

1. Zeer sterk stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 2500 of meer);
2. Sterk stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 1500 tot 2500);
3. Matig stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 1000 tot 1500);
4. Weinig stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 500 tot 1000);
5. Niet stedelijk (omgevingsadressendichtheid van minder dan 500).

In een stedelijke gemeente zitten de adressen (huizen/appartementen) dus dichter op elkaar. De druk (verschillende mensen) op de (openbare) ruimte is daarmee groter dan in minder stedelijke gemeentes, zelfs als je veronderstelt dat in stedelijkheidsklasse 1 er maar één persoon per adres woont, terwijl er in stedelijkheidsklasse 5 vier wonen per adres.

Renbaan Schiedam

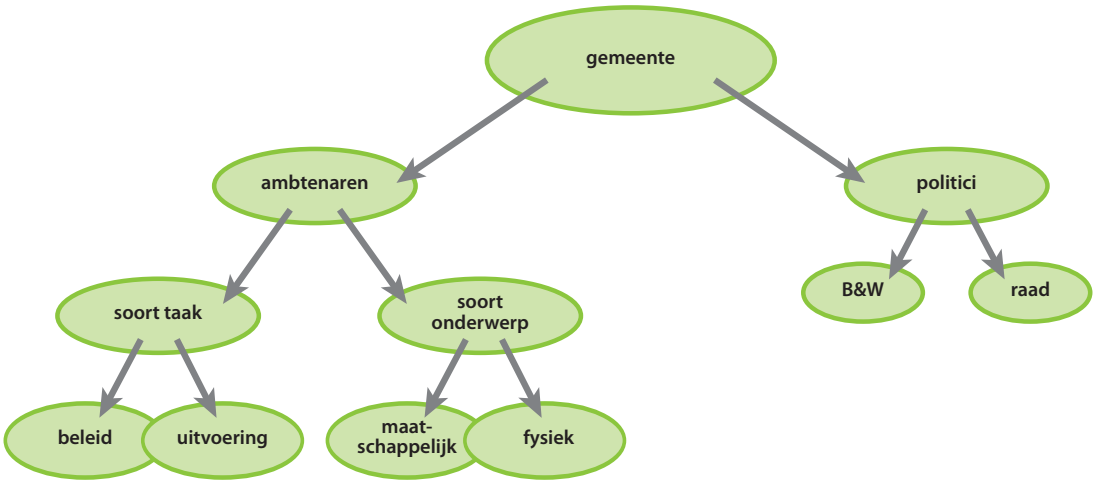
Het aantal mensen dat gebruik maakt van de openbare ruimte is dus groter (dichter opeen) in gemeentes met stedelijkheidsklasse 1 en 2. En waar de druk op de openbare ruimte groter is, is het aantal potentiële belangenconflicten groter. Bovendien is het aantal fysieke oplossingen beperkter. Bij veel auto's, fietsen en kinderen in een krap straatje, is er meer kans op belangentegenstellingen dan in een gebied met lanen met brede groenstroken die gebruikt kunnen worden.

Het CBS geeft tevens aan dat in stedelijker gemeentes minder tuinen zijn (CBS, 2004). Daarmee is de openbare ruimte belangrijker voor het buiten-zijn. Als je een grote eigen tuin hebt waar je kunt struinen in de natuur, dan is het waarschijnlijk niet nodig om openbaar scharrelgroen aan te leggen.

Hieruit volgt de hypothese dat gemeentes met stedelijkheidsklasse 1 en 2 meer reden hebben om voor kindvriendelijke inrichting van woongebieden beleid te maken. In paragraaf 4.4 wordt stedelijkheidsklasse als verklarende hypothese bij deze enquête beschreven.

3.4 DE GEMEENTE

De gemeentelijke organisatie bestaat uit verschillende personen die in groepen zijn onder te verdelen. Er is een aantal relevante onderverdelingen te maken binnen de gemeente als organisatie.
Allereerst is een onderscheid te maken tussen politici en ambtenaren. Bij ingrepen in de buitenruimte zijn het vaak niet alleen politici (wethouders) die draagvlak zoeken en

Gemeentelijke organisatie

visies uitdragen. Daarbij: beheersingrepen worden in de regel minder politiek belangrijk gevonden. Van 't Verlaat constateert dat beheer en onderhoud ten onrechte minder tot de verbeelding spreken (Van 't Verlaat, 2003).

Ingrijpende fysieke veranderingen (herstructurering bijvoorbeeld) nemen vaak langer dan vier jaar (een collegeperiode) in beslag. Ambtenaren werken vaak langer dan vier jaar bij de gemeente. Ambtenaren die zich inzetten voor kindvriendelijke ruimte hebben daarmee vaak meer invloed dan bestuurders. Bovendien blijkt uit onderzoek dat ambtenaren zich vaak laten leiden door hun eigen inhoudelijke beleidsvoorkeuren (Gorissen, 2001). Dit onderzoek richt zich daarom primair op gemeenteambtenaren, al is niet uit te sluiten dat een wethouder de vragenlijst invult.

Binnen de groep ambtenaren zijn twee onderverdelingen te maken. Enerzijds tussen de fysieke en maatschappelijke afdelingen[24]. En anderzijds tussen beleid en uitvoering.

24 Sommige gemeentes hebben een aparte afdeling voor "werk en inkomen"; die groep valt in dit onderzoek buiten de scope.

In het schema is in de onderverdelingen bewust een overlap opgenomen. Sommige functies, ambtenaren combineren beide elementen. Zo kennen gemeentes projectleiders en wijkmanagers die een gebied integraal bekijken en zowel beleid formuleren als de implementatie vormgeven.

Voor het realiseren van een kindvriendelijke openbare ruimte is integraal werken noodzakelijk. Dit betekent dat alle groepen ambtenaren (maatschappelijk en fysieke disciplines en beleidsmakend en uitvoerend) relevant zijn in het onderzoek.

In de enquête wordt gevraagd welke functie en bij welke afdeling de respondent werkt, om na te gaan of er verschillen in antwoorden door verklaard kunnen worden.

3.5 OVERTUIGINGEN VOORLEGGEN IN CONTINUÜMS

Het maken van beleid is gericht op verschillen tussen de waargenomen en de gewenste situatie (Van den Berg, ea 1982). Onder het wensbeeld liggen opvattingen (hoe zou het moeten zijn). Het wordt als volgt door Van den Berg ea beschreven: *"In fact, it is in the confrontation between the actual state of the urban system as the government perceives it and the state the government desires for it in view of its own values and preferences that problems are revealed and can be identified".*

Feestje 't Groentje is klaar

DELFT - Afgelopen woensdag heeft wethouder Anne Koning het beheer van de binnentuin achter de Rotterdamseweg ('t Groentje) overgedragen aan de buurt. De binnentuin is na bodemsanering in nauw overleg met bewoners opnieuw ingericht.

Openbaar groen in beheer bij bewoners, Delft

Dat geldt ook bij het onderwerp kindvriendelijke gebiedsontwikkeling. Na het bestuderen van de literatuur kom ik tot een aantal verschillende opvattingen met betrekking tot kindvriendelijke buitenruimte. Deze zijn:

- Kwetsbaar versus Weerbaar kind (beeld van kind/kindertijd)
- Functiescheiding, -menging; verplaatsen versus ontmoetingen en verblijven (beeld van de functie van de openbare ruimte)
- Maatwerk versus Standaarden (beeld van het beheer van de openbare ruimte)

Met deze verschillende continuüms zijn de verschillende opvattingen rond de drie onderwerpen weergegeven. De drie gevonden continuüms zijn een onderdeel van de drie stromen van het onderzoekskader.

Kwetsbare of weerbare kind

Bij de opvatting "kwetsbaar kind" worden andere problemen, oplossingen en randvoorwaarden gezien dan bij "weerbaar kind".

Het eerste continuüm geeft aan dat je verschillend over kinderen en kindertijd kunt denken. Aan de ene zijde worden kinderen als kwetsbaar beschouwd; aan de andere zijde als weerbaar. Streef je beschermde ruimtes na of ruimte om te experimenteren? Hoe denk je over kinderen buiten “op straat”?

Ten aanzien van verkeer(sveiligheid) zal je vanuit de gedachte “kwetsbaar kind” voornamelijk streven naar veilige routes met vrijliggende fietspaden (eigen veilige ruimte creëren). Bij “weerbaar kind” gaat het er niet om de fietsers te scheiden van het overig verkeer, maar om kinderen en volwassenen te leren omgaan met het verkeer (verkeerseducatie; verkeersacties waarbij kinderen aandacht vragen voor hun positie en zelfs shared space).

Functie openbare ruimte: Verplaatsen versus Ontmoeten
Dit continuüm gaat niet over hoe er naar kinderen wordt gekeken, maar hoe er naar de openbare ruimte wordt gekeken. In hoofdstuk 2 is aangegeven dat er meerdere indelingen zijn die betrekking hebben op de functie van de openbare ruimte. Als eerste onderscheid komt “verplaatsen” en “verblijven” naar voren. Hierbij gaat het om wat de primaire functie van de openbare ruimte is, of zou moeten zijn. De tegenstelling tussen beide zijden van het continuüm gaat over de primaire functie (verblijven versus verplaatsen).

Ook wordt door professionals waarde gehecht aan het faciliteren van ontmoetingen; een levendige openbare ruimte in stedelijke gebieden. In abstractere zin wordt vaak gesproken van functiescheiding en functiemenging. Daarbij gaat het erom of de ruimte geschikt is voor meerdere soorten gebruik. Dat kan ook volgtijdelijk; dus pas in de avond wordt er op de stoep geparkeerd.

Er werden hierboven drie elementen onderscheiden:
1. verplaatsen en verblijven
2. ontmoeten; levendigheid
3. functiemenging en functiescheiding

Bij het tweede element (ontmoeten) is geen waardevrije tegenhanger beschreven. In een continuüm zijn beide zijde “te verdedigen”; er is geen goede en geen foute kant. Wel is helder dat sommige mensen meer aan de ene zijde en anderen aan de andere zijde zitten. Dat kan bovendien verschillen in tijd en plaats, cultuur. Door het ontbreken van een tegenhanger is deze niet apart opgenomen in de vragenlijst.

In de vragenlijst zijn twee stellingen over de functie van de openbare ruimte in het blok continuüms voorgelegd. De eerste ging over verplaatsen (verkeer) versus verblijven (ontmoeten). De tweede ging over het scheiden dan wel samenbrengen (mengen) van gebruikers. Door “ontmoeten” onderdeel te maken van “verblijven” wil ik erkennen dat een huidige opvatting van (gemeentelijke) professionals is dat de openbare ruimte een plek voor ontmoetingen zou moeten zijn. Onderzoek van professor Burgers en promovendi geeft aan dat professionals daarbij van een bescheidener effect mogen uitgaan (2012).

Beheer: Maatwerk versus “schoon, heel, veilig”

Tenslotte is er een tweetal vragen (continuüms) voorgelegd die betrekking hebben op het beheer van de openbare ruimte. Beide hadden aan een zijde de term “schoon, heel en veilig”. De term “schoon, heel en veilig” geeft aan dat het beheer van de openbare ruimte “op orde is”. De term is wijd verspreid onder Nederlandse gemeentes. In de digitale wijkengids[25] (een uitgave van het Nicis en ministerie BZK) wordt de basisvoorwaarde voor zelfredzaamheid van bewoners en van wijken beschreven. Deze bestaat volgens ervaringen en onderzoek uit enerzijds “schoon, heel en veilig” en anderzijds “betrouwbare professionals”. Al is het in theorie niet nodig dat “schoon, heel en veilig” tot standaardoplossingen leidt, het ligt zeker in een financieel mindere tijd erg voor de hand.

Als tegenhanger voor de standaardoplossingen zijn twee soorten van maatwerk in beeld. Ten eerste ‘beheer door bewoners’ en ten tweede ‘spontaniteit en afwisseling’.

De eerste geeft aan dat bewoners zelf iets betekenen voor, doen met de openbare ruimte. In de Nederlandse gemeentelijke praktijk wordt recent veel aandacht gegeven aan bewonersparticipatie zoals ook blijkt uit de analyse van collegeprogramma’s uit 2010 (Van Ooijen, en Vliegenthart, 2010). Er is een duidelijke tendens (Van der Lans, 2011) om te streven naar eigenaarschap van bewoners ook voor zaken van het algemeen belang. Hiermee wordt de openbare ruimte “van de gemeenschap”; er wordt ook gesproken over “eigenaarschap” of co-creatie.

Voor kinderen brengt het eigenaarschap van de openbare ruimte met zich mee dat zij een “thuis hebben” in de openbare ruimte. Dit is volgens Jacobs erg belangrijk ([1961] 2009). Kinderen willen zelf ook graag betrokken worden (Qrius, 2010). Bovendien kan bewonersbeheer door en met kinderen worden vormgegeven. Kinderen kunnen bijvoorbeeld helpen bij het schoonhouden van de openbare ruimte. In Breda bijvoorbeeld nemen moeders en kinderen samen hun verantwoordelijkheid door de openbare ruimte schoon te houden, wat tegelijk de leefbaarheid van wijk en bewonersbetrokkenheid vergroot (Boos, 2012).

In de tweede vraag staat tegenover “schoon, heel en veilig” het begrip “spontaniteit en afwisseling”. Het gaat daarbij dus niet om wie het beheer uitvoert (met maatwerk als gevolg), maar de afwisseling zelf, als doel op zich.

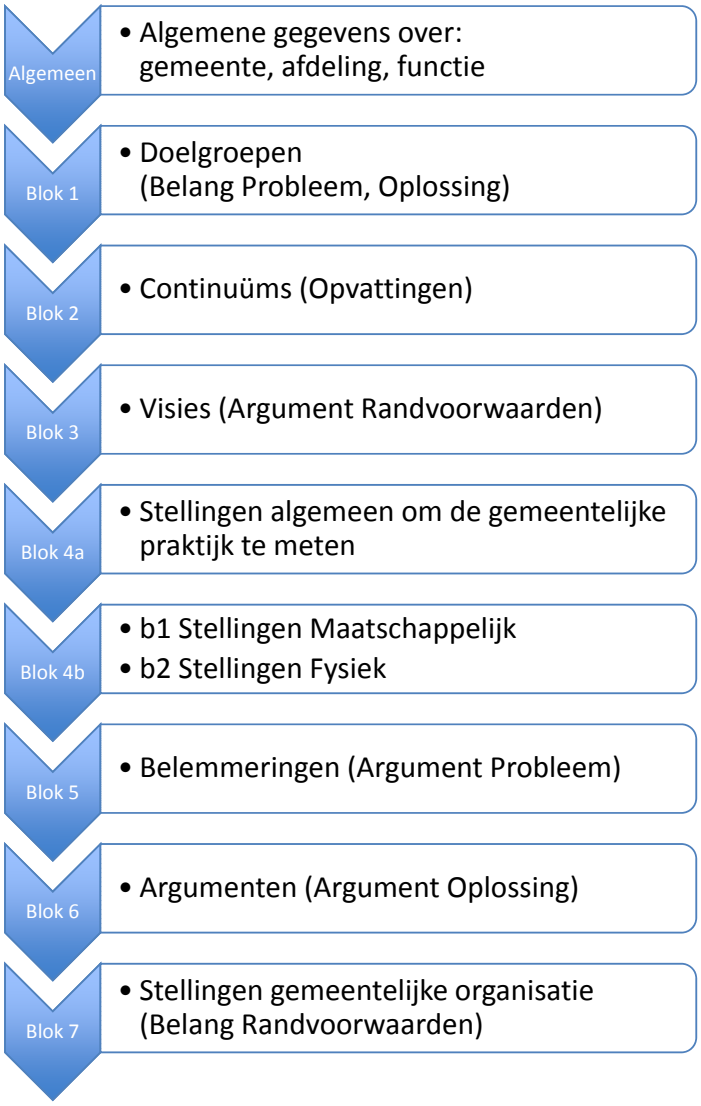
25 www.wijkengids.nl

3.6 VAN ONDERZOEKSMODEL NAAR VRAGENLIJST; METHODE VAN ONDERZOEK

In de paragrafen 3.3, 3.4 en 3.5 is al aangegeven welke verklarende variabelen zijn gedefinieerd om te onderwerpen aan een toetsing. Het zijn: stedelijkheidsklasse-categorie, type gemeentelijke afdeling, functiecategorie bij de gemeente, en opvattingen op drie onderwerpen (voorgelegd in meerdere continuüms). Deze hypotheses zijn geformuleerd aan de hand van de literatuur en de gesprekken met experts.

In deze paragraaf wordt de gehanteerde vragenlijst verder beschreven en wordt ingegaan op de manier waarop de enquête is uitgezet.

In de enquête zijn de drie stromen uit het onderzoekskader meegenomen. De vragenlijst (zie bijlage 1) is opgebouwd uit een aantal blokken. In de figuur 3.4 is de opbouw van de vragenlijst verbeeld. In de onderstaande opsomming is deze nader toegelicht.

De vragenlijst

» Blok 0: algemeen: gemeente, afdeling en functie
» Blok 1: doelgroepen, als uitwerking van belangen(groepen): van acht verschillende is gevraagd hoe belangrijk deze zijn bij de keuzes voor de openbare ruimte in de gemeentelijke woongebieden
» Blok 2: continuüms, als uitwerking van opvattingen: zeven keer de keuze tussen twee stellingen
» Blok 3: visies, als uitwerking van organiserend vermogen: van 7 onderwerpen de vraag of er een visie is geformuleerd (ja/nee/weet niet)
» Blok 4 a: stellingen praktijk kinderen en openbare ruimte: 4 stellingen naar aanleiding van recente debat kinderen en openbare ruimte
» Blok 4 b1: stellingen praktijk: aan respondenten van de afdelingen "Maatschappelijk"[26], "Wijkaanpak" en "anders nl:…"
» Blok 4 b2: stellingen praktijk: aan respondenten van de afdelingen "Fysiek"[27], "Wijkaanpak" en "anders nl:…"
» Blok 5: belemmeringen, als uitwerking voor problemen: vraag is om van elk van de zeven items aan te geven of het in de gemeente een belemmeringen is voor het buiten zijn van kinderen.
» Blok 6: argumenten, als uitwerking van rationele elementen binnen het model: acht onderwerpen waarvan wordt gevraagd of het in de gemeente belangrijk is voor buitenspelen en buiten zijn van kinderen.
» Blok 7: Gemeentelijke organisatie, stellingen als uitwerking van randvoorwaarden (leiderschap, politiek draagvlak en integraal werken): vijf stellingen waarbij de respondenten wordt gevraagd aan te geven in hoeverre men het er mee eens is.

Sommige respondenten krijgen alle vragen voorgelegd, anderen alleen blok 4b1 of blok 4b2. Dit hangt af van de afdeling die is ingevuld bij het blok "algemeen". Hiertoe is gekozen omdat sommige elementen waarschijnlijk niet geweten worden door mensen in een ander type afdeling. Bijvoorbeeld is in blok 4b1 gevraagd naar het inschakelen van combinatiefunctionarissen en in blok 4b2 naar het praktisch verkeersexamen. Als je respondenten iets vraagt dat ze waarschijnlijk niet weten, wordt de respons lager.

Gemeentes worden vaak benaderd om een enquête in te vullen. Om desondanks een goede respons te realiseren zijn uitnodigingen voor de enquête zoveel mogelijk gestuurd aan een persoonlijk werk e-mailadres. In plaats van bijvoorbeeld info@gemeentemcd.nl, werd de uitnodiging gestuurd aan a.m.b.tenaar@gemeentemcd.nl.

Alle gemeentes in stedelijkheidsklasse 1, 2 en 3 zijn gebeld om e-mailadressen te achterhalen. De gemeente werd telefonisch gevraagd om twee e-mail-adressen te geven, waar later de e-mail heen kon worden gestuurd. Er werd gevraagd naar een adres op het gebied van enerzijds de beleidsvelden sport, welzijn, gezondheid etc. (maatschappelijk), als anderzijds openbare ruimte, verkeer, stedenbouw, etc. (fysiek). Dit om beide beleidsvelden te betrekken bij het onderzoek. Het bleek eenvoudiger om

26 de respondenten die bij afdelingen invulden: "speel(ruimte-)beleid", "jeugd, onderwijs, sport", "welzijn, gezondheid"
27de respondenten die bij afdelingen invulden: "openbare ruimte, groen", "ruimtelijke ordening, stedenbouw" of "verkeer"

de e-mailadressen van wethouders te krijgen dan van ambtenaren.

Er zijn ruim 400 gerichte adressen achterhaald voor het versturen van de uitnodiging om de enquête in te vullen. Daarin zijn alle gemeentes opgenomen in stedelijkheidsklasse 1, 2 en 3. Van de gemeentes in stedelijkheidsklasse 4 zijn bij 64 gemeentes persoonlijke e-mailadressen achterhaald om de enquête gericht te versturen. De overige gemeentes in categorie 4 en 5 zijn benaderd op hun algemene e-mailadres. Deze gemeentes kregen één uitnodiging op hun algemene e-mailadres. Het verzoek voor de enquête is per e-mail verstuurd aan alle 415 Nederlandse gemeentes. In totaal zijn er ruim 600 uitnodigingen verstuurd.

De enquête is opengesteld op 15 mei 2012. Dezelfde dag zijn de uitnodigingen verstuurd. Op 29 mei 2012 is een herinnering gestuurd aan de gemeentes waarvan er nog geen reactie binnen was. Vervolgens heb ik ook vanuit mijn netwerk gericht herinneringen gestuurd, waarbij ik soms iemand aanschreef die de oorspronkelijke mail van 15 mei niet had gekregen.

Uiteindelijk is de enquête gestopt op 12 juni 2012. In de maand waarin de enquête openstond hebben 177 personen deze ingevuld, afkomstig uit 153 verschillende gemeentes. In paragraaf 4.2 zijn de respondenten beschreven.

3.8 CONCLUSIE

In dit hoofdstuk is aangegeven welk model ontwikkeld is om de gemeentelijke besluitvorming rond kindvriendelijke openbare ruimte te onderzoeken. In het model zijn drie stromen opgenomen; problemen, oplossingen en randvoorwaarden. In elke stroom spelen rationele (argumenten) en niet-rationele zaken (belangen, overtuigingen) een rol.

Vervolgens is beschreven dat er vragen in de vragenlijst zijn gegroepeerd in verschillende blokken, elk met een ander doel. De vragenlijst die gebruikt is in het empirische onderzoek is als bijlage bij dit rapport gevoegd. Apart is ingegaan op de gemeentelijke organisatie.

Het onderzoek veronderstelt in de stedelijkheidsklasse van een gemeente een verklarende variabele. De stedelijkheidsklasse wordt gebruikt als maat om de druk op de openbare ruimte te vatten. Als er een hogere druk is op de openbare ruimte (stedelijkheidsklasse 1 en 2) dan zijn er meer potentiële belangenconflicten.

Het type afdeling waar de ambtenaar werkt en diens functiecategorie zijn twee andere veronderstelde verklarende variabelen. Gemeentelijke professionals geven aan dat er “een wereld van verschil” zit tussen maatschappelijke afdelingen en fysieke afdelingen, net zoals tussen beleidsmakers en beleidsuitvoerders.

De onderliggende houding of opvatting is geoperationaliseerd door continuüms te formuleren en mee te nemen in de vragenlijst. Er zijn drie continuüms beredeneerd in

dit onderzoek:

1. het weerbare versus kwetsbare kind;
2. het verplaatsen versus ontmoeten als functie van de openbare ruimte
3. maatwerk versus “schoon, heel en veilig”

In de vragenlijst zijn zeven vragen voorgelegd die ingaan op deze continuüms.

Ten slotte is in dit hoofdstuk beschreven hoe het onderzoek is verspreid met als oogmerk de respons zo hoog mogelijk te krijgen. Het gericht e-mailen aan personen is daarbij waardevol gebleken.

ASR

4.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de enquête beschreven. Als eerste zijn de respondenten beschreven in paragraaf 4.2. Het zoeken naar verklaringen op basis van de hypotheses is opgepakt door een aantal categorieën te maken. Dat is beschreven in paragraaf 4.3. In paragraaf 4.4 worden de resultaten van de internet enquête toegelicht. En in 4.5 worden conclusies uit het empirisch onderzoek getrokken.

4.2 RESPONDENTEN

Dit onderzoek richt zich op de Nederlandse gemeentes. Daarvan zijn er 415. Er zijn 177 enquêtes ingevuld vanuit 153 verschillende gemeentes. Er zijn van 24 gemeentes meerdere enquêtes ingevuld. Van de gemeente Delft zijn de meeste enquêtes terug ontvangen: vier stuks[1]. Kortom: vanuit 37% van de gemeentes is minimaal één enquête ingevuld. Om een uitspraak op gemeenteniveau te doen is deze respons ruim voldoende.

Het verzoek om de enquête in te vullen is aan ruim 600 e-mailadressen verstuurd. Ten opzichte van het aantal verstuurde verzoeken is de respons, bijna 30%, ook relatief hoog.

Als de doelgroep opgevat wordt als de relevante gemeente-medewerkers in Nederland, dan is de totale omvang van die groep onbekend. Niet alle gemeentemedewerkers zijn relevant voor dit onderzoek. De ambtenaren die bijvoorbeeld werken bij “de sociale dienst” of op het gebied van musea en bibliotheken (kunst, cultuur) zijn niet van belang voor kindvriendelijke openbare ruimte (zie paragraaf 3.3). Bovendien is niet precies bekend hoeveel ambtenaren en wethouders er waren in mei/juni 2012.

Om toch een uitspraak te doen over de respons in dit onderzoek in relatie tot de gemeentemedewerkers (ambtenaren en wethouders) zijn die aantallen overschat. Voor het totale aantal ambtenaren is de monitor gemeenteambtenaren 2011 gebruikt (A+O fonds, 2012). Voor het aantal wethouders is uitgegaan van 4 per gemeente op basis van een artikel in Binnenlands Bestuur (Moerman, 2010). Daarmee wordt uitgegaan 177.640 ambtenaren en 1660 wethouders. Er is dan een populatie (ambtenaren en wethouders) van 179.300 personen.

Om de vraag te beantwoorden hoe groot de respons moet zijn om betrouwbare uitspraken te doen over de totale populatie, is de formule van minimale steekproefomvang[2]

1 Zie verder bijlage 2 voor de gemeentes waaruit meerdere enquêtes zijn ingevuld.

2 Bron: http://wetenschap.infonu.nl/wiskunde/9884-het-berekenen-van-de-steekproefomvang-voor-enquetes.html
$N = p\% \times q\% \times [z : e\%]^2$; waarbij N de minimale omvang steekproef is, p% en Q% de percentages van wel/niet gespecificeerde categorie zijn (meest ongunstig: 50-50), z-waarde hoort bij het vereiste betrouwbaarheidsniveau, deze is 1,96 bij betrouwbaarheids% van 95%; e% is de vereiste foutmarge.
$N = 50\% \times 50\% \times [1{,}96:5\%]^2 = 384{,}16$

gebruikt. Volgens de maximale steekproefomvang (ongunstig scenario) en een betrouwbaarheidspercentage van 95% (5% foutmarge) zouden er 385 enquêtes ingevuld moeten zijn. Uitgaande van een ongunstig scenario, en een betrouwbaarheidsniveau van 95% zijn er 150 enquêtes nodig bij een foutmarge van 8%. Het aantal ingevulde enquêtes ligt hier aanzienlijk boven.

Er zijn dus voldoende enquêtes zijn ingevuld om betrouwbare uitspraken te doen over de Nederlandse gemeentes en om de verschillende hypotheses met indelingen van de respondenten te onderzoeken.

4.3 VERKLARINGEN ZOEKEN

De enquêteresultaten geven inzicht in hoe Nederlandse gemeentes kijken naar kindvriendelijke gebiedsinrichting. Dat kan helpen om te begrijpen waarom de beschikbare kennis op het gebied van kindvriendelijke openbare ruimte minder toegepast wordt, dan zou kunnen.

Ook wordt gezocht naar verschillen tussen groepen respondenten. Uit hoofdstuk 3 volgen drie hypotheses:

- Stedelijker gemeentes doen meer aan kindvriendelijke buitenruimte in woongebieden; door de grotere druk op de openbare ruimte is men zich meer bewust van de het feit dat er gekozen moet worden. Om een prettig leefklimaat voor kinderen en gezinnen te creëren, wordt bewust ingezet op kindvriendelijke buitenruimte.
- Er is een verschil tussen de opvattingen van respondenten uit verschillende functies
- Er is een verschil tussen respondenten uit verschillende afdelingen binnen de gemeente
- De drie typen opvattingen (beeld kindertijd, functie openbare ruimte en beheer openbare ruimte) hebben gevolgen op de keuzes.

Om betrouwbare uitspraken te krijgen en significante verschillen te ontdekken, is het belangrijk dat er voldoende waarnemingen per antwoordmogelijkheid zijn; per cel in een (kruis)tabel. Bijvoorbeeld voor de hypothese dat ambtenaren uit het maatschappelijk veld (afdelingen) anders kijken naar kindvriendelijke buitenruimte, dan ambtenaren uit het fysieke domein. Daarom zijn er antwoorden samengevoegd tot categorieën.

Om te toetsen of één van deze factoren een verklarende factor vormt, is de Kruskal-Wallis test gebruikt. Het is namelijk onbekend of de populatie normaal verdeeld is over de verschillende antwoorden. Een non-parametische toets zoals de Kruskal-Wallis test is dan beter. Voor ieder blok in de vragenlijst zijn significante verschillen gezocht. Als er een waarde kleiner dan 0,05 bij de asymptotische significatie (p-waarde) bleek, is van die vraag een kruistabel en een grafiek gemaakt. In bijlage 8 zijn de SPSS-resultaten per vragenblok opgenomen.

Tabel 4.1 respons naar stedelijkheidsklasse-categorie

Stedelijk-heidsklasse categorie	Aantal (N)	Aantal Meer-voudige respons	Aantal respons unieke gemeentes	Aantal Gemeentes NL	Percentage unieke gemeentes dataset
1 en 2; (zeer) sterk stedelijk	47	10	37	76	49%
3; matig stedelijk	37	2	35	87	40%
4 en 5; wening/ niet stedelijk	93	12	81	252	32%
totaal	177	24	153	415	37%

Hondenpoepactie Leeuwarden (bron: Jantje Beton)

Bij de analyse van de respons zijn er significante relaties gevonden tussen de antwoorden en de volgende factoren:

- Stedelijkheidsklassecategorie
- Functiecategorie
- Afdelingscategorie
- Categorieën van de keuzes op een van de continuüms

Alleen de relaties die interessant zijn in het licht van dit onderzoek worden beschreven.

4.3.2 respons naar stedelijkheidsklasse

Stedelijkheid van gemeenten geeft aan hoeveel huishoudens er binnen een straal van een kilometer zijn gehuisvest. Het CBS hanteert 5 stedelijkheidsklassen. Voor dit onderzoek zijn er drie categorieën gemaakt:

- stedelijk (klasse 1 en 2 samen),
- matig stedelijk (klasse 3)
- weinig/niet stedelijk (klasse 4 en 5 samen)

In bijlage 2 staan de respondenten per stedelijkheidsklasse.

In totaal hebben 37% van de gemeenten minimaal één respons gegeven. Naar mate de gemeenten stedelijker zijn, is er meer respons ontvangen. Dit is niet verwonderlijk. Als responsbevordering is er gebeld om een gericht email-adres te achter halen. Gemeenten met de stedelijkheidsklasse 1 en 2 zijn allemaal gebeld (zie paragraaf 3.6).

In de hypothesetoetsing wordt de stedelijkheidsklasse in drie categorieën ingedeeld. In tabel 4.1 zijn de respondenten weergegeven per stedelijkheidsklasse-categorie. Er zijn in totaal 47 enquêtes van mensen die werken bij een gemeente in stedelijkheidsklasse 1 of 2. Ze werken in 37 verschillende gemeentes (er zijn 10 meervoudige reacties). In de vierde kolom is het aantal Nederlandse gemeentes in de stedelijkheidsklassecategorie weergegeven. In de laatste kolom is per stedelijkheidsklassecategorie te zien wat het percentage is van de gemeentes met minimaal één antwoord in de respons.

Bijna de helft van de (zeer) sterk stedelijke gemeentes heeft gereageerd. Van de categorie “weinig/niet stedelijke gemeentes” heeft bijna een derde gereageerd.

4.3.3 functies van de respondenten

Voor de hypothesetoets is gezocht naar significante verschillen in de antwoorden op doelgroepen, belemmeringen, argumenten en continuüms met functiecategorieën. De functies die respondenten invulden zijn in een tabel in bijlage 3 weergegeven. Deze functies zijn in vier categorieën gevat voor nadere analyse. De onderbouwing daarvan is in paragraaf 3.4 beschreven.

Een gemeente kent beleidsmakers, beleidsuitvoerders en mensen die beide elementen in hun werk hebben (projectleiders/wijkmanagers - integraal). Een relatief groot aantal antwoorden (16,4%) komt van wethouders. Deze functie is als een aparte categorie meegenomen.

Zevenentwintig respondenten (15,3%) hebben “Anders, namelijk…” ingevuld als functie.

Tabel 4.2 geconstrueerde functiecategorieën van respondenten

Functie-categorie	Aantal (N)	Percentage
beleidmaken	86	48,6%
beleiduitvoeren	33	18,6%
integraal	29	16,4%
wethouder	29	16,4%
Totaal	177	100%

Tabel 4.3 Respondenten per afdelingscategorie

Afdelingcategorie	Aantal (N)	Percentage
maatschappelijk	65	36,7%
integraal	24	13,6%
fysiek	88	49,7%
Totaal	177	100%

Tabel 4.4 Respondenten naar continuümcategorieën

	N		aantal	%		aantal	%		aantal	%
Woonplek	149	dorp	58	39%	midden	83	56%	stad	8	5%
Mens/kind beeld	168	beschermen	50	30%	midden	63	38%	eigen kracht	55	33%
Buiten-spelen meer als	170	veilig	49	29%	midden	66	39%	avontuurlijk	55	32%
Primaire functie Openbare ruimte	162	verplaatsen	68	42%	midden	61	38%	verblijven	33	20%
Functie scheiden of -mengen	168	scheiden	36	21%	midden	61	36%	mengen	71	42%
Beheer openbare ruimte a. bewoners	169	schoon-heel-veilig	117	69%	midden	35	21%	bewoners-beheer	17	10%
Beheer openbare ruimte b. resultaat	167	spontaniteit	36	22%	midden	57	34%	schoon-heel-veilig	74	44%

Daarvan is het antwoord bekeken om te bepalen tot welke functiecategorie deze behoort. Bijlage 3 geeft de daarbij gemaakte keuzes aan.

Op grond van de geconstrueerde functiecategorieën is de tabel 4.2 samengesteld. De grootste functiegroep in de respons zijn “beleidsmakers”. Dit is bijna de helft van de respondenten. De andere drie functiegroepen zijn bijna even groot.

4.3.4 in welke afdeling werken de respondenten

In bijlage 4 zijn alle ingevulde afdelingen in een tabel weergegeven. Er is 41 keer (23,2%) “anders, nl” ingevuld. De afdelingen zijn teruggebracht tot drie categorieën (zie ook paragraaf 3.4):

- maatschappelijk (bestaande uit de eerste drie antwoord opties[3])
- fysiek (bestaande uit “openbare ruimte, groen”, “ruimtelijke ordening, stedenbouw” en “verkeer”) en
- integraal (antwoordcategorie “wijkaanpak”).

Respondenten met het antwoord ‘anders, nl” zijn op basis van het gegeven antwoord ingedeeld in de meest relevante categorie (zie bijlage 4).

Tabel 4.3 geeft de aantallen respondenten per afdelingscategorie. Ongeveer de helft van de respondenten werkt in de fysieke sector. Met deze categorieën is gekeken of er verschillen zijn in de antwoorden op doelgroepen, belemmeringen, argumenten en continuüms.

4.3.5 respons naar continuümcategorieën

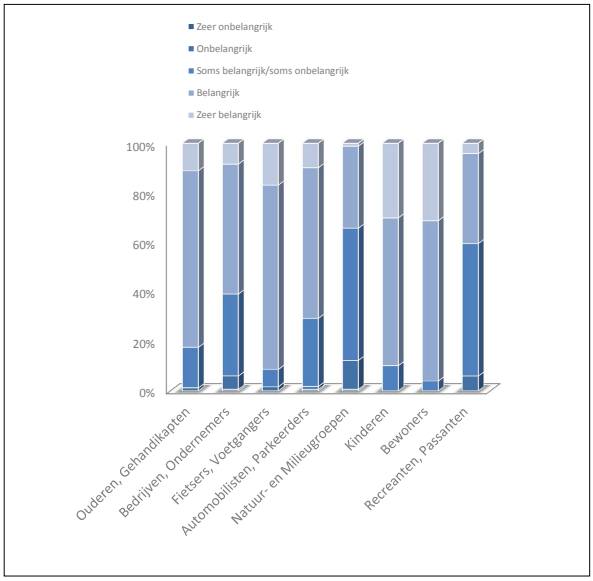
In paragraaf 3.5 is toegelicht dat de overtuigingen in de enquête zijn voorgelegd in de vorm van continuüms. Hiervoor is aan beide zijdes een uitspraak geplaatst, met vijf posities ertussen (zie ook de vragenlijst, bijlage 1). De antwoorden zijn voor nadere analyse terug gebracht tot drie categorieën. De linker twee posities, de middenpositie en de rechter twee posities. In tabel 4.4 wordt de samenvatting van deze continuümcategorieën gepresenteerd. De hypothesetoets, dat deze continuümcategorieën een verklarende factor zijn, is uitgevoerd bij doelgroepen, argumenten en belemmeringen.

Opvallend is dat de middencategorie bij vijf van de zeven voorgelegde continuüms ruim een derde van het aantal antwoorden kreeg. De antwoorden zijn veel schever bij het continuüm over de beste plek voor kinderen om op te groeien (woonplek) en bij de keuze tussen schoon-heel-veilig of bewonersbeheer.

3 “speel(ruimte)-beleid”, “jeugd, onderwijs, sport” en “welzijn, gezondheid”

Driewieler op straat; Delft

Grafiek 4.1 Doelgroepen

4.4 RESULTATEN

Bij de meeste vragen kreeg de respondent de keuze uit vijf antwoorden. Om onderlinge vergelijking en het middelen van deze antwoorden mogelijk te maken, zijn de antwoordmogelijkheden gewaardeerd met een rapportcijfer, volgens het volgende systeem:

1. zeer onbelangrijk
2. onbelangrijk
3. soms belangrijk, soms onbelangrijk
4. belangrijk
5. zeer belangrijk

of

1. zeer oneens
2. oneens
3. niet oneens, niet eens
4. eens
5. zeer eens

Op een vergelijkbare manier zijn keuzes tussen twee uitersten (continuümvragen) gewaardeerd. Bijvoorbeeld:

1. Kinderen groeien het beste op in een dorp
2. Tussenliggende antwoordmogelijkheid (niet expliciet beschreven)
3. Kinderen groeien net zo goed op in een dorp als in een stad (niet expliciet beschreven)
4. Tussenliggende antwoordmogelijkheid (niet expliciet beschreven)
5. Kinderen groeien het beste op in een stad

Bij het maken van de grafieken om de antwoorden in beeld te brengen is uitgegaan van alle vijf de antwoordmogelijkheden. Alle percentages zijn berekend nadat de antwoorden “geen mening/antwoord” als missing zijn aangemerkt; deze tellen dus niet mee in het percentage.

4.4.1 belangen; doelgroepen

Blijkens het onderzoekskader spelen belangen mee in alle drie de stromen. Om te meten welke belangen meespelen in de openbare ruimte, zijn verschillende doelgroepen voorgelegd. Dit was het eerste inhoudelijk keuzeblok in de vragenlijst. In grafiek 4.1 zijn de antwoorden per antwoordmogelijkheid te zien.

Bewoners en kinderen zijn voor de respondenten de belangrijkste doelgroepen. Het gemiddelde antwoord van 4,3 (standaardafwijking 0,5) bij de doelgroep bewoners, geeft aan dat de respondent aan deze doelgroep veel belang hecht. 96,1% noemt bewoners belangrijk of zeer belangrijk.

Ook kinderen zijn (zeer) belangrijk, gezien het gemiddelde antwoord van 4,2 (standaardafwijking 0,6). 89, 8% geeft aan dat kinderen (zeer) belangrijk zijn voor

Poptapark Delft

de gemeentelijke keuzes in de openbare ruimte. Dat is iets lager dan bij bewoners. Verder valt op dat “kinderen”, net als “bewoners”, nooit als “onbelangrijk” of “zeer onbelangrijk” worden aangemerkt.

De doelgroep “fietsers en voetgangers” komt hierna als de belangrijkste naar voren. De gemiddelde score is 4,1 (standaard afwijking 0,6). Wel heeft 1,7% van de respondenten aangegeven dat deze doelgroep “onbelangrijk” is bij de gemeentelijke keuzes voor de openbare ruimte.

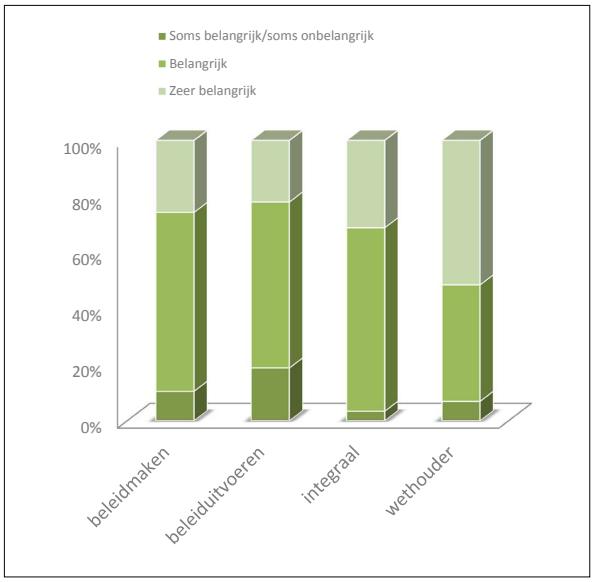
De minst belangrijke doelgroepen zijn “natuur- en milieugroepen” (gemiddelde 3,2; standaard afwijking 0,7) en “recreanten, passanten” (gemiddelde 3,4, standaard afwijking 0,7). Beide groepen worden dus als ‘soms belangrijk, soms onbelangrijk” aangemerkt.

De volgende significante relaties zijn gevonden[4]:

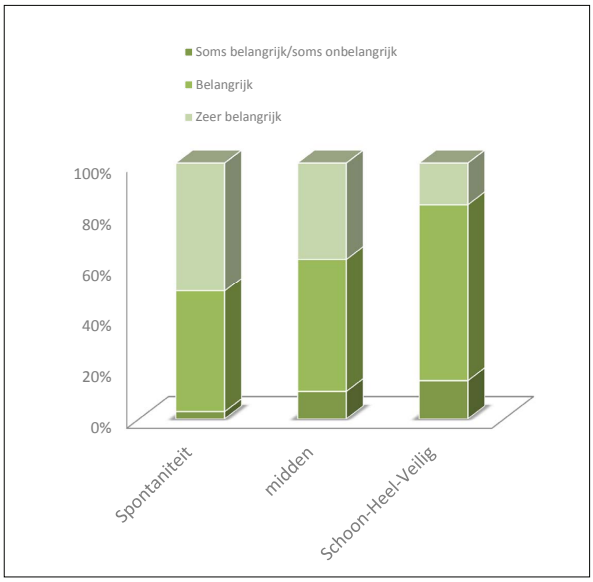
- stedelijkheid en ‘fietsers, voetgangers” (p-waarde 0,006)
- stedelijkheid en “automobilisten en parkeerders” (p-waarde 0,045)
- functie en “fietsers, voetgangers” (p-waarde 0,011)
- functie en “kinderen” (p-waarde 0,035)
- afdeling en “fietsers”, voetgangers” (p-waarde 0,036)
- afdeling en bewoners (p-waarde 0,047)
- continuüm scheiden-mengen gebruikers en “ouderen en gehandicapten” (p-waarde 0,014)
- continuüm schoon-heel-veilig versus bewonersbeheer en “bedrijven en ondernemers” (p-waarde 0,014)
- continuüm kindbeeld en “fietsers, voetgangers” (p-waarde 0,037)
- continuüm opgroeiplek en “fietsers, voetgangers” (p-waarde 0,046)
- continuüm verplaatsen-verblijven en “automobilisten en parkeerders” (p-waarde 0,016)
- continuüm scheiden-mengen gebruikers en “automobilisten en parkeerders” (p-waarde 0,013)
- continuüm opgroeiplek en “natuur- en milieugroepen” (p-waarde 0,031)
- continuüm schoon-heel-veilig versus bewonersbeheer en “natuur- en milieugroepen” (p-waarde 0,049)
- continuüm spontaan versus schoon-heel-veilig en “natuur- en milieugroepen” (p-waarde 0,010)
- continuüm spontaan versus schoon-heel-veilig en “kinderen” (p-waarde 0,001)
- continuüm spontaan versus schoon-heel-veilig en “recreanten, passanten” (p-waarde 0,010)

In de bijlages staan van alle significante relaties kruistabellen en grafieken.

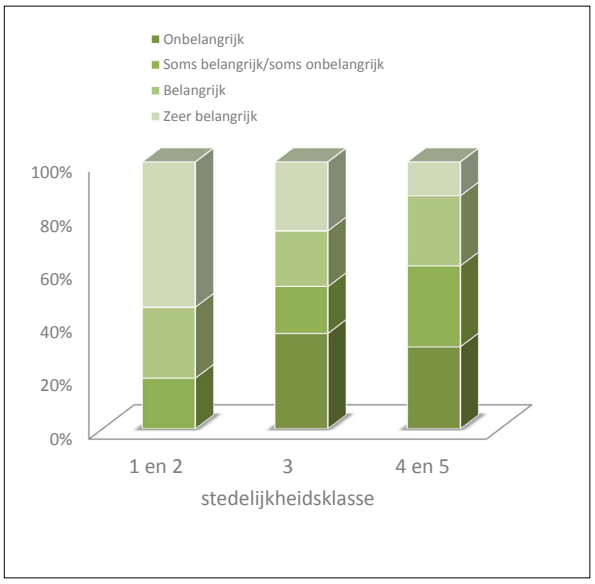
4 De relaties die hierna nader worden toegelicht zijn onderstreept.

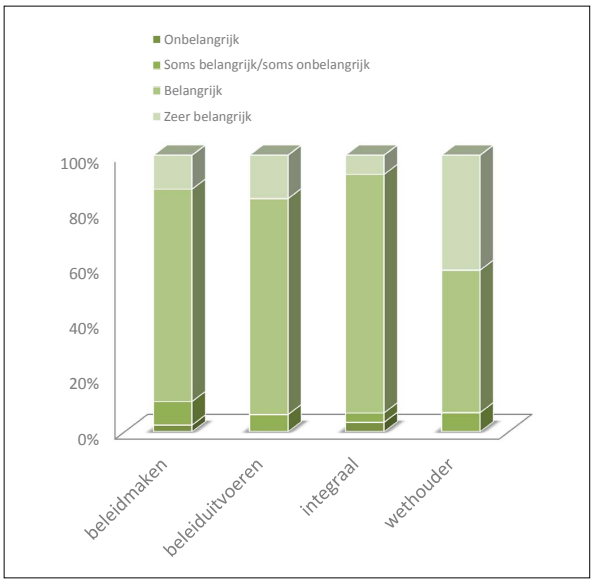
Grafiek 4.2 Functie en kinderen

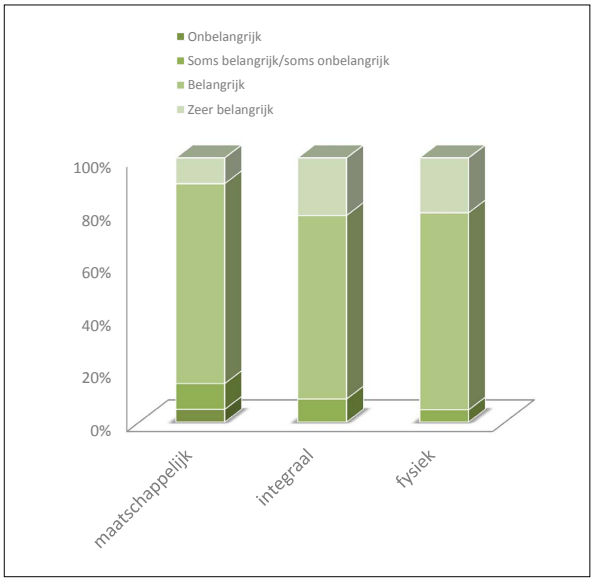
Grafiek 4.3 Spontaan versus schoon-heel-veilig en kinderen

Grafiek 4.4 Stedelijkheid en fietsers, voetgangers

Grafiek 4.5 Functie en fietsers, voetgangers

Grafiek 4.6 Afdeling doelgroep fietsers, voetgangers

Grafiek 4.7 Kindbeeld en doelgroep fietsers, voetgangers

kinderen

Van de wethouders die meededen aan de enquête gaf 51,7% aan dat “kinderen” zeer belangrijk zijn bij de keuzes rond de openbare ruimte in woongebieden. Bij de functiecategorie “beleid uitvoeren” was dit slechts 21,9%. Dat kan verklaren waardoor er minder van de ambities zichtbaar wordt in de uitvoering, beheerfase van gebieden.

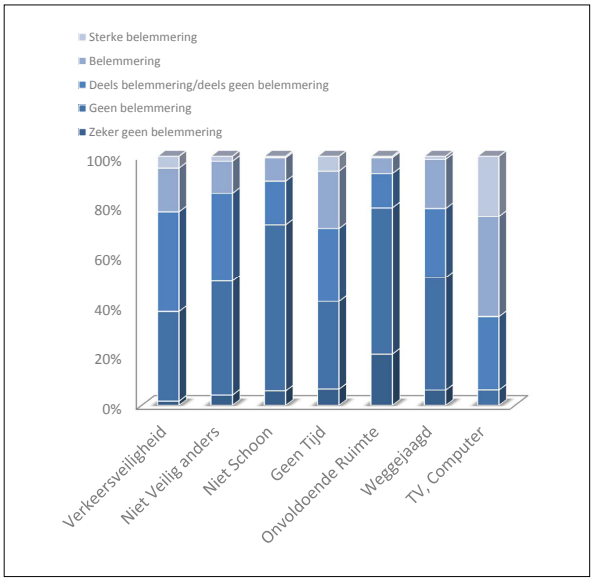
Respondenten aan de kant “Onze gemeente streeft naar een openbare ruimte met spontaniteit en afwisseling” zien een veel groter belang bij de doelgroep kinderen. Dat is te verklaren als je “Spontaniteit en afwisseling” opvat als “niet saai”. Zeker als je weet dat kinderen de buitenruimte vaak saai vinden (Snel, 2011). In het onderzoek van 2011 bleek overigens dat kinderen in (zeer)stedelijke gebieden de speelplekjes, stoepen en schoolpleinen veel vaker saai vinden dan kinderen in andere gemeentes. Het streven naar niet saaie plekken gaat samen met een kindvriendelijke inrichting.

fietsers en voetgangers

Bij de doelgroep “fietsers en voetgangers” is een aantal significante relaties gevonden. Omdat kinderen wel zelf kunnen lopen en fietsen, maar zelfstandig geen andere vervoersmiddelen kunnen gebruiken, zijn de belangen vaak hetzelfde. Bovendien blijkt uit onderzoek in 2011 dat kinderen fietsen als de leukste buitenspeelactiviteit noemen (Snel, 2011). Fietsen is een milieuvriendelijke en gezonde activiteit. Vooral in stedelijk gebied wordt fietsen daarom gestimuleerd. Daarnaast zou “fietsen” als leuke en sportieve activiteit voor kinderen benadrukt kunnen worden, onder andere door het maken van veilige schoolroutes.

Hoe stedelijker de gemeente waar de respondent werkt, hoe meer belang wordt gehecht aan de fietsers en voetgangers. Van de stedelijke gemeentes (klasse 1 en 2) geeft 48,3% aan dat deze doelgroep zeer belangrijk is, waar dat antwoord slechts door 27,6% van de groep van klasse 4 en 5 is gegeven.

Fietsers en voetgangers worden door de wethouders nog belangrijker gevonden dan door de andere functiegroepen, er zit vooral verschil met beleidsmakers en integralen. Van de wethouders vindt 41,4% fietsers en voetgangers zeer belangrijk, waar dat slechts voor 12,2% van de beleidsmakers en 6,9% van de integrale ambtenaren opgaat.
Respondenten uit fysieke afdelingen vinden “fietsers en voetgangers” vaker (zeer) belangrijk. Het percentage respondenten uit fysieke afdelingen dat “belangrijk” of “zeer belangrijk” heeft geantwoord is aanzienlijk hoger (95,4%) dan het percentage van respondenten uit de maatschappelijke afdelingen (85,5%). Respondenten uit de integrale afdelingen (91,3%) zitten er tussen in.
Als respondenten de kant van “beschermen” kozen bij het continuüm “kindbeeld”, dan zijn fietsers, voetgangers nog belangrijker dan als de gemeente streeft naar het vergroten van de eigen kracht. Volgens Van der Lans (2011) groeit het aantal gemeentes dat inzet op de eigen kracht van haar inwoners. Daarmee zou de aandacht voor (kinderen als) fietsers en voetgangers kunnen afnemen.

Grafiek 4.8 Belemmeringen

Stoep Hendrik de Keyserweg; Delft

4.4.2 problemen; belemmeringen voor buitenspelen

De respondenten gaven van zeven belemmeringen aan of deze in hun gemeente verklaren dat kinderen minder of niet buitenspelen en buiten zijn. De antwoorden zijn weergegeven in grafiek 4.8.

In het algemeen wordt alleen “tv/computer” als belemmering gezien. De gemiddelde score bij “tv/computer ” was 3,8 (standaard afwijking 0,9). Ruim 64% van de respondenten geeft de tv/computer als (sterke) belemmering aan.

De voorgelegde belemmering “onvoldoende ruimte” kwam op de laagste gemiddelde score: 2,1 (standaardafwijking 0,8). Volgens 79,5% van de respondenten is dit (zeker) geen belemmering voor het buiten zijn en buitenspelen van kinderen in hun gemeente.

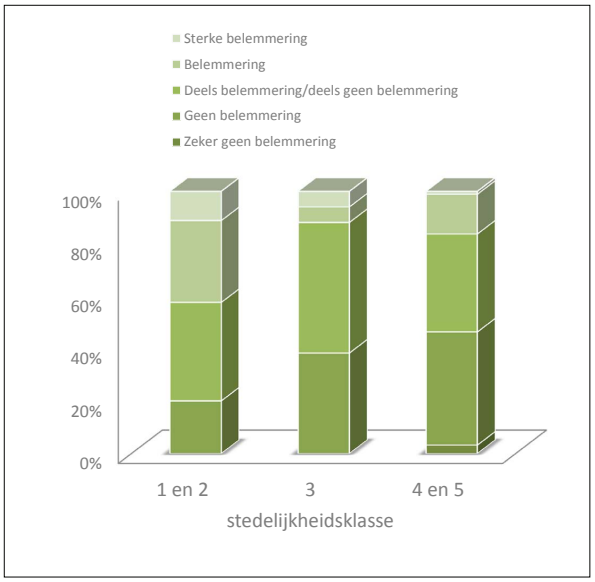
De twee belemmeringen die na tv/computer het hoogste scoren, scoren beide gemiddeld een 2,9 (standaardafwijking 0,9 en 1,0). Dat betekent dat “niet veilig vanwege verkeer” en “kinderen hebben geen tijd” volgens de respondenten in sommige gevallen belemmerend zijn. Het onderwerp “verkeer” kan tot verbeteringen in de buitenruimte leiden. Het “niet hebben van tijd”, terwijl kinderen volgens de respondenten tegelijk “te lang achter tv/computer mogen” zou ook een eigen aanpak kunnen krijgen. Die richt zich dan waarschijnlijk minder op de inrichting, beheer en onderhoud van de buitenruimte in woongebieden.

De respondenten konden daarnaast “andere belemmeringen” aangeven. Van die mogelijkheid maakten 23 personen gebruik. In bijlage 5 staan de antwoorden. Een groot deel ging over uitdagende speelmogelijkheden, de stedenbouwkundige opzet van het gebied en ouders. Ook hondenpoep, hangjeugd en financiën worden genoemd.

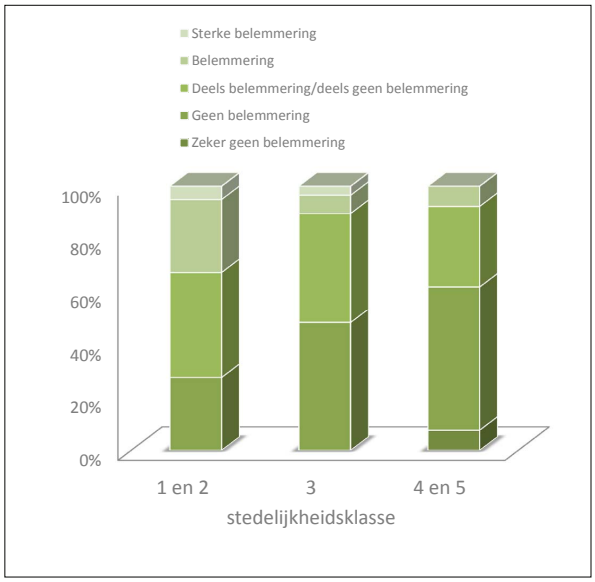
De volgende significante relaties zijn voor de belemmeringen gevonden:

- stedelijkheid en verkeersveiligheid (p-waarde 0,000),
- stedelijkheid en onveiligheid vanwege andere redenen (p-waarde 0,000),
- stedelijkheid en geen schone omgeving (p-waarde 0,001)
- stedelijkheid en onvoldoende buitenruimte (p-waarde 0,000)
- continuüm spontaan versus schoon-heel-veilig en verkeersveiligheid (p-waarde 0,005)
- continuüm opgroeiplek en onveiligheid vanwege andere redenen (p-waarde 0,025)
- continuüm opgroeiplek en geen schone omgeving (p-waarde 0,028)
- continuüm verplaatsen-verblijven en kinderen worden weggejaagd (p waarde 0,030)
- continuüm veilig-avontuurlijk buitenspelen en tv/computer (p waarde 0,036)

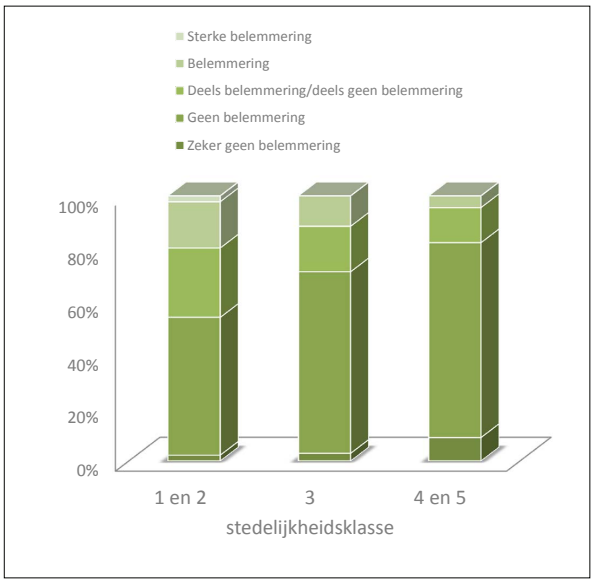
Met de afdelings- en functiecategorieën zijn geen significante verschillen gevonden in de antwoorden rond belemmeringen.

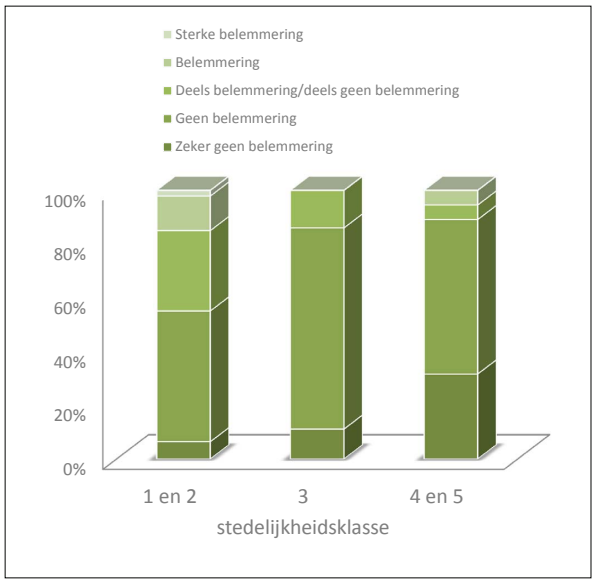
Grafiek 4.9 Stedelijkheid en verkeersveiligheid

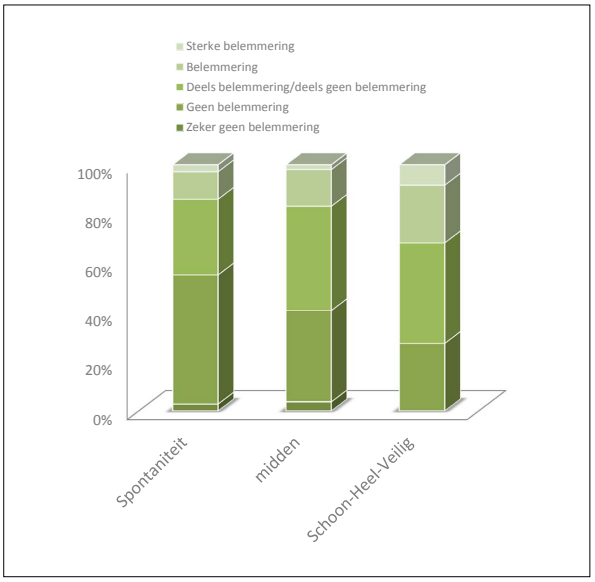
Grafiek 4.10 Stedelijkheid en veiligheid anders

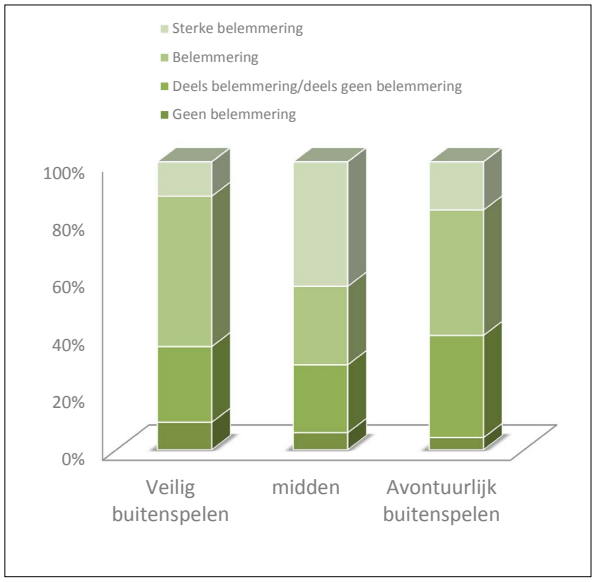
Grafiek 4.11 Stedelijkheid en niet schoon

Grafiek 4.12 Stedelijkheid en onvoldoende buitenruimte

Grafiek 4.13 schoon-heel-veilig en belemmering Verkeersveiligheid

Grafiek 4.14 Buitenspelen en belemmering tv/computer

In de stedelijke gemeentes (klasse 1 en 2) wordt “verkeersveiligheid”, “veiligheid anders”, “geen schone omgeving” en “onvoldoende buitenruimte” als grotere belemmeringen aangegeven. Gevoelsmatig kloppen deze verbanden. De stad voelt immers als gevaarlijker etc. Toch kan dat ook een waarneming zijn die gekleurd is vanuit de volwassenen blik, de opvatting op kindertijd.

Opvallend is dat vanuit plattelandsgemeenten de hoeveelheid buitenruimte en verkeersveiligheid in enkele gevallen als belemmerend is aangegeven, waar dat geen enkele keer gebeurde bij respondenten uit stedelijkheidsklasse 3 (matig stedelijk). De verklaring daarvoor kan zijn dat in dorpen minder formele speelruimte wordt aangelegd. Er is immers genoeg “buitengebied” waar kinderen kunnen komen. Ten aanzien van de verkeersveiligheid zijn acties om kinderen te rekening te leren houden met landbouwvoertuigen op (provinciale) wegen een logisch aanpak uit de ervaren belemmering[5].

Voor de belemmering verkeersveiligheid is een significant verschil gevonden bij de continuümcategorieën voor de keuze tussen: “Onze gemeente streeft naar een openbare ruimte met spontaniteit en afwisseling” en “Onze gemeente streeft naar een openbare ruimte die ‘schoon, heel en veilig’ is”. Volgens de meerderheid van de respondenten die aangeven dat de gemeente kiest voor spontaniteit en afwisseling is het verkeer (zeker) geen belemmering voor kinderen om buiten te zijn en te spelen. Misschien hangt afwisseling in het beheer van de openbare ruimte samen met een rustiger verkeersbeeld. Of gaat de “spontanere” beheersvariant samen met de keuze voor woonerven of shared space oplossingen.

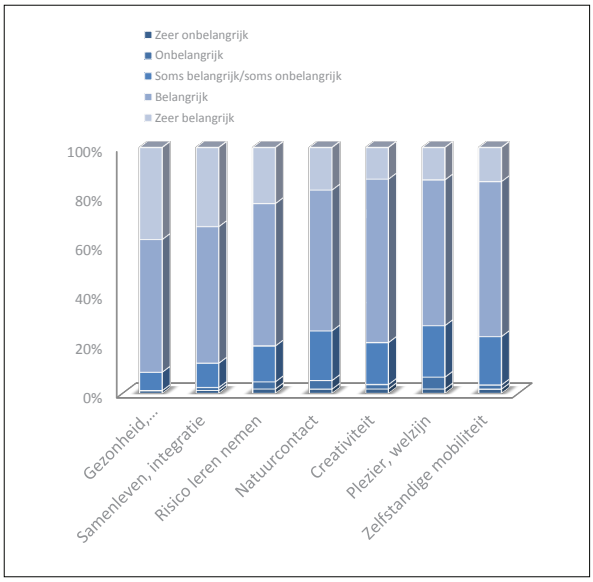
Vooral de groep respondenten die de middenpositie innam bij het continuum ‘veilig versus avontuurlijk buitenspelen’ geeft aan dat de tv/computer een belemmering is. Van deze groep respondenten gaf 70,6% aan dat de tv/computer even (sterke) belemmering is. Bij de zijde “veilig buitenspelen” was dat 64,3% en bij “avontuurlijk buitenspelen” 60,5%. Oftewel: in de ogen van de middengroep wordt het al dan niet buitenspelen meer door de verleidingen binnenshuis beïnvloed dan door de situatie buiten.

Respondenten die zien dat de gemeente redeneert vanuit verplaatsen, zien een grotere belemmering voor het buiten zijn van kinderen in het “weggejaagd worden”. Als de openbare ruimte niet bedoeld is om te verblijven, maar om te verplaatsen, dan zijn spelende kinderen ook een groep “die niet in de buitenruimte hoort”. Het ligt dan meer voor de hand dat kinderen dan weggejaagd worden (naar formele speelplekken of zelfs naar binnen).

5 zie oa provincie Utrecht: http://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuwsberichten/@225489/basisscholen-gaan/ , Zeeland: http://www.verkeersnet.nl/1481/jonge-zeeuwse-boeren-geven-les-op-basisscholen/ en Drente: http://www.verkeersnet.nl/6447/drenthe-start-trainingen-veiliger-landbouwverkeer/

Boomhut

Grafiek 4.15 Argumenten

4.4.3 argumenten; belang buitenspelen

In de vragenlijst zijn acht argumenten voorgelegd met de vraag of deze in de gemeente belangrijk zijn voor buitenspelen en bewegen. In grafiek 4.15 is de respons op de verschillende antwoorden inzichtelijk gemaakt.

Alle voorgelegde argumenten lijken belangrijk te zijn; bij alle argumenten wordt door meer dan 70% van de respondenten aangeven dat het (zeer) belangrijk is voor de gemeente. De gemiddeldes zijn allemaal 3,8 of hoger (standaardafwijking 0,7-0,8), waaruit blijkt dat alle argumenten minimaal tegen belangrijk aan zitten. In de ogen van gemeentes zijn de minst belangrijk argumenten: “identiteitsvorming, burgerschap” en “contact met natuur”.

Als belangrijkste argumenten komen naar voren: “gezondheid, overgewicht”, “leren samenleven, integratie”, “plezier in het leven, welzijn” en “risico’s leren nemen en inschatten”. Ruim 37,4% van de gemeentemedewerkers geeft aan dat “gezondheid, overgewicht” een zeer belangrijk argument is voor buitenspelen en bewegen in de gemeente.

Bij de enquête was ruimte om andere argumenten voor de gemeente te geven (rond buitenspelen, kindvriendelijke openbare ruimte). Dat is door vijf respondenten gedaan. De antwoorden onderschrijven de conclusie uit het literatuuronderzoek dat kindvriendelijke openbare ruimte ook belangrijk is voor de leefomgeving in het algemeen. De reacties waren[6]:

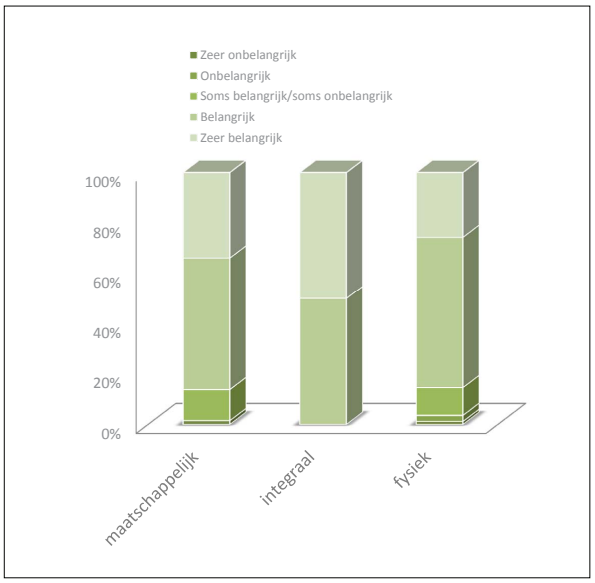
- beïnvloeding modal split (minder autobewegingen);
- buiten spelen is belangrijk voor: de lichamelijke ontwikkeling, motorische ontwikkeling, de zintuigelijke ontwikkeling, de sociaal emotionele ontwikkeling, de cognitieve ontwikkeling, de ontwikkeling van ruimtelijk inzicht. maar buitenspeelruimte is ook belangrijk voor de ouders en andere kwetsbare groepen zoals ouderen. Het maakt de buurt sterk en betrokken. Buitenspeelruimte verhoogt het woongenot en de buurtcohesie;
- Dat iedereen op zijn eigen manier een bijdrage levert aan de lokale gemeenschap en maatschappij;
- gezond/buitenlucht;
- kindvriendelijke OR = hogere kwaliteit leefomgeving
- ontmoetingsfunctie.

Er zijn maar een paar significante relaties met de voorgelegde argumenten:

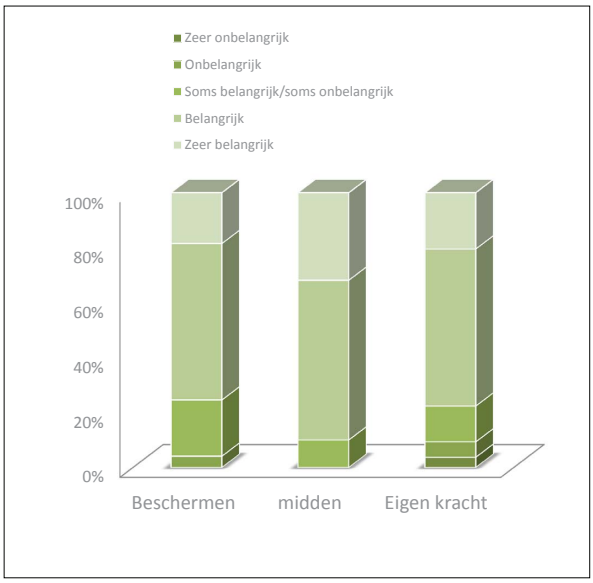
- afdeling en argument “samenleven en integratie” (p-waarde 0,032)
- continuüm kindbeeld en “risico’s leren nemen en inschatten” (p-waarde 0,045)
- continuüm spontaniteit versus schoon-heel-veilig en “contact met natuur” (p-waarde 0,009).

Stedelijkheid geeft geen significante verschillen op de verschillende argumenten uit de vragenlijst. De argumenten worden dus in de Nederlandse context niet verschillend beoordeeld vanuit gemeenten met verschillende stedelijkheidsklassen in gedeeld in drie

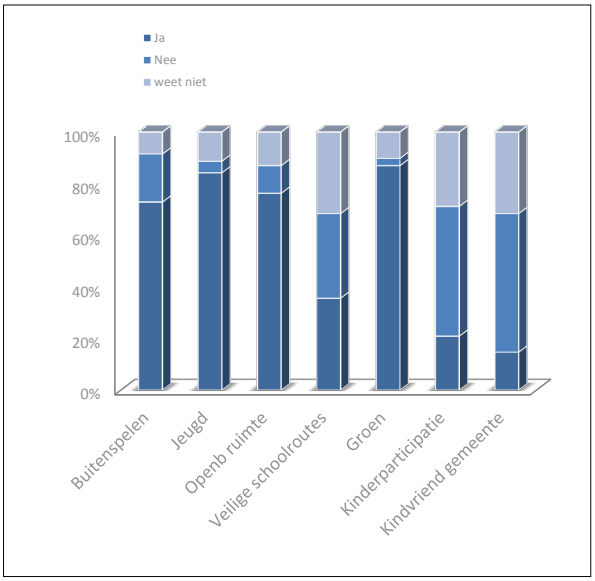
6 Er zijn 2 typefouten gecorrigeerd bienvloeding en ontmoetingsfucntie

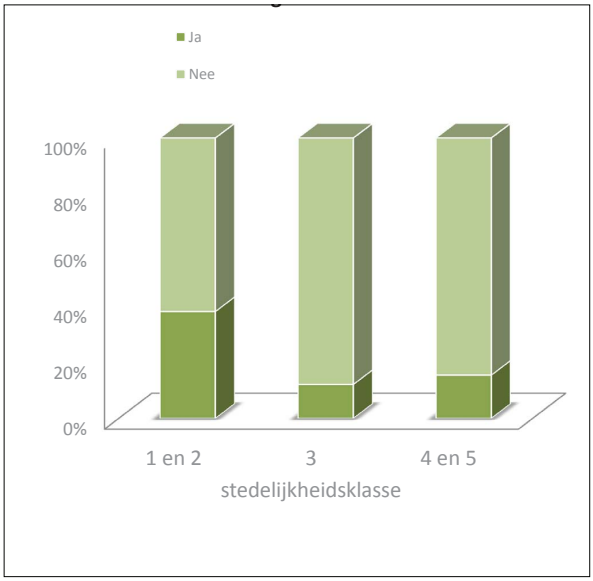
Grafiek 4.16 Afdeling leren samenleven

Grafiek 4.17 Kindbeeld leren risico inschatten

Grafiek 4.18 Visie

Grafiek 4.19 Stedelijkheid en visie kindvriendelijke gemeente

categorieën. Of je het nu vraagt aan een medewerker van een grote stad of van een dorp, “gezondheid” blijft het belangrijkste argument.

Respondenten die werken bij een afdeling als “wijkzaken” (de “integrale afdelingen”), vinden allemaal dat buiten spelen en bewegen (zeer) belangrijk is voor het “leren samenleven en integratie”. Dit argument zou dus vooral bij hen genoemd moeten worden door mensen die willen pleiten voor een kindvriendelijke(r) buitenruimte.

Geen van de respondenten die het midden tussen beide stellingen noteerden over het beschermen van mensen of de eigen kracht, vindt het “leren inschatten van risico’s” onbelangrijk of zeer onbelangrijk. Bij de andere posities op dit continuum is dat wel het geval. Kortom: als respondent ervaart dat diens gemeente uitgaat van en eigen kracht en bescherming dan is het belangrijk dat kinderen buiten leren met risico’s om te gaan.

De literatuur veronderstelt juist dat het leren omgaan met risico’s hoort bij het weerbare kind (eigen kracht). Uit deze resultaten lijkt het eerder samen te gaan met zowel een beschermende houding als een inzet op eigen kracht. De opvatting dat een veilige (beschermde) omgeving nodig is om te oefenen met risico’s om zo de eigen kracht te vergroten, past volgens de literatuur bij positief jeugdbeleid en de pedagogische civil society.

Respondenten aan de zijde “Onze gemeente streeft naar een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is” zien een kleiner belang bij het argument van natuurcontact. Nog steeds ziet de meerderheid daarvan ook dat kinderen in contact komen met de levende natuur door buiten te zijn. Maar van de groep ‘schoon-heel-veilig” geeft slechts 61,7% aan dat dit argument (zeer) belangrijk is, tegen over 88,9% van de respondenten die “de kant van ‘spontaniteit” invulden.

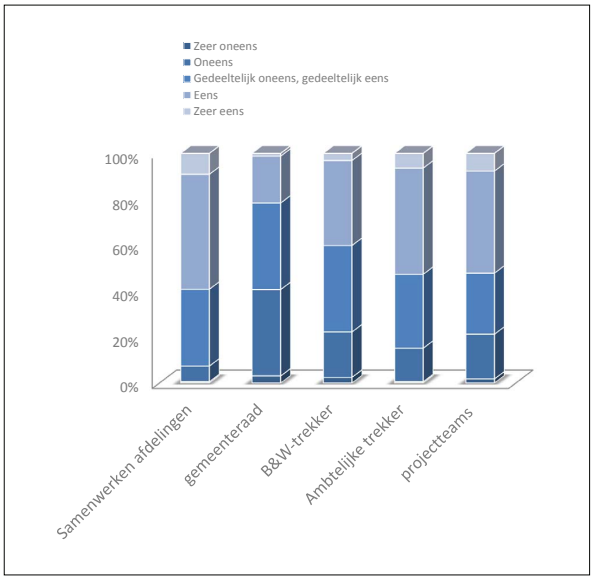
Blijkbaar gaan de standaard beheeroplossingen minder goed samen met natuurcontact van kinderen in de groene openbare ruimte. Een meer spontane beheeroplossing zou wel ruimte kunen laten voor natuurcontact, zoals hutten in struiken of bomen.

4.4.4 randvoorwaarden

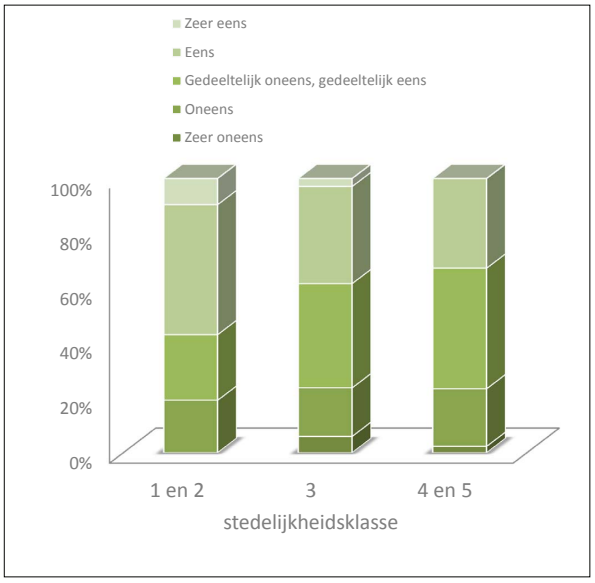
Er zijn twee blokken in de enquête die te maken hebben met de randvoorwaarden in de gemeentelijke besluitvorming rond kindvriendelijke gebiedsinrichting. Het blok over de aanwezigheid van visies (ja/nee) en het blok met vragen over leiderschap en samenwerking (5-puntsschaal, van zeer oneens naar zeer eens). Er is alleen gekeken of de indeling op stedelijkheid verschillen aan het licht bracht.

De gemeentes hebben blijkens dit onderzoek bijna allemaal een visie op groen, jeugd en de openbare ruimte. Zie de resultaten op dit vragenblokje in grafiek 4.18. Hierbij is, in tegenstelling met andere grafieken, wel de categorie “weet niet” meegenomen. Dit is namelijk door een dermate groot deel van de respondenten ingevuld, dat het beeld anders te zeer vertekent.

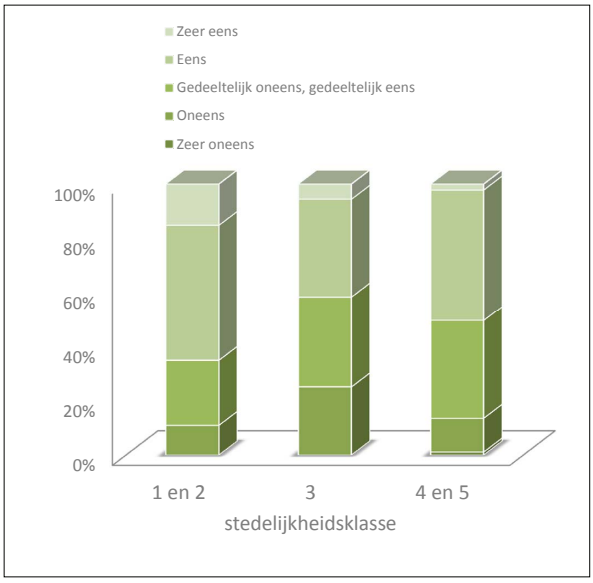
Er is bovendien gevraagd om kort de gemeentelijke visie rond kinderen en de openbare ruimte te geven (open vraag). Zie bijlage 6 voor de reacties. Uit deze toelichtingen is

Grafiek 4.20 Randvoorwaarden gemeente intern

Grafiek 4.21 Stedelijkheid en B&W-trekker aanwezig

Grafiek 4.22 Stedelijkheid en ambtelijke trekker aanwezig

Website child friendly cities, via VNG

op te maken dat de meeste gemeente hierbij denken aan speelplekkenbeleid; formele speelruimtes/voorzieningen. Een aantal antwoorden geeft ook groen, verkeer(sroutes) en beweegruimte aan. Bij deze respondenten is wel wat aandacht voor het spelen op informele plekken en het (zelfstandig) lopen en fietsen.

De respondenten geven in grote meerderheid aan dat er op het gebied van “kindvriendelijke gemeente” en ‘kinderparticipatie” geen visie (bekend) is. Opvallend is dat de verkeersveiligheid als derde belangrijkste belemmering naar voren komt (zie paragraaf 4.4.2) , terwijl slechts 35,6% aangeeft dat er een visie is op veilige schoolroutes. Er blijkt geen correlatie tussen de antwoorden op beide vragen.

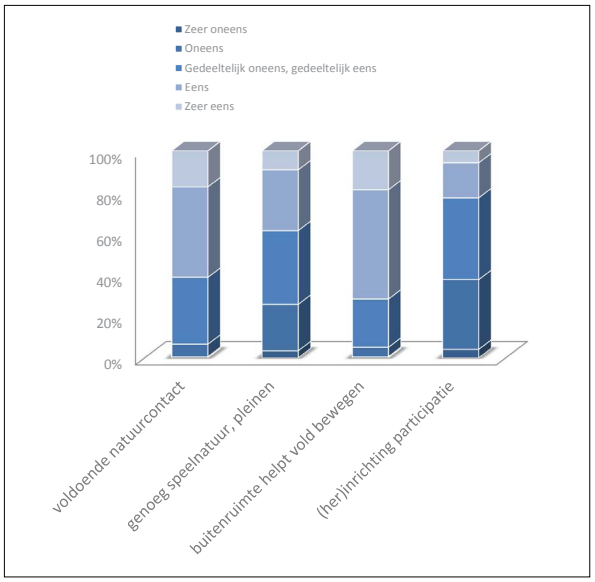
Stedelijker gemeenten geven significant vaker aan dat er een visie is beschreven op het onderwerp kindvriendelijke gemeente (p-waarde 0,014). Grafiek 4.19 brengt dit in beeld.

De respons op de stellingen over de gemeentelijke organisatie is weergegeven in grafiek 4.20.

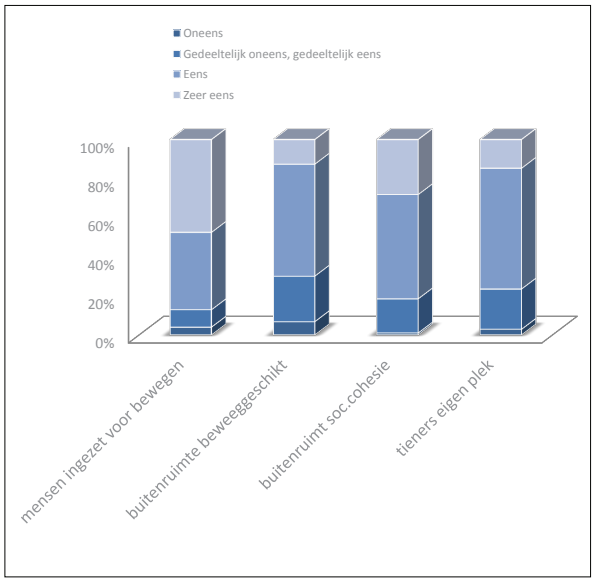
Het valt op dat de respondenten iets meer ambtelijk leiderschap zien, dan leiderschap vanuit het college van burgemeester en wethouders (b&w). De gemeenteraad spreekt volgens dit onderzoek nauwelijks over het onderwerp. Over de ambtelijke samenwerking zijn de respondenten best positief. De conclusie op basis van het literatuuronderzoek en de expertgesprekken, dat te verbeteren valt in leiderschap en interne samenwerking, wordt niet onderschreven door deze enquête.

Bij twee van de vijf vragen over de gemeentelijke organisatie zijn significante verschillen gevonden op de stedelijkheidsklasse-categorieën. Dat waren de vragen naar een trekker van B&W (p-waarde 0,047) en een trekker vanuit de ambtelijke organisatie (p-waarde 0,031). In de categorie met stedelijkheidsklasse 1 en 2, zien meer mensen dat er een trekker is voor een kindvriendelijke gemeente, zowel in het college als in de ambtelijke organisatie. In de grafieken 4.21 en 4.22 is dit in beeld gebracht.

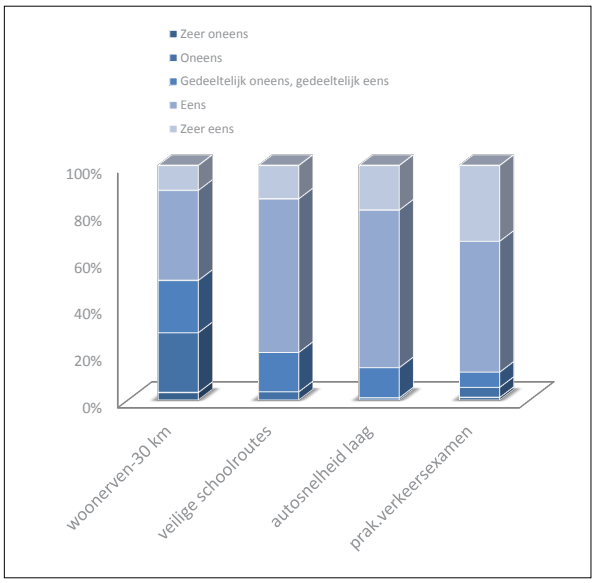
Er zijn dus meer randvoorwaarden voor kindvriendelijke gebiedsontwikkeling (visie geformuleerd en trekker in de organisatie) in (zeer) stedelijke gemeentes. In paragraaf 4.4.2 is bovendien aangegeven dat belemmeringen voor kinderen om buiten te zijn, sterker worden ervaren in de stedelijke gemeentes. Het verknopen van de stromen is daarmee waarschijnlijker als er ook oplossingen voor handen zijn. Organisaties die oplossingen willen aandragen en stimuleren, hebben daarmee een goede basis in de stedelijke gemeentes. Ingrepen die een woongebied kindvriendelijker maken, kunnen in de steden sneller omarmt worden, zeker als daarvoor oplossingen worden aangedragen.

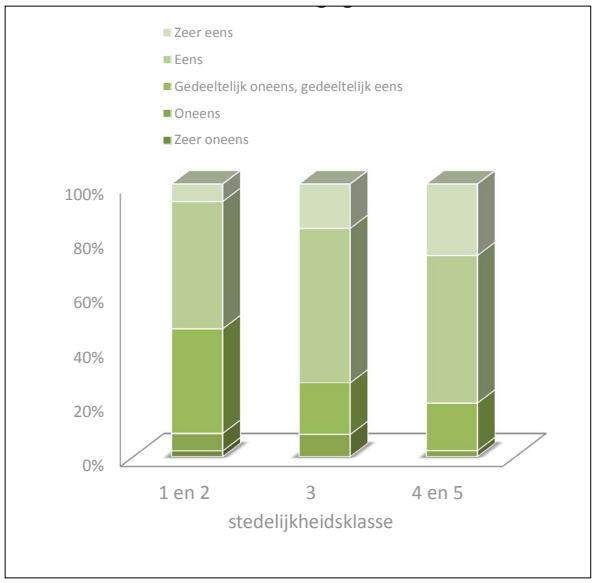
Grafiek 4.23 Praktijk kinderen en openbare ruimte

Grafiek 4.24 Praktijkstelling maatschappelijk

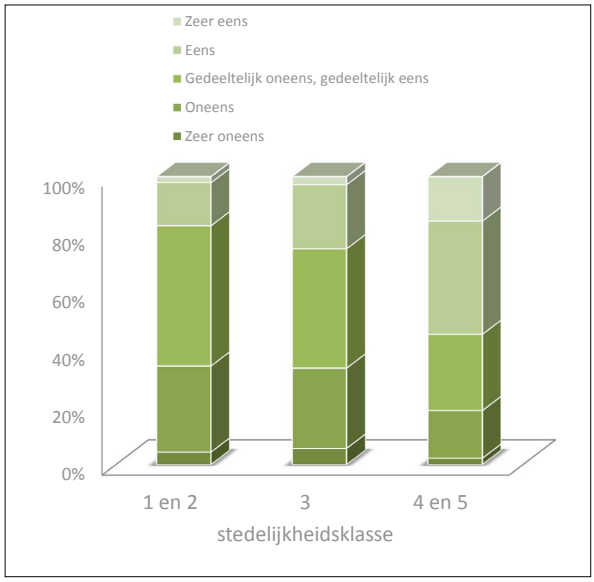
Grafiek 4.25 Praktijkstelling fysiek

Grafiek 4.26 Stedelijkheid en buitenruimte helpt beweging

Grafiek 4.27 Stedelijkheid en genoeg groene schoolpleinen, speelnatuur

Schoolplein Woutertje Pieterse, Leiden

4.4.5 kinderen en openbare ruimte in de gemeentelijke praktijk

Er zaten drie blokken vragen in de vragenlijst over kindvriendelijke openbare ruimte in de praktijk. Er wordt ter verdieping alleen ingegaan op significante relaties met stedelijkheid.

Twee vragenblokken zijn niet aan alle respondenten voorgelegd. Dat was afhankelijk van de afdeling die de respondent had ingevuld aan het begin van de vragenlijst. Dat verklaart waarom deze vragen veel minder antwoorden kregen.

Met alle voorgelegde stellingen uit deze twee vragenblokjes is men het overwegend eens. De hoogste score bij de stellingen aan de mensen uit “maatschappelijke” afdelingen, was op de stelling over het inzetten van personen[7] om sporten/spelen in de openbare ruimte te bevorderen. Hierbij is ruim 85% van de 101 respondenten het (zeer) eens dat de gemeente zo sporten en spelen bevordert. Dit is in lijn met het rijksbeleid (zie paragraaf 3.2).

De laagste gemiddelde score krijgt de stelling in het blok “fysiek”. Deze stelt dat de gemeente woonerven ombouwt naar 30km/u straten. De score is berekend op gemiddeld een 3,3 (standaardafwijking 1,1). Bijna 50% van de 94 respondenten die hebben geantwoord is het (zeer) eens met de stelling dat woonerven worden omgebouwd naar 30km/u straten.

Het ombouwen wordt vanuit de literatuur als ongewenst aangemerkt. De woonomgeving is daarmee minder kindvriendelijk. Auto’s mogen er twee keer zo hard rijden en de straat heeft geen formele ontmoetingsfunctie[8] meer. De enquête bevestigt het beeld dat er wordt omgebouwd van erf naar 30 km/u straat.

Naast deze afdelingsspecifieke vragenblokken zijn er vier stellingen over de gemeentelijke praktijk voorgelegd aan alle 177 respondenten. Deze gingen over:

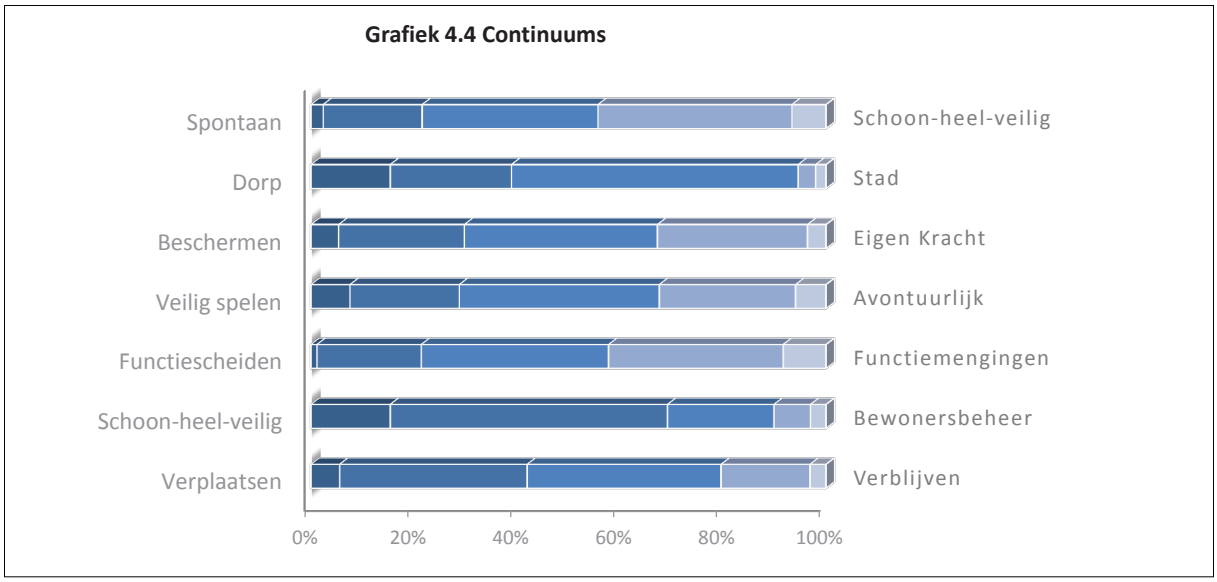
- zorgen dat kinderen in de openbare ruimte in aanraking komen met de levende natuur;
- er zijn genoeg groene schoolpleinen en speelnatuur;
- de buitenruimte helpt voldoende om kinderen te laten bewegen en
- aan het begin van (her)inrichting buitenruimte spreekt de gemeente met kinderen.

Het betrekken van kinderen aan het begin van de (her)inrichting van de buitenruimte gebeurt volgens respondenten niet in alle gevallen. Van de respondenten is 37,8% het (zeer) oneens met de stelling dat er altijd met kinderen wordt gesproken aan het begin van een (her)inrichting van de buitenruimte. Bijna 40% is het “gedeeltelijk oneens/ gedeeltelijk eens”. Deze stelling krijgt een gemiddelde score van 2,9 (standaardafwijking 0,9). Er is geen significant verschil in antwoorden afhankelijk van de stedelijkheid.

De respondenten geven in meerderheid aan dat de buitenruimte voldoende helpt om

7 Zoals bijvoorbeeld combinatiefunctionarissen

8 een woonerf heeft dan ook geen stoepen, omdat die niet nodig zijn; voetgangers mogen overal komen

Grafiek 4.28 continuüms

Tabel 4.5 continuüms opvatting Kinderen

	Aantal (N)	**Gemiddelde (stand. afwijking)**	
Kinderen spelen meer buiten als het **veilig** genoeg is	170	3,0 (1,0)	Kinderen spelen meer buiten als het **avontuurlijk** genoeg is
De gemeente richt zich op het **beschermen** van kwetsbare groepen, waaronder kinderen	168	3,0 (0,9)	De gemeente richt zich op het vergroten van de **eigen kracht** van inwoners, waaronder kinderen
Kinderen groeien het beste op in een **dorp**	149	2,5 (0,9)	Kinderen groeien het beste op in een **stad**

Tabel 4.6 continuüms functie openbare ruimte

	Aantal (N)	**Gemiddelde (stand. afwijking)**	
Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt eerst gedacht aan het faciliteren van **verplaatsingen** (verkeer)	162	2,8 (0,9)	Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt eerst gedacht aan het faciliteren van **verblijven** (zitten, ontmoeten)
Bij de inrichting van de openbare ruimte worden verschillende groepen gebruikers **gescheiden**	168	3,3 (0,9)	Bij de inrichting van de openbare ruimte worden verschillende groepen gebruikers **samen gebracht**

kinderen te laten bewegen. De gemiddelde score is een 3,8 (standaardafwijking 0,8). Stedelijke gemeentes zijn het minder eens met de stelling (p-waarde 0,001). Nog steeds is de meerderheid (53%) van stedelijkheidsklasse 1 en 2 het eens met de stelling, maar van plattelandsgemeentes is 80% het er (zeer) mee eens. Grafiek 4.26 brengt het verschil op stedelijkheid in beeld. Als kinderen te weinig bewegen, ligt het volgens de respondenten waarschijnlijk aan andere oorzaken dan de buitenruimte. Het huidige beleid om met professionele hulp jongeren in de openbare ruimte te laten bewegen is volgens de uitkomsten van dit onderzoek zeer nuttig.

Er zijn twee vragen gesteld over levende natuur en speelnatuur. Enerzijds geven de respondenten in meerderheid (61%) aan dat kinderen in de openbare ruimte voldoende in aanraking komen met de levende natuur (gemiddelde score 3,7; standaardafwijking 0,8). Anderzijds zou er in een aantal gevallen ingezet kunnen worden op meer speelnatuur en groene schoolpleinen. Ruim 25% van de respondenten is het (zeer) oneens met de stelling dat er genoeg speelnatuur/groene schoolpleinen zijn.

Als de respondent in een stedelijke gemeente werkt dan is men het minder eens met de stelling dat er genoeg groene schoolpleinen/speelnatuur is (p-waarde 0,000). Waar respondenten uit gemeentes met stedelijkheidsklasse 4 en 5 in meerderheid (55%) aangeven het (zeer) eens te zijn met de stelling, geldt dat slechts voor 17% van de respondenten uit gemeentes met stedelijkheidsklasse 1 en 2.

Subsidies en fondsverstrekkingen vanuit de rijksoverheid, NISB, Jantje Beton etc gericht op beweegvriendelijke buitenruimte, speelnatuur en groene schoolpleinen zullen naar verwachting sneller omarmt worden in stedelijke gemeentes.

4.4.6 continuüms; opvattingen over kinderen en openbare ruimte

In de enquête is een zevental keuzes (continuüms) voorgelegd. In hoofdstuk 3 (paragraaf 3.6) is aangegeven dat er drie soorten overtuigingen mee kunnen spelen bij het gemeentelijk keuzeproces rond kindvriendelijke gebiedsinrichting. Het gaat daarbij om:

- de opvatting over kinderen (weerbaar/kwetsbaar kind);
- de primaire functie van de openbare ruimte (verplaatsen/verblijven-ontmoeten, functiescheiding/functiemenging) en
- het beheersdoelstelling (maatwerk/schoon-heel-veilig).

De antwoorden van de respondenten lagen gemiddeld in het midden van elk continuüm: de gemiddelde score ligt dicht rond de 3. Er blijkt dus geen gemiddelde voorkeur voor een van de aangeboden alternatieven.

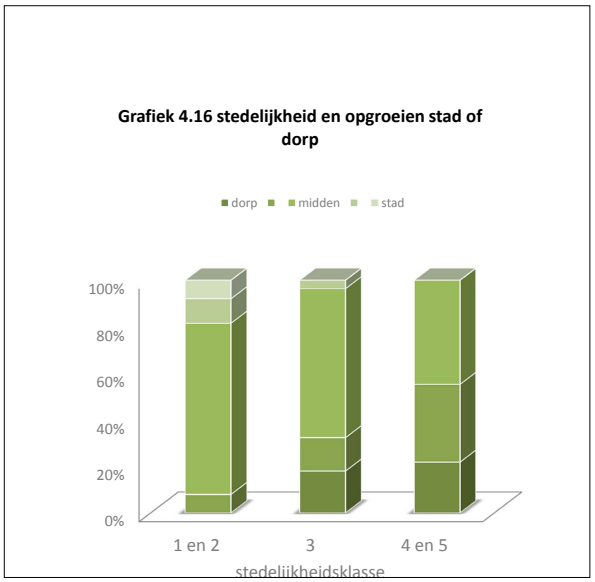
In grafiek 4.28 is van alle continuüms de antwoorden weergegeven.

Over de opvatting kwetsbaar versus weerbaar kind, is de conclusie dat er geen overwegende voorkeur is onder de respondenten. Wel komt naar voren dat men meer neigt naar de opvatting dat kinderen het beste in een dorp opgroeien.

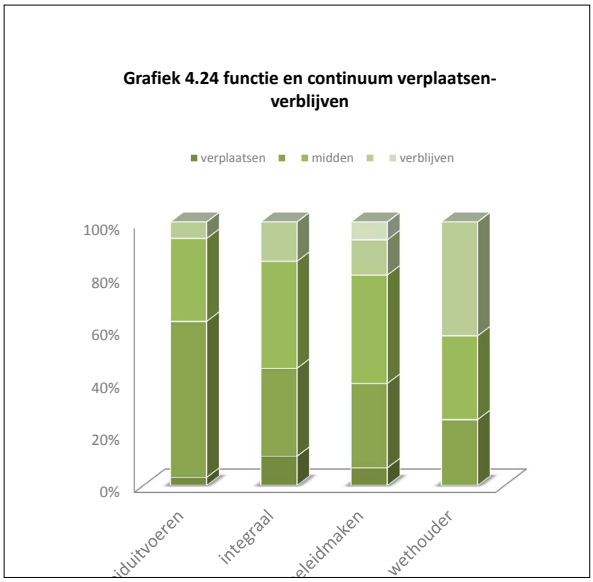
Ingedeeld naar stedelijkheidscategorie, komt er op één continuüm een significant verschil naar voren. Alleen respondenten uit stedelijke gemeenten geven aan dat kinderen het

Tabel 4.7 continuüm beheer openbare ruimte

	Aantal (N)	**Gemiddelde (stand. afwijking)**	
Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt gedacht aan beheer in de zin van **“schoon, heel en veilig”**	169	2,3 (0,9)	Bij het inrichting van de openbare ruimte wordt gedacht aan **beheer door bewoners**
Onze gemeente streeft naar een openbare ruimte met **spontaniteit** en afwisseling	167	3,3 (0,9)	Onze gemeente streeft naar een openbare ruimte die **“schoon, heel en veilig”** is

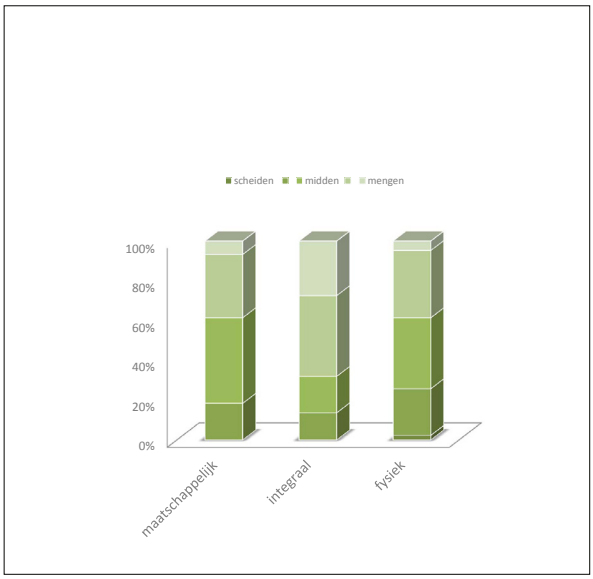
Grafiek 4.29 Stedelijkheid en opgroeien stad of dorp

Grafiek 4.30 Functie en continuüm verplaatsen-verblijven

Planten watergeven; Vlaserf, Gouda (bron Jantje Beton)

Grafiek 4.31 Afdeling en functie scheiden-mengen

beste in de stad kunnen opgroeien (p-waarde 0,000). Ruim 70% van de respondenten die werkt bij een stad, geeft de middenpositie tussen “dorp” en “stad” aan. Respondenten die werken in een dorp (stedelijkheidsklasse 4 of 5) geven overwegend (55,4%) aan dat kinderen het beste in een dorp kunnen opgroeien. Zij antwoorden geen enkele keer aan de “stadskant” van het midden. Volgens een geraadpleegde expert mag het niet uitmaken in welke gemeente een kind opgroeit: de lokale overheid heeft altijd de plicht de opgroei-omstandigheden optimaal te maken.

Bij de functie van de openbare ruimte is het gemiddelde antwoord ook rond de drie (de middenpositie). De focus is iets meer naar verplaatsen dan verblijven en iets meer naar het mengen van groepen dan het scheiden ervan.

De indeling in stedelijkheidscategorieen geeft bij deze continuüms geen significante verschillen. Dat is wel het geval bij de functiecategorie voor verplaatsen-versus-verblijven (p-waarde 0,005).
De resultaten met functiecategorie op het continuüm verplaatsen-versus-verblijven zijn weergegeven in grafiek 4.30. De conclusie is dat hoe meer er in de uitvoering wordt gewerkt, hoe belangrijker verplaatsing als (primaire) functie van de openbare ruimte gevonden wordt. Tussen wethouders en de functiegroep “beleiduitvoeren” is een significant verschil (p-waarde 0,00). De laatste groep ziet bij de inrichting van de openbare ruimte “het faciliteren van verplaatsingen” als eerste focus.

Er is ook een significant verschil tussen de antwoorden als de respondenten in afdelingscategorieën worden opgedeeld (p-waarde 0,016). De meerderheid (68,2%) van de respondenten uit de integrale afdelingen heeft bij het continuüm tussen het scheiden en mengen van gebruikers de kant van het mengen ingevuld. Bij de respondenten uit de maatschappelijke en fysieke afdelingen was dit slechts bij 38,4% het geval. De opvatting dat de openbare ruimte ingericht moet worden voor functiemenging leeft dus veel sterker bij mensen uit integrale afdelingen.

Bij de tegenstelling “schoon, heel en veilig” of bewonersbeheer, komt de duidelijkste uitspraak naar voren: “schoon, heel en veilig” beheer gaat boven bewonersbeheer bij gemeenten. Ook bij de tweede uitspraak wordt meer aan de zijde van “schoon, heel veilig” geantwoord.

De indeling van respondenten op stedelijkheid, functie en afdeling levert geen significante verschillen op deze twee continuüms.

4.5 CONCLUSIE

4.5.1 doelgroepen

Er zijn voldoende enquêtes ingevuld om betrouwbare conclusies te trekken. Bewoners zijn de belangrijkste doelgroep bij keuzes rond de openbare ruimte. Kinderen komen te voorschijn als de één na belangrijkste doelgroep.

Er is een significant verschil gevonden bij twee van de acht doelgroepen als de respondenten ingedeeld worden op stedelijkheid. “Fietsers en voetgangers” en “automobilisten en parkeerders” zijn belangrijker bij de keuzes voor de openbare ruimte in de stedelijke gemeentes (klasse 1 en 2).

Wethouders vinden kinderen een belangrijker doelgroep dan beleidsuitvoerders. Een gemeente die streeft naar een spontane openbare ruimte vindt kinderen belangrijker.

Respondenten uit de fysieke afdelingen vinden fietsers belangrijker dan de andere twee groepen. Die afdelingen kun je misschien meekrijgen met het argument dat fietsen ook bijdraagt aan de norm voor gezond bewegen.

Fietsers en voetgangers als doelgroep worden belangrijker gevonden door mensen uit gemeentes die kiezen voor beschermen (versus eigen kracht), die aangeven dat de stad de beste plek is om op te groeien (versus dorp).

4.5.2 belemmeringen

Er zijn zeven belemmeringen voor het buiten zijn van kinderen voorgelegd in de enquête. Van deze belemmeringen scoort “kinderen mogen te lang achter tv/computer” het hoogst; te weten 3,8 gemiddeld (standaard deviatie 0,9) op een schaal van 1-5. Verkeersonveiligheid en “te weinig tijd” zijn de twee belemmeringen die volgen op “tv/computer”.

Vier van de zeven belemmeringen zijn verschillend beantwoord afhankelijk van de stedelijkheidsklasse-categorie. De factor stedelijkheid is daarmee in de meeste van de voorgelegde belemmeringen een verklarende factor. De volgende belemmeringen spelen meer in de stedelijke gemeenten:

- verkeersveiligheid
- veiligheid anders
- geen schone omgeving
- onvoldoende buitenruimte.

Bij het argument dat kinderen buiten risico’s leren nemen en inschatten blijkt dat juist de groep die het midden van het continuüm beschermen-versus-eigen kracht invulden daarin een groter belang zien dan de beide zijkanten van het continuüm. Waar in de literatuur naar voren komt dat dit belang samengaat met een beeld van een weerbaar kind, lijkt uit de enquête het beeld te komen dat risico’s leren hoort bij gemeentes die inzetten op zowel “beschermen” als “eigen kracht”.

4.5.3 argumenten

Alle acht argumenten die in de enquête zijn voorgelegd, worden (redelijk) belangrijk gevonden voor het buitenspelen en bewegen van kinderen. Als belangrijkste argumenten komen naar voren: “gezondheid, overgewicht” (4,3 gemiddeld, st.dev. 0,7), “Leren samenleven, integratie” (4,2 gemiddeld, st.dev. 0,7) en “Plezier in het leven, welzijn” (4,1 gemiddeld, st.dev. 0,7).

Er is geen significant verschil gevonden afhankelijk van de stedelijkheid op de gevraagde argumenten voor buitenspelen en bewegen. Dat is wel het geval met de indeling op afdelingen.

Afscheidstekeningen voor boom; Hertog Govertkade, Delft

Het argument voor kindvriendelijke buitenruimte “leren samenleven en integratie” wordt vooral belangrijk gevonden door respondenten uit de afdeling wijkzaken (integraal). Zij kiezen ook veel vaker voor de kant van het mengen van gebruikers bij het continuüm scheiden-versus-mengen. Bij het pleiten voor kindvriendelijke buitenruimte zou daarmee rekening gehouden kunnen worden als specifiek deze groep gemeenteambtenaren benaderd wordt (bv op het lpb congres[9]).

Volgens de respondenten die de kant van “schoon-heel-veilig” invulden bij het continuüm (versus spontaniteit) is natuurcontact minder belangrijk; het verschil tussen de respondenten die natuurcontact als (zeer) belangrijk aanmerkten is meer dan 25% tussen de ene en de andere kant van het continuüm.

4.5.4 randvoorwaarden

Ten aanzien van de randvoorwaarden visies, leiderschap en integraal werken, wordt er iets meer ambtelijk leiderschap gezien door de respondenten dan leiderschap vanuit het college van burgemeester en wethouders. Over de integrale samenwerking zijn de respondenten tevreden.

Slechts 14,7% geeft aan dat er een visie is over een “kindvriendelijke gemeente”. Over “kinderparticipatie” geeft 50,3% aan dat er geen visie op geformuleerd is. Verder is opmerkelijk dat de verkeersveiligheid als derde belangrijkste belemmering naar voren komt, maar slechts 52% van de respondenten aangeeft dat er een gemeentelijke visie is op veilige schoolroutes.

In de categorie met stedelijkheidsklasse 1 en 2, vinden meer mensen dat er een trekker is in de gemeente voor een kindvriendelijke gemeente, zowel in het college van burgemeester en wethouders als in de ambtelijke organisatie. Stedelijker gemeentes geven significant vaker aan dat er een visie op het onderwerp kindvriendelijke gemeente is beschreven.

9 Zie op http://www.lpb.nl/

4.5.5 kinderen en openbare ruimte in de praktijk

Ten aanzien van de vragen over de gemeentelijke praktijk valt het volgende op:

- de buitenruimte helpt voldoende om kinderen te laten bewegen (3,8 gemiddeld, st.dev. 0,8), gemeentes zetten ook professionals in om bewegen te bevorderen
- er zou nog groene schoolpleinen en speelnatuur bij kunnen (op de stelling dat er voldoende is ligt het gemiddelde op 3,2, st.dev. 1,0)
- het recht op kinderparticipatie kan beter uitgewerkt worden bij de (her)inrichting van de buitenruimte (2,9 gemiddeld op de stelling dat dit altijd gebeurt; st.dev 0,9)
- er worden blijkens deze enquête inderdaad woonerven omgebouwd naar 30km/u wegen (3,3 gemiddeld, st.dev 1,1); gemeenten faciliteren het praktisch verkeersexamen (4,1 gemiddeld, st.dev. 0,8).

In stedelijker gemeentes is men het minder eens met de stelling dat er genoeg speelnatuur, groene schoolpleinen zijn en met de stelling dat de buitenruimte voldoende helpt om kinderen te laten bewegen

4.5.6 continuüms

Als je de totale respons bekijkt op de continuüms, dan zijn alle gemiddelde scores ongeveer in het midden (3). Alleen bij een van beide keuzes rond het beheer van de openbare ruimte is een gemiddelde score meer dan een halve punt van het midden af. Het gemiddelde komt uit op 2,3 (st.deviatie 0,9).

Op de zeven voorgelegde continuüms is stedelijkheid maar bij één vraag een verklarende factor gebleken. Niemand die werkt in een dorpen geeft aan dat (hun gemeente de positie inneemt dat) kinderen het beste in een stad kunnen opgroeien. Dat klinkt logisch, maar andersom zijn er wel respondenten uit stedelijke gemeentes die aangeven dat de kinderen het beste in een dorp kunnen opgroeien.

Hoe meer in de uitvoering, hoe meer er gedacht wordt vanuit het faciliteren van verplaatsingen in de openbare ruimte. Wethouders vinden ‘verblijven’ het belangrijkste.

5.1 INLEIDING

Dit onderzoek richt zich op het keuzeproces van gemeentes rond kindvriendelijke openbare ruimte en de factoren die van invloed zijn op het maken van kindvriendelijke gebiedsinrichting.
Er is veel bekend is over kindvriendelijke openbare ruimte, maar gemeentes kiezen niet altijd om deze aan te leggen.

De conclusies van het onderzoek worden beschreven aan de hand van de volgende vragen:

1. Hoe kun je de gemeentelijke besluitvorming modeleren?
2. Wat is de functie van de openbare ruimte in woongebieden? Wat is kindvriendelijke openbare ruimte; hoe “meet” je die?
3. Waarom zouden gemeentes kindvriendelijke buitenruimte maken? Zijn er verklarende elementen bij dit keuzeproces?

De vragen zijn met een literatuuronderzoek en met behulp van een internet enquête beantwoord. Op de enquête kwamen 177 reacties van ambtenaren en wethouders. In totaal heeft 37% van de Nederlandse gemeentes minimaal één antwoord gegeven.

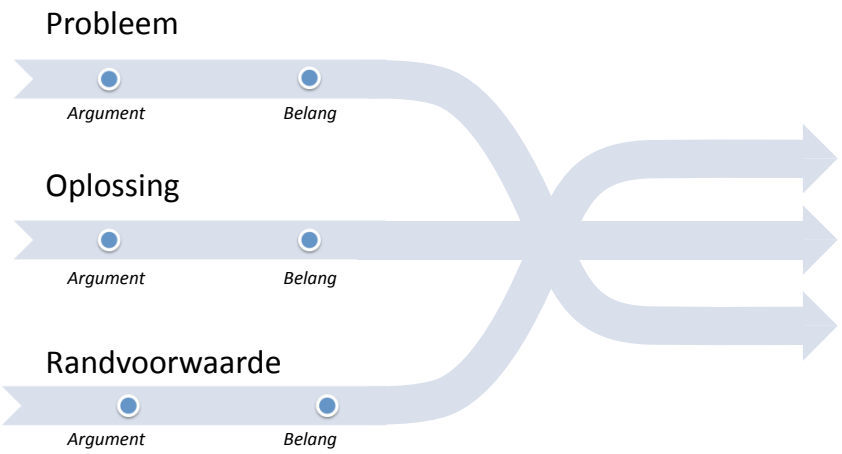

Bakfietsparkeerplaats; Rijswijk

5.2 GEMEENTELIJKE BESLUITVORMING

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat de gemeentelijke besluitvorming het beste benaderd kan worden met een oog voor zowel rationele en niet-rationele (gevoelsmatige) elementen. Er is geen model dat aan deze voorwaarden voldoet. Het stromenmodel lijkt de verschillende elementen mee te nemen. Het is echter volgens de literatuur gebaseerd op het paradigma van niet-rationele besluitvorming.

Er is voor dit onderzoek een besluitvormingsmodel voor (alle) gemeentelijke keuzeprocessen ontwikkeld. Dat baseert zich op de vragen die gemeentes beantwoorden bij de programmabegroting (problemen, oplossingen en randvoorwaardes). In ieder van de stromen spelen rationele elementen (argumenten) en niet-rationele (belangen, opvattingen).
De stromen lopen van de waargenomen naar de gewenste situatie. Opvattingen zijn van invloed op de gewenste situatie. Het besluitvormingsmodel kan schematisch als volgt worden weergegeven:

Model besluitvorming

De verwachting is dat er een beleidsingreep volgt als de verschillende stromen verknoopt worden. Anders gezegd: moet er aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- er wordt een probleem gezien in de waargenomen situatie;
- er is een oplossing die de gewenste situatie dichterbij brengt en
- de randvoorwaarden om de oplossing in/uit te voeren zijn aanwezig (zoals financiële middelen en bevoegdheid).

In de uitgevoerde enquête zijn alle drie de stromen meegenomen. Daarnaast zijn er zeven keuzes (continuüms) voorgelegd om de opvattingen te meten over het beeld van:

- kinderen/kindertijd,
- de functie van de openbare ruimte en
- het beheer van de openbare ruimte.

5.3 KINDVRIENDELIJKE OPENBARE RUIMTE IN WOONGEBIEDEN

Als belangrijke functies van de openbare ruimte in woongebieden komen naar voren het verplaatsen en het verblijven, en het ontmoeten. Deze functies dragen bij aan het functioneren van de samenleving; aan de economie, sociale samenhang/cohesie en ontwikkeling (burgerschapsvorming).

Ook voor kinderen is het belangrijk dat de openbare ruimte mogelijkheden biedt voor verplaatsen, verblijven en ontmoeten. Uit de literatuur blijkt dat kinderen in het algemeen minder mobiel zijn dan volwassenen. Zij zijn daardoor meer aangewezen op de directe leefomgeving. Dat maakt de inrichting, beheer en onderhoud van de openbare ruimte in de woonbuurten voor hen extra relevant.

Er komt uit het literatuuronderzoek geen eenduidige, algemeen aanvaarde methode om de kindvriendelijkheid van een gemeente, woonbuurt, straat of plek te meten en te beschrijven. Gemeentes kunnen daardoor bij de beleidskeuzes uit een breed pallet kiezen, zowel rond (kindvriendelijke) openbare ruimte, jeugdbeleid als kindvriendelijke gemeente.

Om de kindvriendelijkheid van woonbuurten te meten kun je het aan de betrokken kinderen zelf vragen. Volgens het praktijkonderzoek gebeurt dat niet vaak door gemeentes. Een visie op kinderparticipatie ontbreekt bij de meerderheid van de gemeentes. Slechts 20,9% geeft aan dat er daarover een visie is geformuleerd. Ook op de stelling dat er “aan het begin van (her)inrichting van de buitenruimte met kinderen wordt gesproken” geeft slechts 22,7% aan het er (zeer) mee eens te zijn.

In het literatuurhoofdstuk zijn diverse manieren om de kindvriendelijkheid in beeld te brengen beschreven. Deze zijn niet voorgelegd in de internet enquête. Wel zijn opvattingen gemeten met een zevental keuzes tussen twee stellingen. Het ging hierbij om de opvattingen over:

- het kind en de kindertijd,
- de functie van de openbare ruimte en
- het beheer van de openbare ruimte.

In de literatuur is aangegeven dat we nu redeneren vanuit het kwetsbare kind (ipv het weerbare kind). Uit het praktijkonderzoek wordt dit niet bevestigd. Wel wordt “het dorp” meer gezien als ideale plek om op te groeien dan de stad. De enige antwoorden aan de kant van de stelling dat de stad ideaal is, zijn gegeven door respondenten die zelf in de stad werken.

Over de functie van de buitenruimte blijkt uit de enquête dat zowel verplaatsingen als ontmoetingen (verblijven) belangrijk gevonden worden. Wethouders geven significant vaker aan dat de openbare ruimte allereerst voor verblijven/ontmoeten is, dan de groep “beleidsuitvoerders”. En als de respondenten in drie gemeentelijke afdelingen worden ingedeeld, dan blijken de integralen (oa wijkzaken) in meerderheid te kiezen voor het

mengen van gebruikers. Respondenten uit maatschappelijke en uit fysieke afdelingen kiezen er minder voor.

Bij “bewonersbeheer” blijkt de sterkste voorkeur tussen de voorgelegde stellingen. Er wordt sterk gedacht aan beheer in de zin van “Schoon-heel-veilig”. Ruimte voor bewonersbeheer (en dus ook kinderen!) is minder in beeld bij de gemeentes.

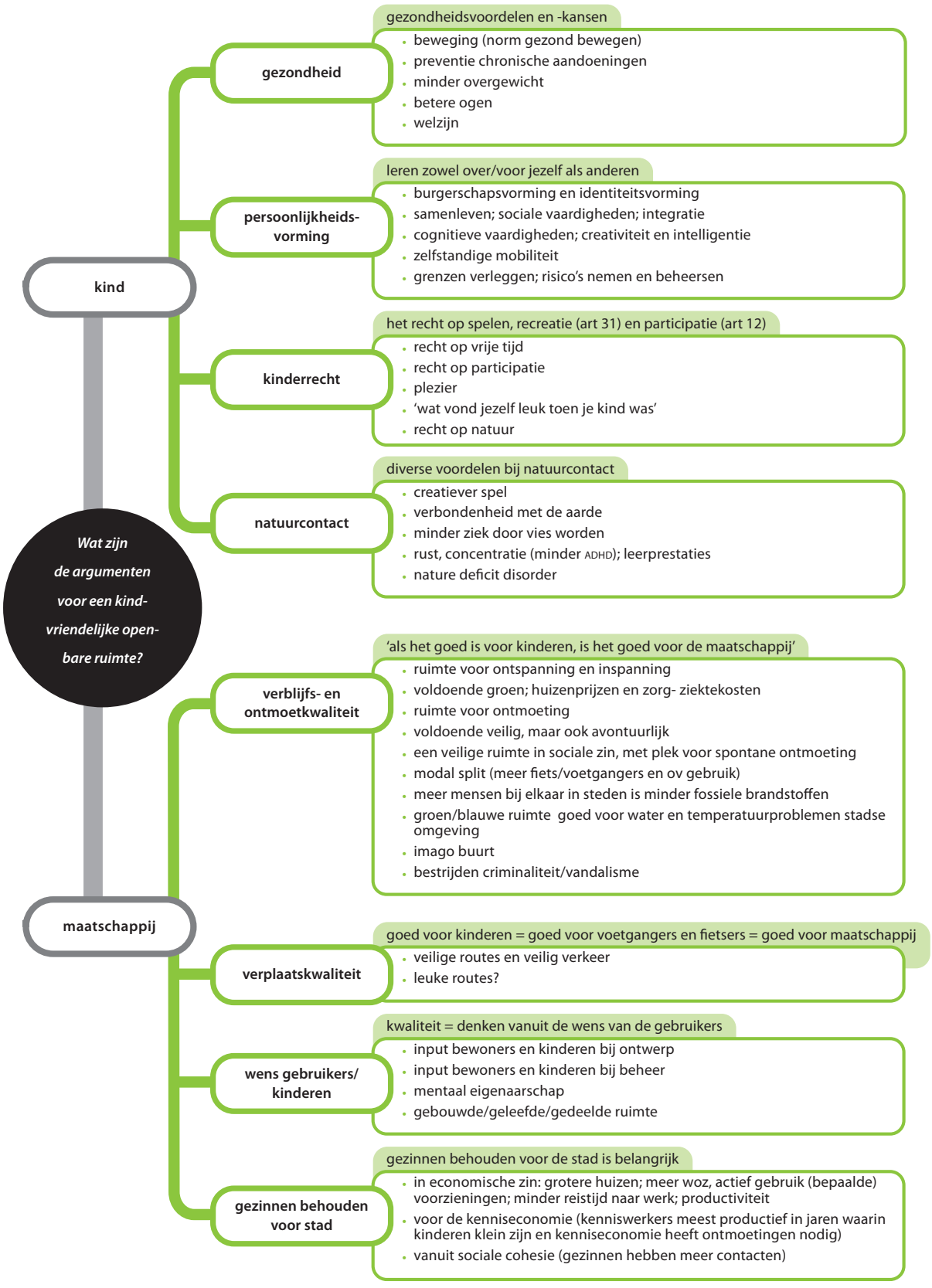

Bootjevaren; Hof van Zilverlicht, Delft

5.4 KINDVRIENDELIJKE OPENBARE RUIMTE – WAAROM ZOU JE?

In de literatuur zijn diverse argumenten voor kindvriendelijke gebiedsinrichting en buitenspelen/bewegen gevonden. Hierbij is onderkend dat de elementen in elkaar overlopen en elkaar beïnvloeden. Bijvoorbeeld: Zelf naar school fietsen is goed voor je gezondheid, maar ook voor het milieu, en via beide routes kan het de maatschappij geld besparen.

Op basis van de literatuur is een argumentenkaart, als inzichtelijke opsomming, samengesteld. Er is in navolging van de literatuur een tweedeling in argumenten aangebracht (kind en leefomgeving).

Argumentenkaart

Uit de internet enquête blijken alle voorgelegde argumenten door de Nederlandse gemeentes belangrijk gevonden te worden. Als meest belangrijke komt “gezondheid, overgewicht” naar voren.

Uit het besluitvormingsmodel volgt dat er wel belang gehecht moet worden aan de doelgroep “kinderen” voordat besloten wordt met hen rekening te houden in buitenruimtekeuzes. Er zijn acht doelgroepen voorgelegd in de enquête. De belangrijkste doelgroepen die gemeentes meenemen bij keuzes de openbare ruimte in woongebieden zijn “bewoners” en “kinderen”, gevolgd door “fietsers en voetgangers”.

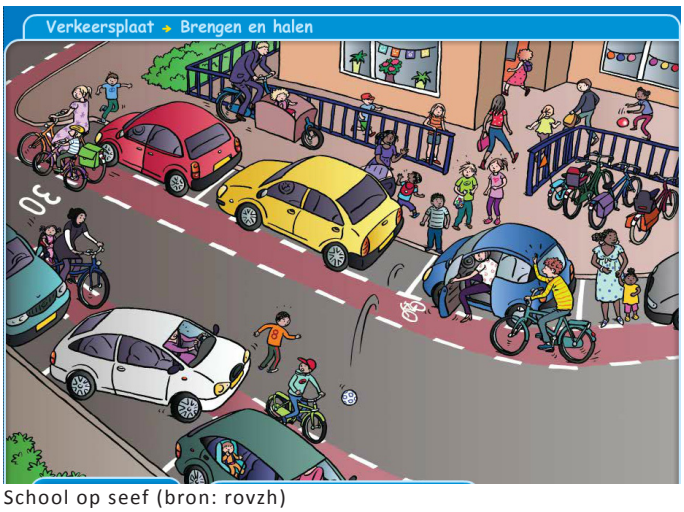
In de literatuur is aangegeven dat organiserend vermogen, en de interne samenwerking belangrijke voorwaarden zijn om keuzes te effectueren. De samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen gaat niet altijd optimaal rond kindvriendelijke buitenruimte.

In het praktijkonderzoek zijn als operationalisering van de stroom “randvoorwaarden” vragen gesteld over de aanwezigheid van visies, over leiderschap en over de interne samenwerking. In steden is significant vaker een visie op de kindvriendelijke gemeente, vaker leiderschap vanuit burgemeester en wethouders en vaker vanuit de ambtelijke organisatie.

Ook moet er een probleem worden waargenomen. Daarvoor zijn in het empirische deel belemmeringen voorgelegd voor het buitenspelen en buiten zijn van kinderen. Hieruit blijkt dat gemeentes de inrichting en het beheer en onderhoud van de buitenruimte niet als belangrijkste probleem zien. Als grootste belemmering wordt aangegeven: “kinderen mogen te lang achter tv/computer”. 64% geeft aan dat dit een (sterke) belemmering is. De belemmeringen die daarop volgen zijn:

- “geen tijd hebben” (28,8 % -sterke- belemmering)
- “niet veilig vanwege verkeer” (22,1% -sterke- belemmering) en
- “weggejaagd worden” (20,8% -sterke- belemmering).

Gemeentes vinden kinderen belangrijk bij de keuzes voor de buitenruimte, zien de voordelen van buiten zijn en buitenspelen, maar de belangrijkste belemmeringen liggen volgens gemeentes niet op het vlak van de inrichting en het beheer van de openbare ruimte.

School op seef (bron: rovzh)

5.5 BEPERKINGEN EN AANBEVELINGEN

Om de respons te bevorderen is er, vanuit Jantje Beton, gebeld naar de gemeentes (op volgorde van stedelijkheidsklasse) met het verzoek om e-mailadressen. Daarmee kon het verzoek deel te nemen aan de enquête gericht gemaild worden. Dat heeft de respons zeker goed gedaan. Er zitten ook nadelen aan.

De e-mailadressen die zo zijn verkregen, zijn waarschijnlijk eerder geweest van “medewerkers met een positief gevoel bij het onderwerp” dan “doorsnee” ambtenaren. Hierdoor zijn vraagtekens te plaatsen bij de steekproefsamenstelling (niet a-select?, sociaal wenselijke reacties?). Omdat er geen bestand is van de relevante gemeente ambtenaren waar een a-selecte steekproef uit te trekken valt (het moet altijd via gemeentes), is er geen alternatieve selectiemethode.

Verder zijn alle ontvangen enquêtes meegenomen in de analyse. Ook als er meerdere reacties waren van een gemeente. De alternatieve methode is om van die gemeentes met meerdere reacties een “gemiddelde” te berekenen of (a-select) te kiezen welke reactie wel meegenomen wordt. Dan zijn er gelijk minder reacties beschikbaar om te onderzoeken of de afdeling en/of functie een verklarende factor is. Die hypothesetoetsing heeft voorrang gekregen. Het zou wel interessant zijn om de analyse van het materiaal ook volgens de andere methode te doen.

Nader onderzoek zou meer licht kunnen werpen op de opvattingen rond kinderen, openbare ruimte en hoe deze het beste gemeten kan worden. De meetmethode (keuze tussen stellingen; continuüms) is voor dit onderzoek gemaakt. Ik vermoed dat in een vervolgonderzoek, vanuit de psychologie een bijdrage kan worden gegeven.

Ook zullen er waarschijnlijk nog meer soorten opvattingen een rol spelen. Bijvoorbeeld over de verhouding gemeente-bewoners of de verantwoordelijkheid voor het opgroeien van kinderen. Hoe denken gemeentes over bewoners: als opdrachtgever of als co-creator? En wie is verantwoordelijk voor het opgroeien van kinderen: de gemeenschap of de ouders/verzorgers? Er zijn meer (vervolg)onderzoeken mogelijk. Het kader voor gemeentelijke besluitvorming kan ook op andere onderwerpen worden getoetst en verder worden aangevuld. Onderzocht kan worden hoe gemeentes te stimuleren om kindvriendelijke buitenruimte te maken.

Aanbevelingen voor gemeentes vanuit dit onderzoek zijn:

1. formuleer een visie op kinderparticipatie (bij de -her-inrichting openbare ruimte); dat is een kinderrecht en lijkt nu niet gebruikelijk
2. maak beleid gericht op fietsroutes naar scholen en voorzieningen; verkeersveiligheid is een belemmering, het dagelijkse fietstochtje gezond en er lijkt minder beleid op te zijn
3. maak beleid gericht op gedrag: meer buitenspelen en minder tv/computer
4. zoek de inspiratie voor kindvriendelijke buitenruimte bij de organisaties in Nederland met ervaringen op dit vlak, zoals Jantje Beton.

Organisaties als Jantje Beton raad ik aan om aan de hand van het besluitvormingsmodel te kiezen voor een interventie methode. Uit het model voor de gemeentelijke besluitvorming komen drie typen ingrepen:

» het probleem in de huidige situatie benadrukken (“het gaat echt mis”)
» oplossingen aandragen (“zo kan het ook”)
» randvoorwaarden scheppen (met peen, preek en stok[1]: “je krijgt geld als..”, “de slechtste gemeente is ..” of bijvoorbeeld “kinderrechten moeten uitgevoerd worden”).

Tenslotte zijn er diverse onderwerpen om het belang van buitenspelen, in de openbare ruimte vorm te geven. Op basis van de literatuur en de antwoorden op de enquête, zijn de volgende onderwerpen denkbaar voor een actie vanuit een NGO als Jantje Beton (zie ook bijlage 13):

» sociale omgeving, buurt
De kindvriendelijke openbare ruimte als onderdeel van bevorderen sociale cohesie.
» openbare ruimte als verblijfsruimte
De openbare ruimte als verblijfsruimte ook voor kinderen vraagt om creatieve oplossingen.
» Kinderparticipatie
Kinderen kunnen meedenken over inrichting en ook helpen met het beheer van de openbare ruimte.
» van speelplekkenbeleid naar speel/beweegbuurten
speelbare openbare ruimte; informele speelruimte als invalshoek voor beleid.
» fietsende kinderen
Vooral schoolroutes, maar ook fietsen als speelactiviteit vraagt veilige fietsinfrastructuur.
» groene woonomgeving, speelnatuur
Contact met natuur in de eigen woonomgeving mogelijk maken voor kinderen.
» stad als opgroeiplek
Wat maakt een stad kindvriendelijk; een goede plek om op te groeien?
» meetlat kindvriendelijkheid buitenruimte
De eenheid en keuzes ten aanzien van de vele meetlatten, indicatoren geven.
» gezondheid (beweegwijken)
Buitenspelen en bewegen is gezond, dat wordt gezien, maar wat is er voor nodig in de openbare ruimte om de gezondheidswinst te optimaliseren?

Na de keuze voor een aanvliegroute (preek, peen, stok), en het onderwerp, raad ik organisaties aan het met een samenwerkingspartner op te pakken. Zo kan verkeersveiligheid/fietsroutes met bijvoorbeeld Fietsersbond worden opgepakt en beweegwijken met NISB, natuurspelen in de eigen buurt met een organisatie als IVN. Samen maak je meer kans om het onderwerp breed over het voetlicht te brengen. Buitenspelen is namelijk veel meer dan een speelplekken beleid.

1 Peen, preek en stok gaat over verschillende interventies om verandering te bereiken: je kunt verleiden/stimuleren, uitleggen wat goed is/overtuigen en verkeerd gedrag bestraffen.

In de literatuur zijn veel redenen gevonden voor een kindvriendelijke gebiedsinrichting. De enquête geeft een goed beeld van de gemeentelijke praktijk rond dit onderwerp. Bovenstaande ingrepen kunnen nu verder worden uitgewerkt: waarom niet?

Woonerf Culemborg

SAMENVATTING

Kinderen vinden buiten spelen leuk. In een kindvriendelijke buurt kunnen kinderen bewegen en spelen, zodra ze deur uit gaan. Ze kunnen rondjes fietsen, voetballen op een pleintje, varen met een bootje in het water, een hut bouwen in de struiken. Een gebied waar kinderen in de hele openbare ruimte mogen spelen heet kindvriendelijk.

Er is veel onderzocht en geschreven over kindvriendelijke openbare ruimte. Ook wordt geconstateerd dat gemeentes niet in alle woonbuurten rekening houden met kinderen bij de inrichting, beheer en onderhoud van de buitenruimte. Waarom niet? En waarmee kunnen verschillen verklaard worden?

Om op die vraag een antwoord te vinden is allereerst in de literatuur gezocht naar een model voor de gemeentelijke besluitvorming. Het model moet rekeningen houden met rationele en niet-rationele elementen. Omdat zo'n model niet gevonden werd, is het ontwikkeld voor dit onderzoek.

Het besluitvormingsmodel gaat uit van drie stromen: Problemen, Oplossingen en Randvoorwaarden. In elke stroom zitten argumenten (rationeel) en belangen (niet-rationeel). Als de stromen verknopen, wordt besloten om van de waargenomen naar een gewenste situatie te gaan. Rond de vraag welke situatie gewenst is, spelen opvattingen een rol.

Literatuur over kindvriendelijke gebiedsinrichting en het belang van buitenspelen en buiten zijn, is bestudeerd. Er is geen algemeen aanvaarde manier om de kindvriendelijkheid van een gemeente, woonbuurt of straat te meten. De verschillende argumenten voor kindvriendelijke buitenruimte zijn inzichtelijk gemaakt met een argumentenkaart. Het besluitvormingsmodel voor de gemeentelijke keuzes over kinderen en openbare ruimte is met antwoorden op een internet enquête gevuld.

Met de enquête is het algemene beeld in kaart gebracht. Verder zijn de antwoorden gebruikt om verklaringen voor verschillen te achterhalen. Er is gezocht met de mate van stedelijkheid van de gemeente (als indicator voor de druk op de openbare ruimte). Ook is gekeken naar verschillen tussen respondenten uit verschillende gemeentelijk afdelingen en functies. Tenslotte is gekeken of de opvattingen een verklaring geven.

De enquête is uitgezet onder alle Nederlandse gemeentes. 37% van de gemeentes heeft minimaal één enquête ingevuld. In totaal waren er 177 respondenten (ambtenaren en wethouders).

Uit de enquête komt dat in de stromen randvoorwaarden en oplossingen geen echte belemmering zijn voor kindvriendelijke gebiedsinrichting. In de stroom problemen, zijn de belangen ingevuld, doordat kinderen (net als bewoners) zeer belangrijk gevonden worden. Gemeentes geven bij de belemmeringen (probleem, argument) aan dat kinderen minder buiten zijn omdat ze te lang achter de tv/computer mogen. Oftewel: het ligt niet aan de inrichting, het onderhoud en beheer van de openbare ruimte.

In steden komt de problematiek rond buitenspelen sterker naar voren. Ook zijn er meer randvoorwaarden ingevuld. Bij de opvattingen komt naar voren dat de gedachte is dat kinderen beter kunnen opgroeien in een dorp dan in een stad. De keuze voor een beheer gericht op schoon-heel-veilig spreekt meer aan dan een beheer gericht op spontaniteit en afwisseling of bewonersbeheer. Stedelijkheid en opvattingen vormen goede verklaringen voor verschillen tussen gemeentes. In de stad en bij gemeentes die streven naar spontaniteit in beheer wordt er eerder toe besloten dan in dorpen.

Op de vraag “kindvriendelijke buitenruimte, waarom niet?”, komt uit dit onderzoek als antwoord: “omdat buitenspelen niet belemmerd wordt door de inrichting, het beheer en onderhoud van de buitenruimte”.

Plantsoen Utrecht

LITERATUURLIJST

- A+O fonds gemeenten (2012), "personeelsmonitor 2011", Den Haag: A+O fonds [monitor]
- Aarts, M.J. (2011) Children, physical activity and the environment: Opportunities for multi-sector policy", Maastricht, datawise bv, ISBN 978 90 5291 104 5 [dissertatie]
- Allers, MA en C. Hoeben (2010), "financiele plannen van gemeenten, 2010-2012", Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden (coelo), Rijksuniversiteit Groningen: Groningen [onderzoeksrapport iov RTL].
- Al-Zoabi, A.Y. (2003), "Children's 'Mental Maps' and Neighborhood Design of Abu-Nuseir, Jordan", Childern in the City-2003 [conferentie bijdrag]
- Arendonk, W. Van (2010), "Gezin in de stad – binnenstedelijke gebiedsontwikkeling voor hoogopgeleide tweeverdieners met kinderen", MCD: Rotterdam [afstudeerscriptie]
- Arts, GJ, A. Beemink, P. Beijer en A. Buys (2004), "Natuurlijke wijkvernieuwing. Een proces van meebewegen." Rotterdam: Kei
- Atelier Kempe Thill (2010), "Otterpleinen: moderne stadsbiotopen" opdracht van stichting experimenten volkshuisvesting-sev in het kader van publieke ruimten in Nederland, Sev: Rotterdam
- Baartman, H., (2009), "Grootbrengen en mishandelen van kinderen, wiens zorg?" in: RMO/RVZ: Investeren rondom kinderen, RMO/RVZ: Den Haag, isbn: 978-90-77878-16-8 [essay - bijlage advies]
- Bach, B. (2006), "Stedenbouw en verkeer", Ede: CROW/TU Delft-Bouwkunde, isbn: 978-90-6628-473-9 [boek]
- Bach, B. en J. Zomervrucht (2009), "het erf, een inspirerende verblijfsruimte voor de 21ste eeuw", in: Dol M. en E. Kips (eds) (2009), "Childstreet2009. Kinderen veilig gezond en mobiel op straat", IIUE: Delft [hoofdstuk]
- Bade, T, G Smid en F Tonneijck (2011), "Groen Loont! Over maatschappelijke en economische baten van stedelijk groen", de groene stad, isbn: 978-90-8942-011-4 [boek]
- Berg, A.E. van den, R Koenis en MMHE van den Berg (2007) "Spelen in het Groen. Effecten van een bezoek aan een natuurspeeltuin op het speelgedrag, de lichamelijke activiteit, de concentratie en de stemming van kinderen", Wageningen: Alterra, rapport 1600 [onderzoeksrapport]
- Berg, AE van den en E. De Hek (2009), "Groene kansen voor de jeugd – stand van zaken onderzoek jeugd, natuur, gezondheid" Alterra/WUR: Wageningen, [in opdracht van min.LNV]
- Berg, L. van den, R. Drewett, L.H. Klaassen, A. Rossi, C.H.T. Vijverberg (1982) *'A study of growth and decline*", hoofdstuk 9 in: Urban Europe*,* volume 1, 1982.
- Berg, L. van den (1999), "The urban life cycle and the role of market-oriented revitalization policy in western Europe', in: Summers, Chesthire, Senn (eds.) Urban change in the united states and western Europe, Chapter 18., 1999, Washington: The Urban Institute Press. [hoofdstuk]
- Berg, L. van den, Pol, P., Winden, W. van en Woets, P. (2005) 'Research Framework' hoofdstuk 1,pp. 1-22, in: European cities in the knowledge economy. Ashgate.
- Berg, L. Van den, J. Van der Meer, A. Otgaar (2007), "The atractive city: Catalyst of sustainable urban development", in: P. Arche & P. Lehtovuori (2007), European Urban and Metropolitan Planning. Proceedings of the first OPenings. Seminar 12th October 2007 YTK-Espoo, centre for urban and regional studies publicaties C67, p. 48-63
- Binken, S., L. Zuijderwijk, J. Burgers en D. Van der Wilk (2012), "Openbare ruimte als professionele opgave en alledaagse omgeving. Eindrapportage consortium De kracht van prachtige openbare ruimte." Rotterdam: consortium (Erasmusuniversteit, UvA, OTB/TU Delft met Nicis en Amsterdam, Rotterdam en Utrecht). [eindrapportage]
- Bladergroen, WJ (1980), "lichamelijk en geestelijke ontwikkeling van het kind", Wetenschappelijke uitgeverij: Amsterdam, isbn: 90-6287-551-3 [boek]
- Bleeker, H. en K. Mulderij (1978), "Kinderen buiten spel- op zoek naar een vriendelijke woonomgeving voor kinderen", Boom Meppel: Amsterdam, isbn: 90-6009-292-9 [boek]
- Boogaard, J. Van den (2007), "Speelwater en Gezondheid. Kwaliteit, veiligheid, speelwaarde en regelgeving." GGD Rotterdam-Rijnmond: website (ook andere sites zoals kindvannature.nl) [artikel via internet]
- Boogaard, J. Van den, S. Lobst, M. Schuster, L. Vaandrager, S. Borgharts, M. Custers, D. Haubenhofer en J. Odink (2009), "Speelnatuur in de stad, hoe maak je dat?" Utrecht: uitgeverij

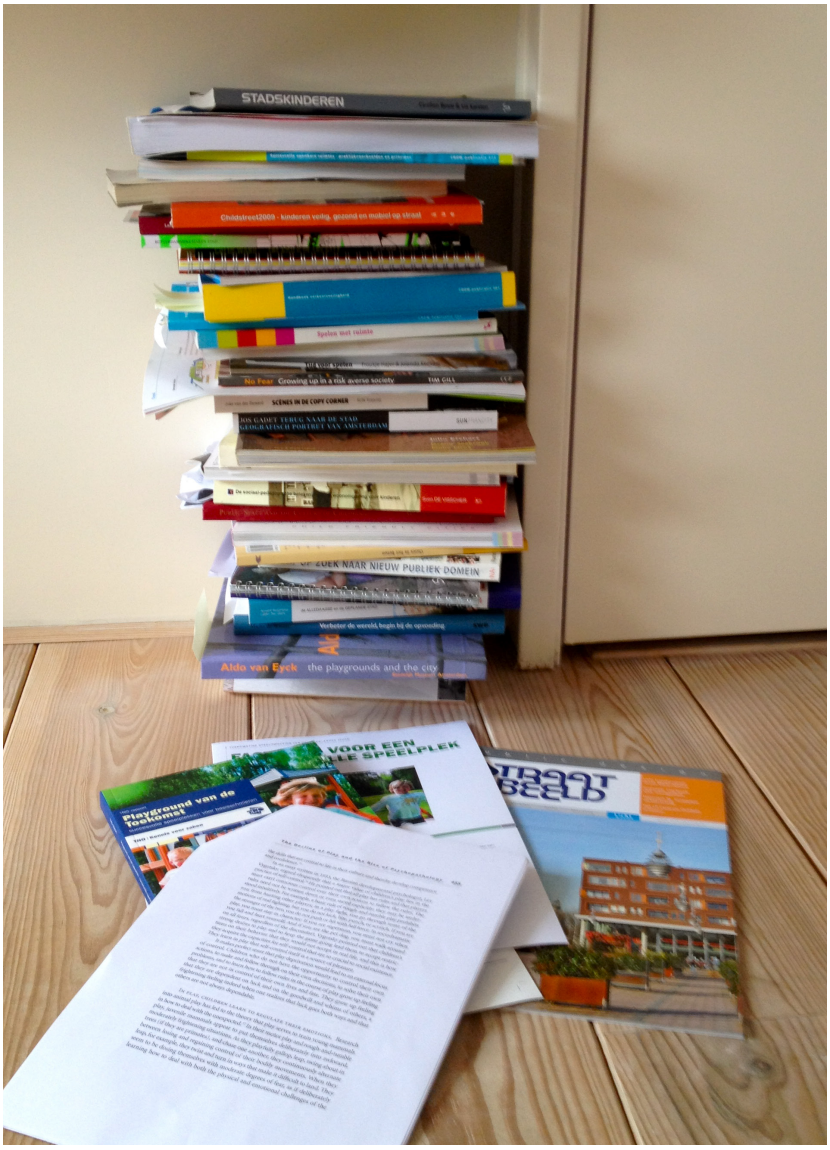
Jan van Arkel. Publicatie van Speeldernis Rotterdam, GGD Rotterdam-Rijnmond en Wageningen universiteit, isbn: 978-90-6224-498-0
- Boos, A. (2012), "eigen verantwoordelijkheid verhoogt leefbaarheid – gemeente Breda legt beheer openbare ruimte bij bewoners" in: Vitale Stad, jaargang 15 nr.3 issn: 1387-2397 [vakblad-artikel]
- Bosch, F. van den, J. Donders, S. De Jong, P. Van der Wielen, A. Roest, D. Schutte, J. Mulkens, N. Van Gemert, T Grashoff, L. Koen, J. Lourens, R. Sathoe, R. Crielaard, R. Gout en M. Waterman (2011), "Prrrr…ta lie loe. De roep om natuurspeelruimte in de stad.", Alterra: Wageningen, WUR, rapport 2163 [rapport]
- Both, K. (2008) "Buitenspel met losse dingen", in: De wereld van het jonge kind (HJK), mei 2008, pp 264-267, issn: 0165-4772 [vakblad –artikel]
- Both K. en J. van den Bogaard, 2008, Buitenspelen is ook bewegen. In: Pedagogiek in Praktijk september 2008.
- Bouw, C. & L. Karsten (2004), "Stadskinderen Verschillende generaties over de dagelijkse strijd om ruimte", Siswo/Aksant: Amsterdam, isbn: 90-5260-168-2 [boek]
- Bovens M.A.P., P. 't Hart, M.J.W. van Twist, U. Rosenthal, (2001) "Openbaar bestuur Beleid, organisatie en politiek", Alphen aan den Rijn: Kluwer [boek]
- Broekmans, T., S. Feenstra, G. Urhahn, (Urhahn urban design), "de spontane stad", bis publishers: Amsterdam [boek]
- Burgers, J. (2006) 'De stad als speelplaats', in: Sociologie, vol. 2(1), pp. 53-70. [artikel]
- Capelle aan den Ijssel, gemeente; Bakker, P. (coördinator) (2010), "monitor jeugdvriendelijke wijken Capelle aan den Ijssel", Enschede: Oostveen beleidsonderzork [monitor]
- CBS (2004), "gemeentelijk afval; opzet van het onderzoek", Den Haag/Heerlen: cbs [toelichting onderzoeksopzet].
- CBS (2010), "Landelijke Jeugdmonitor –rapportage 2e kwartaal 2010", Den Haag/Heerlen: CBS, ISSN: 1876-181X [rapportage]
- Cevaal, A., D Romijn, K Breedveld, G Emmen, E Wender (2010), "Sport terug in de wijk. Een studie naar de potentie van sporten in de openbare ruimte", WJH Mulier instituut: Den Bosch, isbn: 9789054721468
- Child Friendly cities netwerk Nederland, (2006) "Spelen met Ruimte – handboek gemeentelijk speelruimtebeleid", Alphen a/d Rijn: CFC-Jantje Beton, VNG, Nuso, isbn: 978-90-5330-535-5 [handboek voor beleid]
- Child friendly cities (2006a) "Kindvriendelijke projecten in de openbare ruimte", Mets & Schilt: Amsterdam, ISBN-13: 9789053305140
- Child Friendly cities netwerk Nederland, (2011), "41x positief jeugdbeleid. Kind- en gezinsvriendelijke initiatieven", Zwolle: acquire publishing [voorbeeldenrapportage]
- CROW, 2000, Handboek Ontwerpen voor kinderen, Aanbevelingen voor een kindvriendelijke inrichting van de verblijfs- en verkeersruimte. Publicatie 153, Ede: crow, isbn: 90-6628-329-7
- Crow (2008), "handboek verkeersveiligheid". Publicatie 261, Ede: crow, isbn: 978-90-6628-524-8
- Crow (2008a), "Succesvolle openbare ruimtes. Praktijkvoorbeelden en principes.", Publicatie 273, Ede: crow, isbn: 978-90-6628-525-5
- Deelstra, T en E. Kips (2005) "Een Kiss voor childstreet- een verkenning van de kindvriendelijke straat", Delft: IIUE isbn: 978-90-75903-15-7 [publicatie]
- Dekker, S.M. (2005), "nader beleid buitenspeelruimte", Vrom, kenmerk: NIB 2005/217590, [ministeriële brief aan B&W's in Nederland]
- Delft, gemeente (2007), "beleidsnota Ruimte voor spelen", Delft.
- DHV en stadsregio Amsterdam (2012), "leidraad inrichting veilige schoolomgeving. Voorbeelden en antwoorden op veel gestelde vragen." Dossier: BA7019-101-100, Amersfoort: DHV [publicatie]
- Dol M. en E. Kips (eds) (2009), "Childstreet2009. Kinderen veilig gezond en mobiel op straat", IIUE: Delft, isbn: 978-90-75903-16-4 [publicatie]
- Fietsersbond (2011), "checklist veilig fietsen naar school" [checklist].
- Gehl, J (2010), "Cities for people", island press: washington isbn: 9781597265737 [boek]
- Gill, T. (2007), "No fear. Growing up in a risk averse society", London: calouste gulbenkian foundation, isbn: 978-1-903080-08-5 [boek]
- Gill, T. (2012) "Playgrounds that rip up the safety rules", weblog: http://rethinkingchildhood.com/2012/03/07/playground-safety/ [artikel]

- Glaeser, E.L. (2011), “triumph of the city: how our greatest invention make sus richer, smarter, greener, healthier and happier”, Penguin group: New York, isbn 978-1-59420-277-3 [boek]
- Goossens, A. (2009), “value capturing van groene investeringen door gemeenten in stedelijke gebiedsontwikkeling”, MCD-scriptie
- Gorissen, W.H.M. (2001), “kennis als hulpbron: het gebruik van wetenschappelijke kennis bij beleidsvorming in de jeugdgezondheidszorg voor 4-19-jarigen”, open acces -igitur: Utrecht (nr. 1977547) [dissertatie]
- Gray, P. (2011), “the decline of play and the rise of psychopathology in childern and adolescents” in: American journal of play, volume 3, no 4, pp 443-463, issn: 1938-0399
- Hajer, M. & A. Reijndorp (2001), “Op zoek naar nieuw publiek domein”, NAi uitgevers: Rotterdam [boek]
- Heiman, E., J. Laven, J. Van Heeswijk, T. Karreman (2011), “PLB to go. Een concept voor kindvriendelijke route in beweging”, Stipo iov Atelier Rijksbouwmeester [ontwerp/ ogereedschapskist voor Poelenburg-Zaandam]
- Heiman, E., J. Laven, M. Braakman en B. Kesselaar (2012), “hoe realiseer je een kindvriendelijke wijk?” in: Tijdschrift voor de Volkshuisvesting, nr 1 (februari 2012), pp21-25 [artikel]
- Hendriks, G. & J. Zomervrucht (2009), “verkeersveiligheid en verblijfskwaliteit als randvoorwaarden” in: Childstreet 2009 eds: M. Dol en E. Kips, IIUE: Delft, isbn: 978-90-75903-16-4 [publicatie nav “kinderen en straten getoetst]
- Herrewegen, E. Van den en K. Verfaillie (2011), “waarheidsaanspraken over ‘onveiligheid’. De kloof tussen objectieve en subjectieve onveiligheid anders bekeken.” In: Panopticon Tijdschrift voor strafrecht, criminologen en forensisch welzijnswerk: jr32#3, juni 2011 pp 4-20, issn: 0771-1409
- Hoek, K. Van den en M. Ham (2007) “onderzoekster Lia Karsten over gezinnen in de stad: Binnenkinderen daar moeten we vanaf”, in: TSS- tijdschrift voor sociale vraagstukken, 2007, nr 5, pp 4-7, issn: 0921-2116 [artikel]
- Houwen, K. van der, J. Goossen, I. Veling (2003) “Reisgedrag kinderen basisschool TT02-95”, Veenendaal: Fietsberaad [onderzoeksrapport Traffic Test bv]
- Jacobs, D. (2009), “de creatieve stad is meer dan een stad van creatievelingen” in: S. Franke en G-J Hospers (red) “de levende stad – over de hedendaagse betekenis van Jane Jacobs”, Sun trancity: Amsterdam, isbn: 978-90-8506-7856 [hoofdstuk in boek]
- Jacobs, J. (1961- vertaald 2009), “Dood en leven van grote Amerikaanse steden”, sun: Amsterdam, isbn: 978-90-8506-7849 [boek]
- Jantje Beton, (2011), “Speelwijken: door kinderen, voor kinderen”, Jantje Beton: Utrecht [folder na twee jaar speelwijkenproject].
- Jantje Beton (2012) Vos, E. (red), M. Versteeg, T. Den Uijl en A.L. Koning (2012), “Speelaward 2012”, Jantje Beton: Utrecht [publicatie nav ontwerpwedstrijd]
- Karsten, L. (2002) “Oases in het beton. Aandachtspunten voor een jeugdvriendelijke openbare ruimte”, koninklijke van Gorcum bv: Assen, isbn: 90-232-3841-9 [boek]
- Karsten, L., A. Reijndorp, J. Van der Zwaard, (2006) “De smaak voor de stad – studie naar de stedelijke woonvoorkeur van gezinnen”, ministerie VROM: Den Haag, vrom 6177 [onderzoeksrapport]
- Karsten, L. (2009) “Kleine burgers in de grote stad. Over gelijkheid en verschil in de stedenbouw”, in: S. Franke en G-J Hospers (red) “de levende stad – over de hedendaagse betekenis van Jane Jacobs”, Sun trancity: Amsterdam, isbn: 978-90-8506-7856 [hoofdstuk in boek]
- Kim, Kyung Hee (2011): The Creativity Crisis: The Decrease in Creative Thinking Scores on the Torrance Tests of Creative Thinking, Creativity Research Journal, 23:4, 285-295 [artikel]
- Kips, E., S. Schepel, M. Schouten en J. Zomervrucht (2009), “Childstreet: pleidooi voor kinderen op straat” in: Dol, M & E. Kips “Childstreet 2009” IIUE: Delft, isbn: 978-90-75903-16-4 [hoofdstuk]
- Konijenbelt, W. (1999), “Van wie is de openbare ruimte?” in: Wouden, R. van der (redactie), “De stad op straat ; de openbare ruimte in perspectief”, 1999, ISBN 90-5749-120-6 [scp-publicatie]
- Koning, AL, S Lobst, I Cirk, J van den Boogard ,M Schuster “Meedoen met speelnatuur in Nood-Holland”, Rotterdam: Speeldernis [onderzoeksrapportage]
- KPMG (2012), “Groen, gezond en productief. The economics of ecosystems & biodiversity – TEEB NL: natuur en gezondheid”, in opdracht van ministerie EL&I [verkenning baten natuur op gezondheid]
- Kpvv/iks kennisplatform voor verkeer en vervoer/inrichting kindvriendelijke straten (2008),

"inspiratie voor kindvriendelijke wijken. Bewegen, verplaatsen en spelen.", kppv: Rotterdam, in samenwerking met SOAB Adviseurs [rapport]
- Kraaijeveld, K en S. Weusten (2010), "helder denken – de routeplanner voor je brein" kosmos uitgevers: Utrecht/Antwerpen, isbn: 978-90-215-4754-1 [boek]
- Lans, J. van der (2011), "Loslaten, vertrouwen, verbinden – over burgers&binding; verslag van een stadsconferentie en 8 workshops" project van Socires, WRR, Goede doelen loterijen en stichting Doen, www.doen.nl/binding [verslag project]
- Lefaivre, L. & I. De Roode (ed) (2002), "Aldo van Eyck the playgrounds and the city", NAi Publishers Rotterdam; Stedelijk museum Amsterdam, ISBN 90-5662-249-8 [boek]
- Leufgen, W. & M. van Lier, 2007, Vrij spel voor Natuur en Kinderen. Jan van Arkel, Utrecht, ISBN 978 90 6224 470 [boek]
- Maas, J. (2008), "Vitamin G: green environments – healthy environments", Nivel: Utrecht, isbn: 978-90-6905-936-9 [dissertatie]
- Mieras, M. (2011), "Er gaat niets boven hutten bouwen", Trouw, 24-12-11 [krantenartikel]
- Moerman, J. (2010), "Twee of meer wethouders", Binnenlands Bestuur: 12-3-2010, http://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/achtergrond/achtergrond/twee-of-meer-wethouders.152184.lynkx [artikel]
- Morgan, IG, K. Ohno-Matsui, S-M Saw (2012), "Myopia", in: the Lancet, volume 379, issue 9827 pp 1739-1748 (mei 2012), issn: 0140-6736 http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736%2812%2960272-4/abstract
- NICIS instituut (platform 31) en ministerie BZK (2012), "wijkengids", www.wijkengids.nl [digitale kennisbank]
- Nio, I. (2009), "diversiteit in de buitenwijk", in: S. Franke en G-J Hospers (red) "de levende stad – over de hedendaagse betekenis van Jane Jacobs", Sun trancity: Amsterdam, isbn: 978-90-8506-7856 [hoofdstuk in boek]
- Oenen, S. Van en Y. Van Westering (2010), "een solide basis voor positief jeugdbeleid", Nederlands Jeugdinstituut: Utrecht, via www.nji.nl [visiedocument]
- Ooijen, D. van en A. Vliegenthart (2010), "Grote steden kiezen voor herbezinning, innovatie, duurzaamheid en participatie. Analyse en duiding collegeakkoorden 2010-2014", Den haag: Nicis, www.nicis.nl [notitie]
- Olszak, T, A. Dingding, S. Zeissig, M. Pinilla Vera, J. Richter, A. Franke, J.N. Gickman, R. Siebert, R.M. Baron, D.L. Kasper, R.S. Blumberg (2012), "Microbial Exposure During Early Life Has Persistent Effects on Natural Killer T Cell Function" in: Science: Vol. 336 no. 6080 (27 April 2012) pp. 489-493 [artikel-abstract] http://www.sciencemag.org/content/336/6080/489.abstract
- Peek, G-J en E Louw, 2008, "Integrated rail and land use investment as a multi-disciplinary challenge", Planning, practice & research, vol. 23, no. 3, augustus 2008 (pp 341-361), Routledge [artikel]
- Qrius (februari 2010) "rapportage Online onderzoek naar buiten spelen" Qrius: Amsterdam [enquête in opdracht van Jantje Beton]
- Raad voor maatschappelijke ontwikkeling(2011), "bevrijdend kader voor de jeugdzorg", : Den Haag, isbn: 978-90-77758-28-1 [adviesbrief aan minister VWS]
- Raad voor maatschappelijke ontwikkeling / raad voor de volksgezondheid en zorg (2009), "Investeren rondom kinderen", RMO/RVZ: Den Haag, isbn: 978-90-77878-16-8 [advies aan minister Jeugd&Gezin]
- Rotterdam (2010), "Bouwstenen voor een kindvriendelijk Rotterdam –stedenbouwkundige visie" JOS: Rotterdam [pdf via internet: http://www.jos.rotterdam.nl/smartsite.dws?id=710]
- Rotterdam (2008), "Eindrapportage Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte", voor deze: R. Maas, M. Steemers en J. Van den Boogaard, [beleidsnota]
- Saunders, D. (2010), "de trek naar de stad", de bezige bij: Amsterdam ISBN: 978 90 234 5881 4 [boek, oorspronkelijke titel Arrival city]
- Schouten, M. (2011), "Veilig door de schoolspits, tips en ideeën voor veilig verkeer rond de basisschool", ROV Utrecht: Utrecht {publicatie]
- Snel, N. (2011) "Buitenspelen. Kwaliteit van de speelomgeving in de eigen buurt", TNS: Amsterdam [onderzoek voor Jantje Beton]
- Swarz, M. "Belangenpolitiek voorbij: maatschappelijke keuzen en technologie in cultureel perspectief" in: Hart, P. 't., M. Metselaar, B. Verbeek (redactie) "Publieke besluitvorming",1995, isbn: 90-5250-758-9 [hoofdstuk 4]
- Sociaal en Cultureel Planbureau (2006), "Thuis op het platteland", SCP: Den Haag, isbn: 978-

90-377-0229-3 [rapport]
- Sociaal en Cultureel planbureau (2011), "gezinsrapport 2011", SCP: Den Haag, isbn: 978-90-377-0538-6 [rapport]
- Steketee, M, J. Mak en B. Tierolf (redactie) namens Kinderen In tel (2012), "Databoek 2012. Kinderrechten als basis voor lokaal jeugdbeleid.", Verwey-Jonker instituut: Utrecht, isbn: 978-90-5830-510-7
- Teisman, G. "De reconstructie van complexe besluitvorming: over fasen, stromen en ronden" in: Hart, P. 't., M. Metselaar, B. Verbeek (redactie) "Publieke besluitvorming",1995, isbn: 90-5250-758-9 [hoofdstuk 2]
- Tovey, H. (2011) "laat ze buiten spelen. Pleidooi voor gezonde risico's", vertaling van spaces and places. Risk and challenge" (2005), Garant: Antwerpen/Apeldoorn isbn: 978-90-441-2793-5
- Vallet, prof.dr.N. (2007), "Strategische besluitvorming in Vlaamse stadsbesturen. Het praktische belang van een veelzijdig theoretisch referentiekader." In: Bestuurskunde 16(1), pp 80-90, *ISSN* 0937-3387 [artikel]
- Vanderstede, W. en P. Dekeyser (2007), "Kind & Ruimte. Kindgerichte planning van publieke ruimte", Brugge: diekeure, isbn: 978-90-8661-400-4 [boek]
- Vaningelgem, F., W. Vanderstede, P. Dekeyser en A. Piessens (2011), "Speelruimte en planning – kwaliteiten en richtlijnen voor spreiding, inplanting en inrichting van speelruimten", Kind & Samenleving vzw: Brussel [publicatie]
- Verlaat, J. van 't (2003/2008), "stedelijke gebiedsontwikkeling in hoofdlijnen", Rotterdam: Iva groep isbn: 978-90-79540-01-3 (3e druk; 1e druk 2003) [publicatie]
- Verstrate, L. en L. Karsten (2011), "the creation of play spaces in twentieth-century Amsterdam: From an intervention of civil actors to a public policy" in: Landscape research 36:1, pp 85-109, issn: 1469-9710 [artikel]
- Visscher, S de, M. Bouverne - De Bie (University of Ghent) (2005) "The neighbourhood of children beyond playing: A social pedagogical perspective", conferentiebijdrage "International conference 'Doing, thinking, feeling home: the mental geography of residential environments' oktober 2005 TU Delft/OTB http://www.otb.tudelft.nl/en/study/seminars-and-conferences/websites-internationale-congressen/doing-thinking/papers/papers/
- Visscher, S. de (2008) "de sociaal-pedagogische betekenis van de woonomgeving voor kinderen", Gent: academia press, isbn 978 90 382 1322 4 [dissertatie]
- Visscher, S. de (2010) "Maakt de buurt het verschil? Een sociaal-pedagogische kijk", Journal of Social Intervention: Theory and practice- no 19-1 , p 5-21, isbn 1876-8830
- Visser P, Dam F van. De prijs van de plek woonomgeving en woningprijs. Den Haag: Ruimtelijk planbureau, 2006.
- Vos, H. De, A. Glebbeek en R. Wielers (2009), "Overheidsonmacht in de jeugdzorg: een pleidooi voor omwegbeleid", in: RMO/RZG "Investeren rondom kinderen", Den Haag, isbn: 978-90-77878-16-8 [essay - bijlage advies]
- Vries., S. De, M. Van Winsum-Westra, J. Vreke, F. Langers (2008), "Jeugd, overgewicht en groen", Wageningen: Alterra, issn: 1566-7197
- Vries, SI, I Bakker, W van Mechelen, M. Hopman-Rock (2007), "Determinants of activity-friendly neighborhoods for childern: results from the SPACE study", American Journal of Health Promotion, no 21, p 312-316
- Vries, S.I. de (2009) "Activity-friendly neighborhoods for children", de Bink: Leiden, isbn: 978-90-8659-392-7 [dissertatie]
- Vries, S.I. de, J. Slinger, D.F. Schokker, J.M.A. Graham, F.H. Pierik (2010), "beweegvriendelijke stadswijken voor kinderen; resultaten van een quasi-experimenteel onderzoek", Leiden: TNO iov Min VWS/Vrom, KvL/GB/2010.061 [rapport]
- Vries, S.I. de (2011), "belang van buitenspelen", TNO: Leiden, in opdracht van Branchevereniging Spelen.org [flyer]
- Ward, C. (1978, updated 1990), "the child in the city", bedford square press:London, isbn: 0-7199-1259-8 [boek]
- Wassenberg, F en T Lupi (2011), "Sterke woonerfwijken. Voorkomen is beter dan herstructureren", Nicis: Den Haag in opdracht van G32-stedennetwerk [rapport].
- Wetten, J. Van (2010) "een groene gezonde wijk", GGD Nederland/Plant Publicity Holland, isbn: 978-90-813439-4-7 [inspiratiebrochure] zie meer op www.groenestad.nl
- Winter, M. De (2010), "Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding", uitgeverij SWP: Amsterdam, isbn: 978-90-8850-187-6 [boek]

- Woonerfgoed (2011), “Oprichtingsdocument. De straat als verblijfsruimte.”, netwerk woonerfgoed, via website: www.woonerfgoed.nl
- WRR (2002), “Stad en land in een nieuwe geografie. Maatschappelijke veranderingen en ruimtelijke dynamiek”, Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Yilmaz H, Bulut Z, Sinan Temurlenk M, Yesil P. (2008), “Determination of the Impact of Parks and Playgrounds on House Prices in the City of Erzurum, Turkey.” In: International Journal of Natural Engineering Sciences 2008: 2 (1): pp 47-51. Issn: 1307-1149, abstract: http://www.cabdirect.org/abstracts/20083087829.html;jsessionid=2A90D8707ACFEDFACB083558CD6BA026
- Zeegers, G. (2007) “Verslag: de kindvriendelijke stad; bijeenkomst op 11 juni 2007 te Nijmegen” Lux: Nijmegen http://www.ruimteinlux.nl/verslagen/verslag-de-kindvriendelijke-stad
- Zeijl, E., M. Crone, K. Wiefferink, S. Keuzenkamp, M. Reijneveld (2005), “Kinderen in Nederland”, SCP/TNO: Den Haag, isbn: 90-377-0209-0 [rapport]
- Zon, RP van (2011), “wijken voor kinderen – naar wijken waar kinderne graag buitenspelen.”, InnovatieNetwerk: Utrecht, isbn: 978-90-5059-461-5 [rapport]

BIJLAGES

De bijlages zijn:

1. Vragenlijst
2. Gemeentes in respons
3. Afdeling antwoorden
4. Functie antwoorden
5. Gegevens resultaten; rechte telling
6. Visie gemeente kinderen en openbare ruimte
7. Algemene opmerkingen
8. Stedelijkheid als verklarende factor
9. Functiecategorie als verklarende factor
10. Afdelingscategorie als verklarende factor
11. Continuümcategorieën als verklarende factor
12. Artikel uit Delft op Zondag dd 6-11-2011
13. Mogelijke interventies nav literatuur en enquête

Bijlage 1 Vragenlijst

De onderstaande vragenlijst is als internetenquête afgenomen.

"Geachte deskundige,

Voor een onderzoek naar openbare ruimte en kinderen vragen Jantje Beton, de Erasmus Universiteit en de TU Delft u om een korte vragenlijst over dit onderwerp in te vullen. Met behulp van de resultaten kan Jantje Beton haar producten (subsidie en advies) nog beter laten aansluiten op de huidige gemeentelijke praktijk. De universiteiten zijn op zoek naar meer en beter inzicht in de openbare ruimte als onderdeel van een gebiedsgerichte aanpak.

RIGO is gevraagd het onderzoek te faciliteren en gaat vertrouwelijk om met de door u verstrekte gegevens. Informatie en gegevens verkregen via dit onderzoek worden anoniem verwerkt. Het onderzoek maakt wel onderscheid naar stedelijkheid van gemeenten maar richt zich niet op uitkomsten van afzonderlijke gemeenten.

Via 'Naar de enquête' in de menubalk kunt u starten met de enquête, deze opent in een nieuw tabblad. Voor het invullen van de enquête heeft u ongeveer 10 minuten nodig.

Voor vragen of opmerkingen over het onderzoek kunt u contact opnemen met Anne Koning, hoofd afdeling Programma's Jantje Beton (anne@jantjebeton.nl). Vragen met betrekking tot de technische uitvoering van de enquête kunt u stellen aan Jeroen Buitendijk, onderzoeker bij RIGO (jeroen.buitendijk@rigo.nl).

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!"

Gemeente: …….. (*dit wordt alleen gevraagd om de stedelijkheidsklasse te kunnen koppelen)*

Kunt u aangeven op welke afdeling u werkzaam bent?
afdeling (keuze):

- Speel(ruimte)-beleid
- jeugd, onderwijs, sport
- welzijn, gezondheid
- wijkaanpak
- openbare ruimte; groen
- ruimtelijke ordening, stedenbouw
- verkeer
- anders nl: …….

Kunt u aangeven welke functiecategorie u bekleed?
(keuze):

- beleidsadviseur
- beleidsuitvoering
- wijkmanager (schakel bewoners-gemeente)
- projectleider
- wethouder
- anders nl: ……

Als eerste willen u vragen aan te geven hoe belangrijk de volgende doelgroepen zijn. Houdt u daarbij in gedachten dat het gaat om de keuzes die in uw gemeente gemaakt worden voor de openbare ruimte in woongebieden.

Belangrijk bij keuzes openbare ruimte in mijn gemeente	Zeer onbelangrijk	onbelangrijk	Soms belangrijk, Soms onbelangrijk	belangrijk	Zeer belangrijk	Geen mening/ antwoord
ouderen en gehandicapten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedrijven en ondernemers	☐	☐	☐	☐	☐	☐
fietsers en voetgangers	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Automobilisten en parkeerders	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Natuur- en milieugroepen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kinderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Recreanten, passanten	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Nu wordt u gevraagd aan te geven waar uw gemeente staat op een aantal continuüms.
Kunt u een kruisje zetten bij de positie die het beste past bij uw gemeente op dit moment? Passen ze beide even goed: kruis dan het middelste 0 aan; x = geen mening/antwoord

Positie van uw gemeente op continuüm openbare ruimte woongebied			Weet niet / geen antwoord
Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt eerst gedacht aan het faciliteren van verplaatsingen (verkeer)	0 0 0 0 0	Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt eerst gedacht aan het faciliteren van verblijven (zitten, ontmoeten)	
Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt gedacht aan beheer in de zin van “schoon, heel en veilig”	0 0 0 0 0	Bij het inrichting van de openbare ruimte wordt gedacht aan beheer door bewoners	
Bij de inrichting van de openbare ruimte worden verschillende groepen gebruikers gescheiden	0 0 0 0 0	Bij de inrichting van de openbare ruimte worden verschillende groepen gebruikers samen gebracht	
Kinderen spelen meer buiten als het veilig genoeg is	0 0 0 0 0	Kinderen spelen meer buiten als het avontuurlijk genoeg is	
De gemeente richt zich op het beschermen van kwetsbare groepen, waaronder kinderen	0 0 0 0 0	De gemeente richt zich op het vergroten van de eigen kracht van inwoners, waaronder kinderen	
Kinderen groeien het beste op in een dorp	0 0 0 0 0	Kinderen groeien het beste op in een stad	

Onze gemeente streeft naar een openbare ruimte met spontaniteit en afwisseling	0 0 0 0 0	Onze gemeente streeft naar een openbare ruimte die “schoon, heel en veilig” is	

Er zijn veel verschillende onderwerpen die raken aan kinderen in de openbare ruimte.
Heeft uw gemeente een beleidsdocument vastgesteld of visie geformuleerd over:

Er is in mijn gemeente een visie beschreven over:	ja	nee	Weet niet / geen antwoord
Buitenspelen			
Jeugd			
Openbare ruimte			
Veilige schoolroutes			
Groen			
Kinderparticipatie (6-12 jaar)			
Kindvriendelijke gemeente			

Kunt u in het kort aangeven wat in uw gemeente de visie is rond kinderen en de openbare ruimte?

Gemeente visie:

Hoe een visie wordt uitgevoerd is ook belangrijk. Daarom nu stellingen over de praktijk in uw gemeente. Deze stellingen gaan over kinderen en de openbare ruimte in woongebieden.

Praktijk kinderen en openbare ruimte	Zeer oneens	oneens	Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	eens	Zeer eens	Geen mening/ antwoord
In mijn gemeente zorgen we dat kinderen in de openbare ruimte in aanraking komen met de levende natuur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In mijn gemeente zijn er genoeg groene schoolpleinen en speelnatuur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In mijn gemeente helpt de buitenruimte voldoende om kinderen te laten bewegen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In onze gemeente wordt altijd aan het begin van een (her)inrichting van buitenruimte met kinderen gesproken	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Evt toelichting:

Sociaal **(nb alleen voor bepaalde groep ambtenaren antwoordcat 1,2,3,4 bij 2e vraag + overig)**
In de volgende stellingen wordt gevraagd in hoeverre de uitspraak van toepassing is in uw gemeente

Bent u het eens met de uitspraak voor uw gemeente?	Zeer oneens	oneens	Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	eens	Zeer eens	Geen mening/ antwoord
In onze gemeente worden personen ingezet om het sporten en spelen in de openbare ruimte te bevorderen (bv combinatiefunctionarissen, jeugdwerkers)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Onze gemeente maakt openbare ruimte geschikt om het bewegen van mensen te	☐	☐	☐	☐	☐	☐

bevorderen						
De openbare ruimte in onze gemeente heeft invloed op de sociale cohesie (prettig samenleven; sociale samenhang)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Door tieners/jongeren een eigen plek te geven in de openbare ruimte, zorg je er tegelijk voor dat kinderen tot 12 jaar buiten kunnen spelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Evt toelichting:

Fysiek **nb alleen voor bepaalde groep ambtenaren: categorie 4-8 van vraag 2)**

In de volgende stellingen wordt gevraagd in hoeverre de uitspraak van toepassing is in uw gemeente

Bent u het eens met de uitspraak voor uw gemeente?	Zeer oneens	oneens	Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	eens	Zeer eens	Geen mening/ antwoord
In onze gemeente bouwen we woonerven om naar 30 km/u-straten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In onze gemeente werkt de gemeente aan veilige schoolroutes	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn gemeente verlaagt de snelheid van het autoverkeer in woongebieden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In onze gemeente faciliteren we het praktisch verkeersexamen in groep 7	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Evt toelichting:

Na de vragen over kinderen en de openbare ruimte in uw gemeente, wordt gevraagd belemmeringen en argumenten te scoren.
Eerst verschillende belemmeringen die gebruikt worden als verklaring waarom kinderen minder/niet naar buiten gaan. Hoe beoordeelt u de volgende belemmeringen in uw gemeente als verklaring dat kinderen minder of niet buitenspelen?

Het buiten zijn van kinderen in mijn gemeente wordt belemmerd door …	Zeker geen belemmering	geen belemmering	Deels belemmering, Deels geen belemmering	belemmering	Sterke belemmering	Geen mening/ antwoord
Niet veilig vanwege verkeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Niet veilig vanwege	☐	☐	☐	☐	☐	☐

andere redenen						
Geen schone omgeving	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kinderen hebben geen tijd	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er is onvoldoende buitenruimte	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kinderen worden weggejaagd	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kinderen mogen te lang achter tv/computer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andere belemmering die er in mijn gemeente is:	☐ te weten: ……..					

Evt toelichting:

Buitenspelen en bewegen is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Daarvoor worden verschillende argumenten gegeven. Zijn de argumenten voor uw gemeente belangrijk?

Buitenspelen en bewegen is in mijn gemeente belangrijk in verband met …..	Zeer onbelangrijk	onbelangrijk	Soms belangrijk, Soms onbelangrijk	belangrijk	Zeer belangrijk	Geen mening/ antwoord
Gezondheid, overgewicht	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leren samenleven, integratie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Risico's leren nemen en inschatten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Contact met de natuur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Creativiteit, intelligentie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Plezier in het leven, welzijn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Identiteitsvorming; burgerschap	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zelfstandige mobiliteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ander argument voor mijn gemeente voor buitenspelen, kindvriendelijke openbare ruimte	☐ te weten: ……..					

Evt toelichting:

Om te werken aan kindvriendelijke openbare ruimte blijkt de samenwerking binnen de gemeente belangrijk te zijn. Deze laatste set stellingen gaan over de gemeentelijke organisatie.

In hoeverre bent u het eens met de uitspraak voor uw gemeente?	Zeer oneens	oneens	Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	eens	Zeer eens	Geen mening/ antwoord
In onze gemeente wordt goed samengewerkt door verschillende afdelingen (welzijn, sport, verkeer, groen etc) aan een kindvriendelijke buitenruimte	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Over kindvriendelijke buitenruimte wordt veel gesproken in onze gemeenteraad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In onze gemeente is in B&W een trekker; voorvechter voor een kindvriendelijke gemeente	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In onze gemeente is in de ambtelijke organisatie een trekker; voorvechter voor een kindvriendelijke gemeente	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als we in onze gemeente werken aan kindvriendelijke openbare ruimte, dan doen we dat in projectteams met verschillende disciplines bij elkaar (stedenbouw, verkeer, jeugdzaken, wijkzaken etc)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Als u nog opmerkingen heeft over deze enquête of over kindvriendelijke openbare ruimte, wilt u dat dan hier opschrijven?
Ruimte voor opmerkingen:

Bedankt voor uw medewerking!

De onderzoeksresultaten worden op de conferentie Child in the City (26-28 sept) gepresenteerd; het is de intentie om daarna nog een middag in Nederland te organiseren

Wilt u de resultaten van het onderzoek en nadere informatie gemaild krijgen, geef dan hieronder uw email adres aan.

evt: email adres (resultaten onderzoek en nadere informatie): ……

Bijlage 2 Gemeentes in respons

Om na te gaan hoeveel antwoorden er van unieke gemeenten komen, staan in de tabel kolommen met deze gegevens.

De eerste kolom geeft aan hoeveel respondenten er zijn per stedelijkheidsklasse. Er zijn dus 39 enquêtes ontvangen vanuit gemeentes in stedelijkheidsklasse 5 “niet stedelijk”. De tweede kolom geeft aan welk percentage dat vormt in de totale groep respondenten. De derde kolom geeft aan dat er enquêteresultaten zijn van 11 verschillende gemeenten in stedelijkheidsklasse 1. Er zijn volgens het CBS 14 gemeenten in stedelijkheidsklasse 1; zie kolom vier. Daarmee is, in de vijfde kolom aangegeven dat, er een respons van 79% van de gemeenten uit stedelijkheidsklasse 1 (minimaal 1 respondent). Er zijn 8 “meervoudige” respondenten in stedelijkheidsklasse 1, dat is te zien in de laatste kolom.

Tabel Aantal respondenten per stedelijkheidsklasse

Stedelijkheidsklasse	N (totale respons)	Percentage totale respons	Aantal respons unieke gemeenten	aantalGem NL	Percentage unieke gemeenten dataset	Aantal meervoudige respons
1; zeer sterk stedelijk	19	10,7%	11	14	79%	8
2; sterk stedelijk	28	15,8%	26	62	42%	2
3; matig stedelijk	37	20,9%	35	87	40%	2
4; weinig stedelijk	54	30,5%	44	144	31%	10
5; niet stedelijk	39	22%	37	108	34%	2
totaal	177	100%	153	415	37%	24

In de onderstaande tabel is weergegeven vanuit welke gemeente er meer dan 1 enquête is ontvangen en welke stedelijkheidsklasse hoort bij de desbetreffende gemeente.

Tabel respons gemeenten met meer dan 1 enquête

Gemeente	Aantal respondenten (N)	stedelijkheidsklasse
Delft	4	1
Amsterdam	3	1
Druten	3	4
Heerhugowaard	3	2
Noordenveld	3	4
Beverwijk	2	1
Den Haag	2	1
Lelystad	2	3
Lingewaard	2	4
Middelharnis	2	4
Nijkerk	2	4
Noordoostpolder	2	4
Oirschot	2	4
Reimerswaal	2	5
Rotterdam	2	1
Smallingerland	2	3
Venray	2	4
Winsum	2	5

Bijlage 3 Afdeling anders en indeling

In de onderstaande tabel zijn de gegeven antwoorden weergegeven.

Tabel functie van de respondenten

Functie	**Aantal (N)**	**Percentage**
Beleidsadviseur	76	42,9%
Beleidsuitvoering	20	11,3%
Wijkmanager (schakel bewoners-gemeente)	12	6,8%
Projectleider	13	7,3%
Wethouder	29	16,4%
Anders, namelijk:	27	15,3%
Totaal	177	100%

Hieronder de gegeven antwoorden van respondenten die “afdeling anders nl:…” hebben ingevuld. Daarachter de afdelingscategorie waartoe de respondent handmatig is ingediend.

- - - -

College van B&W	2	
Beleid en Regie	2	
openbare ruimte, groen, parkeren verkeer kunst milieu en economie	3	fysiek
Openbare Ruimte	3	
Openbare Ruimte, civiel en verkeer	3	
Openbare ruimte civiel	3	
Beheer Openbare Ruimte	3	
Aanleg en onderhoud speelplaatsen	3	
Gemeentewerken	3	
Openbare ruimte groen Speelruimte-beleid en ook nog wat Wijkaanpak	3	
openbare ruimte	3	
openbare ruimte, bouwkunde	3	
Groen, milieu en speelplaatsen, beleid en beheer	3	
ontwikkeling/ Wonen en samenleven	3	
Ruimte advies	3	
Verkeer, openbare ruimte, groen, wijkaanpak, ruimtelijke ordening	3	
verkeer en speelruimtebeleid	3	

Bijlage 4 Functie anders en indeling functiecategorie

Onderstaande tabel toont de antwoorden die zijn ingevuld bij de vraag in welke afdeling de respondent werkzaam is. Daarbij is 41 keer (23,2%) “anders, nl” ingevuld.

Tabel afdeling waar respondent werkzaam is

Afdeling	**Aantal (N)**	**Percentage**
Speel(ruimte)-beleid	14	7,9%
Jeugd, onderwijs, sport	29	16,4%
Welzijn, gezondheid	10	5,6%
Wijkaanpak	10	5,6%
Openbare ruimte, groen	49	27,7%
Ruimtelijke ordening, stedenbouw	12	6,8%
Verkeer	12	6,8%
Anders, namelijk:	41	23,2%
Totaal	177	100%

Hieronder de gegeven antwoorden van respondenten die “functie anders nl:…” hebben ingevuld. Daarachter de functiecategorie waartoe de respondent handmatig is ingediend.

Functie anders, namelijk	**ingedeeld in functiecategorie**	
teammanager	1	beleidmaken
Afdelingshoofd	1	
Afdelingshoofd	1	
Beleidsmedewerkster	1	
programmamanager	1	
afdelingshoofd	1	
Beleid en ontwerp	1	
Afdelingshoofd	1	
Beleidsmedewerker	1	
afdelingshoofd	1	
Beheerder/ ontwerper spelen	2	beleiduitvoeren
Adm. medewerker	2	
Beleidadvisuer, uitvoering en toezichthouder	2	
contactpersoon openbare ruimte	2	
beleid en beheersmatig voor speelplaatsen	2	
landschapsarchitect	2	
Adviseur Beheer Openbare Ruimte	2	
werkvoorbereiding groen/spelen	2	
Ontwerper Openbare Ruimte	2	
werkvoorbereider/ontwero	2	
Beheer & Realisatie	2	
Ontwerper/werkvoorbereider	2	
consulent welzijn	2	
	3	integraal
baliemedewerker	3	

leerplichtambtenaar	3	
Beleidsadviseur én -uitvoering	3	

Bijlage 5 Resultaten enquête

Hieronder de tabellen die horen bij paragraaf 4.3 De resultaten. Hierin zijn de rechte tellingen van de respons weergegeven.

N: het aantal respondenten dat een inhoudelijk antwoord heeft gegeven
Missing: het aantal mensen dat "geen antwoord/mening" heeft ingevuld of om technische redenen de vraag niet heeft beantwoord (praktijkvragen; 4.3.6)
Gemiddeld/Mean: de gemiddelde score na het vertalen van de vijf antwoordopties in punten 1= meest linkse keuze in vragenlijst; 5 is meest rechtse
Standaard deviatie: gemiddelde afwijking, spreiding; gemiddelde afwijking van het gemiddelde
Percentages: de berekende percentages (als bron voor de grafieken in H4.3) zijn berekend op basis van N; dus zonder de missing values, antwoorden "geen antwoord/mening"

Tabel resultaat doelgroepen; 4.3.1

Belangrijk bij keuzes openbare ruimte in mijn gemeente	N	missing	Gemiddeld[1]	Standaard deviatie[2]
ouderen en gehandicapten	171	6	3,9	0,6
bedrijven en ondernemers	166	11	3,6	0,7
fietsers en voetgangers	172	5	4,1	0,6
automobilisten en parkeerders	171	6	3,8	0,7
Natuur- en milieugroepen	163	14	3,2	0,7
kinderen	176	1	4,2	0,6
bewoners	176	1	4,3	0,5
recreanten, passanten	168	9	3,4	0,7

% per antwoord optie (excl missing)	Ouderen, Gehandikapten	Bedrijven, Ondernemers	Fietsers, Voetgangers	Automobilisten, Parkeerders	Natuur-, Milieugroepen	Kinderen	Bewoners	Recreanten, Passanten
Zeer onbelangrijk	0	0,6	0	0,6	0,6	0	0	0
Onbelangrijk	1,2	5,4	1,7	1,2	11,7	0	0	6
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	16,4	33,1	7	27,5	53,4	10,2	4	53,6
Belangrijk	71,3	52,4	74,4	60,8	33,1	59,7	64,8	36,3
Zeer belangrijk	11,1	8,4	16,9	9,9	1,2	30,1	31,3	4,2

[1] Het gemiddelde is weergegeven met 1 decimaal. Ook de standaard deviatie is weergegeven met 1 decimaal.

Tabel belemmeringen; 4.3.2

Het buiten zijn van kinderen in mijn gemeente wordt belemmerd door …	N	Missing	Mean	Std. Deviation
Niet veilig vanwege verkeer	172	5	2,9	0,9
Niet veilig vanwege andere redenen	148	29	2,6	0,8
Geen schone omgeving	172	5	2,3	0,7
Kinderen hebben geen tijd	153	24	2,9	1,0
Er is onvoldoende buitenruimte	175	2	2,1	0,8
Kinderen worden weggejaagd	163	14	2,6	0,9
Kinderen mogen te lang achter tv/computer	146	31	3,8	0,9

Grafiek 4.2 Belemmeringen	Verkeersveiligheid	Niet Veilig anders	Niet Schoon	Geen Tijd	Onvoldoende Ruimte	Weggejaagd	TV, Computer
Zeker geen belemmering	1,7	4,1	5,8	6,5	20,6	6,1	6,2
Geen belemmering	36	45,9	66,9	35,3	58,9	45,4	29,5
Deels belemmering/deels geen belemmering	40,1	35,1	17,4	29,4	13,7	27,6	40,4
Belemmering	17,4	12,8	9,3	22,9	6,3	19,6	24
Sterke belemmering	4,7	2	0,6	5,9	0,6	1,2	

Hieronder de “Andere belemmeringen” die door 23 mensen zijn ingevuld:

-
afgelegen locatie, geen sociale controle
buitenruimte is niet uitdagend
financieen
Hangjeugd
Hangjongeren
Hondenpoep
Hondenpoep, glasscherven van drankflessen van oudere jongeren
Kinderen leren niet naar buiten te gaan, omdat de ouders dit ook nauwelijks hebben gedaan.
kinderen/ouders maken andere keuzes
onvoldoende uitdagende buitenruimte
onvoldoende uitdagende speel- en sportlocaties
opvoeding door en verantwoordelijkheid van ouders
Ouders hebben geen tijd!
Ouders willen niet dat kinderen vies worden. Ouders willen kinderen in het zicht houden. Kinderen spelen liever via computer en iphone met andere kinderen. Buitenspelen van kinderen is veranderd als gevolg van werkende ouders
soms is er weinig tolerantie bij volwassenen voor buitenspelende kinderen

Speelmogelijkheden op eigen terrein/ tuin.
te weinig kinderen om mee te spelen
te weinig uitdagende speeelruimte
teveel hoogbouw
veel kleine kernen
verkeer en gebrek aan ruimte
Waterrijk gebied

Tabel Argumenten; 4.3.3

Buitenspelen en bewegen is in mijn gemeente belangrijk in verband met …..	N	missing	Mean	Std. Deviation
Gezondheid, overgewicht	174	3	4,3	0,7
Leren samenleven, integratie	171	6	4,2	0,7
Risico's leren nemen en inschatten	171	6	4,0	0,8
Contact met de natuur	173	4	3,8	0,8
Creativiteit, intelligentie	170	7	3,9	0,7
Plezier in het leven, welzijn	174	3	4,1	0,7
Identiteitsvorming; burgerschap	167	10	3,8	0,8
Zelfstandige mobiliteit	173	4	3,9	0,7

Grafiek 4.3 Argumenten	Gezondheid, Overgewicht	Samenleven, integratie	Risico leren nemen	Natuurcontact	Creativiteit	Plezier, welzijn	Zelfstandige mobiliteit
Zeer onbelangrijk	1,1	1,2	1,8	1,7	1,8	1,8	1,7
Onbelangrijk	0	1,2	2,9	3,5	1,8	4,8	1,7
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	7,5	9,9	14,6	20,2	17,1	21	19,7
Belangrijk	54	55,6	57,9	57,2	66,5	59,3	63
Zeer belangrijk	37,4	32,2	22,8	17,3	12,9	13,2	13,9

Kinderen spelen meer buiten als het **veilig** genoeg is	Gemiddelde 3,0 (standaard deviatie: 1,0) N = 170	Kinderen spelen meer buiten als het **avontuurlijk** genoeg is
De gemeente richt zich op het **beschermen** van kwetsbare groepen, waaronder kinderen	Gemiddelde 3,0 (standaard deviatie: 0,9) N = 168	De gemeente richt zich op het vergroten van de **eigen kracht** van inwoners, waaronder kinderen
Kinderen groeien het beste op in een **dorp**	Gemiddelde 2,5 (standaard deviatie: 0,9) N = 149	Kinderen groeien het beste op in een **stad**

Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt eerst gedacht aan het faciliteren van	Gemiddelde 2,8 (standaard deviatie: 0,9)	Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt eerst gedacht aan het faciliteren van

verplaatsingen (verkeer)	N = 162	**verblijven** (zitten, ontmoeten)
Bij de inrichting van de openbare ruimte worden verschillende groepen gebruikers **gescheiden**	Gemiddelde 3,3 (standaard deviatie: 0,9) N = 168	Bij de inrichting van de openbare ruimte worden verschillende groepen gebruikers **samen gebracht**

Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt gedacht aan beheer in de zin van "**schoon, heel en veilig**"	Gemiddelde 2,3 (standaard deviatie: 0,9) N = 169	Bij het inrichting van de openbare ruimte wordt gedacht aan **beheer door bewoners**
Onze gemeente streeft naar een openbare ruimte met **spontaniteit** en afwisseling	Gemiddelde 3,3 (standaard deviatie: 0,9) N = 167	Onze gemeente streeft naar een openbare ruimte die "**schoon, heel en veilig**" is

Grafiek 4.4 Continuums	Verplaatsen	Schoon-heel-veilig	Functiescheiden	Veilig spelen	Beschermen	Dorp	Spontaan
1	5,6	15,4	1,2	7,6	5,4	15,4	2,4
2	36,4	53,8	20,2	21,2	24,4	23,5	19,2
Midden	37,7	20,7	36,3	38,8	37,5	55,7	34,1
4	17,3	7,1	33,9	26,5	29,2	3,4	37,7
5	3,1	3	8,3	5,9	3,6	2	6,6
	Verblijven	Bewonersbeheer	Functiemeningen	Avontuurlijk spelen	Eigen Kracht	Stad	Schoon-heel-veilig

Tabel 4.13 Randvoorwaarden gemeente intern; 4.3.5

In hoeverre bent u het eens met de uitspraak voor uw gemeente?	N	Missing	Mean	Std. Deviation
In onze gemeente wordt goed samengewerkt door verschillende afdelingen (welzijn, sport, verkeer, groen etc) aan een kindvriendelijke buitenruimte	176	1	3,6	0,8
Over kindvriendelijke buitenruimte wordt veel gesproken in onze gemeenteraad	162	15	2,8	0,8
In onze gemeente is in B&W een trekker; voorvechter voor een kindvriendelijke gemeente	162	15	3,2	0,9
In onze gemeente is in de ambtelijke organisatie een trekker; voorvechter voor een kindvriendelijke gemeente	171	6	3,4	0,8
Als we in onze gemeente werken aan kindvriendelijke openbare ruimte, dan doen we dat in projectteams met verschillende disciplines bij elkaar (stedenbouw, verkeer, jeugdzaken, wijkzaken etc)	169	8	3,4	0,9

Randvoorwaarden, stellingen; 4.3.6

Randvoorwaarden gemeente intern %	Samenwerken afdelingen	gemeenteraad	B&W-trekker	Ambtelijke trekker	projectteams
Zeer oneens	0,6	3,1	2,5	0,6	1,8
Oneens	6,8	37,7	19,8	14,6	19,5
Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	33,5	37,7	37,7	32,2	26,6
Eens	50	20,4	37	46,2	44,4
Zeer eens	9,1	1,2	3,1	6,4	7,7

Visie op .. ; 4.3.6

Visie	Buitenspelen	Jeugd	Openb ruimte	Veilige schoolroutes	Groen	Kinderparticipatie	Kindvriend gemeente
Ja	72,9	84,2	76,3	35,6	87	20,9	14,7
Nee	18,6	4,5	10,7	32,8	2,8	50,3	53,7
weet niet	8,5	11,3	13	31,6	10,2	28,8	31,6

Tabel 4.14 Praktijk kinderen en openbare ruimte; 4.3.6

Praktijk kinderen en openbare ruimte	N	Missing	Mean	Std. Deviation
In mijn gemeente zorgen we dat kinderen in de openbare ruimte in aanraking komen met de levende natuur	167	10	3,7	0,8
In mijn gemeente zijn er genoeg groene schoolpleinen en speelnatuur	174	3	3,2	1,0
In mijn gemeente helpt de buitenruimte voldoende om kinderen te laten bewegen	176	1	3,8	0,8
In onze gemeente wordt altijd aan het begin van een (her)inrichting van buitenruimte met kinderen gesproken	172	5	2,9	0,9

De volgende vragen werden niet aan alle respondenten voorgelegd. Dat was afhankelijk van de afdeling die de respondent had ingevuld aan het begin van de vragenlijst. Dat verklaard waarom er in tabel 4.15 bij de vragen een veel lager aantal antwoorden is gekregen.

Tabel 4.15 uitspraken respondenten-vragen afhankelijk van afdeling; 4.3.6

Bent u het eens met de uitspraak voor uw gemeente?	N	Missing	Mean	Std. Deviation
In onze gemeente worden personen ingezet om het sporten en spelen in de openbare ruimte te bevorderen (bv combinatiefunctionarissen, jeugdwerkers)	101	76	4,3	0,8
Onze gemeente maakt openbare ruimte geschikt om het bewegen van mensen te bevorderen	103	74	3,8	0,8
De openbare ruimte in onze gemeente heeft invloed op de sociale cohesie (prettig samenleven; sociale samenhang)	103	74	4,1	0,7
Door tieners/jongeren een eigen plek te geven in de openbare ruimte, zorg je er tegelijk voor dat kinderen tot 12 jaar buiten kunnen spelen	102	75	3,9	0,7
In onze gemeente bouwen we woonerven om naar 30 km/u-straten	94	83	3,3	1,1
In onze gemeente werkt de gemeente aan veilige schoolroutes	113	64	3,9	0,7
Mijn gemeente verlaagt de snelheid van het autoverkeer in woongebieden	116	61	4,0	0,6
In onze gemeente faciliteren we het praktisch verkeersexamen in groep 7	93	84	4,1	0,8

Grafiek 4.8 Praktijkstelling Maatschappelijk	mensen ingezet voor bewegen	buitenruimte beweeggeschikt	buitenruimt soc.cohesie	tieners eigen plek
Oneens	4	6,8	1	2,9
Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	8,9	23,3	17,5	20,6
Eens	39,6	57,3	53,4	61,8
Zeer eens	47,5	12,6	28,2	14,7

Grafiek 4.9 Praktijkstelling Fysiek	woonerven-30 km	veilige schoolroutes	autosnelheid laag	prak.verkeersexamen
Zeer oneens	3,2	0	0	1,1
Oneens	25,5	3,5	0,9	4,3
Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	22,3	16,8	12,9	6,5
Eens	38,3	65,5	67,2	55,9
Zeer eens	10,6	14,2	19	32,3

Bijlage 6 Gemeente visie kinderen en de openbare ruimte

Hieronder antwoorden van respondenten op de vraag "Kunt u kort aangeven wat in uw gemeente de visie is rond kinderen en de openbare ruimte?"

geen antwoord ingevuld : 78
In onze gemeente worden dorpsranden multifunctioneel ingericht: waterberging, ecologie, uitloopgebied voor bewoners, ontmoetingsplaats, natuureducatie, kinderen en bewoners in contact brengen met natuur door natuur in de woonomgeving te brengen en speelnatuur.
Wij streven naar een voldoende en evenredig verdeeld speelvoorzieningenniveau dat aansluit bij de behoefte van kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar. In onze visie op gezondheid is bewegen en ontmoeten belangrijk en wij geven beweegtoestellen dan ook een prominente plek ik onze inrichtingen van speeltoestellen. ^^^^
1. Aanleg van speelterreinen en trapvelden binnen vastgestelde draaicirkels in wijken en dorpen. Inrichting afhankelijk van leeftijdsopbouw in het gebied.
1. Inrichten aantrekkelijke formele speelplekken goed verspreid over de stad. 2. Overige openbare ruimte meer bespeelbaar maken voor informeel spelen.
1. Wij onderkennen het recht van onze jeugd op speel-, sport en ontmoetingsruimte. 2. Wij onderkennen het belang van speel-, sport- en ontmoetingsruimte voor onze jeugd. 3. Wij stimuleren zowel het formele als het informele spelen, sporten en ontmoeten.
3% openbare ruimte is speelruimte in nieuwbouwplannen. speeltuinen moeten veilig zijn. natuurspeeltuin in aanleg. natuureducatie belangrijk; combineert gebruik van schoolpleinen"
Aandachtspunt voor de toekomst is een 'speelse en sportieve openbare ruimte' als een van de speerpunten binnen de op te stellen nota 'ruimtelijke kwaliteit'. Het gaat hierbij om een integrale benadering van de gebouwde én de onbebouwde omgeving. Behalve architectuur spelen dus ook stedenbouw, landschap, openbare ruimte, ecologie en water een rol. Behalve koers- en kaderstellend is de nota agenderend. ^^^^Aandacht voor natuur is een integraal onderdeel van de speelse en sportieve ruimte.^^
Aansluiting Openbare ruimte mist. Wel beleid op spelen, playgrounds en jeugd.
Almere heeft een netwerk van speelruimtes, bewegingsroutes en aanvullende voorzieningen, aantrekkelijk voor alle leeftijden en profileert zich als een kind en gezinsvriendelijke stad.
Als elementair kenmerk van buiten spelen geldt dat kinderen in (relatieve) vrijheid kiezen. Centraal in het buiten spelen staat het experimenteren met de eigen vaardigheden op fysiek, cognitief en sociaal-emotioneel gebied. Buiten spelen is niet alleen van belang voor de ontwikkeling van kinderen tot evenwichtige en gezonde volwassenen. Buiten spelende kinderen hebben ook een positieve invloed op de leefbaarheid van de woonomgeving. De belangrijkste neveneffecten van goede speelruimte zijn: sociale cohesie, minder overlast en vandalisme, economische waarde van de woningen, woongenot.
Als Gemeente Den Haag zetten wij in op een kindvriendelijke omgeving. Deze begint al bij de eerste stap uit de voordeur, op de stoep. Bij de inrichting van de openbare ruimte moet daarom rekening worden gehouden met de sociale (bijv. hoe gaan we met elkaar om, mag ik ergens spelen) en fysieke inrichting (bijv. brede stoepen en groen), voorzieningen (speelvoorzieningen (formeel en informeel of is er een buurtvoorziening op loopafstand?) en veiligheid (bijv. 30 km zone, oversteekplaatsen, sociale veiligheid). Bij de concrete acties die vervolgens worden ingezet moeten zowel de kinderen als de ouders, buurtbewoners en professionals betrokken zijn. Kinderen moeten in de openbare ruimte kunnen spelen, waarbij vaak de kleinste speelaanleidingen uitdagen tot groots spel.
Als gemeente hechten wij er waarde aan dat kinderen een goede en veilige speelomgeving tot hun beschikking staat. Afstemming van de openbare ruimte op de behoefte van kinderen (en hun

ouders/verzorgers) is hierin van essentieel belang. Voor een gedeelte wordt deze visie tot uitdrukking gebracht in het speelplan dat in 2010 is opgesteld. Daarnaast wordt er in de ontwikkeling van alle groen- en grijselementen binnen de openbare ruimte zoveel mogelijk rekening gehouden met kinderen als gebruiker van deze ruimte.
Bestaande speelplaatsen kunnen blijven maar dan minder (bezuiniging)
Bij het inrichten van de openbare ruimte wordt getracht een openbare ruimte te creëren in woonbuurten die veilig en aantrekkelijk is voor kinderen (om te spelen en te verplaatsen).
Buiten spelen is in vele opzichten goed voor kinderen. Kinderen moeten daarom gelegenheid hebben om in hun directe omgeving te kunnen spelen, afhankelijk van leeftijd zal deze afstand kunnen variëren. De uiteindelijke keus voor de inrichting van formele
Buiten spelen stimuleren Voldoende speelgelegenheden in de openbare ruimte, uitdagend, veilig en verkeersluw
creatief, natuurlijk spelen
Dat gaat met name over spelen; er is wel een plan maar (nog) niet vastgesteld. Op speeltuintjesgebied zijn er wel veel terreintjes maar het ontbreekt aan voldoende middelen voor continuïteit. Wel is er nu een speelbos waar zéér veel gebruik van wordt gemaakt. Scholen krijgen meer en meer het predicaat Veilig Verkeer-school met bijbehorende aanpassingen in de omgeving van de school. Als er nieuwe zaken spelen wordt er vaak met buurtbewoners, al dan niet met kinderen overlegd naar gelang van de situatie ter plaatse en de werkzaamheden die gedaan gaan worden. Niet echt gewone onderhoud, wel grote renovaties en herstructureren van wegen en andere woonomgeving.
Dat het veilig moet zijn en in samenhang met de buurt wordt vormgegeven.
De gemeente Gilze en Rijen wil kinderen en jongeren stimuleren om buiten te spelen. Dit van-uit het oogpunt dat spelen goed is voor de ontwikkeling en gezondheid van kinderen maar ook goed is voor de leefbaarheid in de buurt. De gemeente wil ervoor zorgen dat alle kinderen en jongeren op een veilige wijze kunnen buitenspelen op een voor hen goed bereikbare plaats, waarbij hun speelgedrag ook geaccepteerd wordt door de buurt. De openbare ruimte is een zeer belangrijke (speel)plek voor kinderen waar ze ook andere kinderen/volwassenen ontmoeten.
de gemeente is onderverdeeld in speelbuurten en per 9 kinderen met een leeftijd van 0-12 jr moet er 1 speelplek zijn.
De gemeente Leudal zal zich in haar beleid rond spelen en sporten in de openbare ruimte rich-ten op de volgende basisuitgangspunten. De gemeente onderschrijft het belang van buiten spelen voor kinderen en zal zorg dragen voor voldoende aanbod van veilige speelruimte voor alle kinderen (met en zonder beperkingen). Voor het creëren van voldoende aanbod van speel-en sportruimte, en het in stand houden en beheren hiervan, zal de gemeente de komende jaren structureel budget reserveren. Binnen de geformuleerde uitgangspunten stelt de gemeente vast dat speelruimte meer is dan locaties in de openbare ruimte met wat speeltoestellen of sportvoorzieningen. In haar visie moeten (bij) deze formele speel en sportlocaties: v Passen binnen de beoogde verzorgingsgebieden. v Gestreefd worden naar een totale oppervlakte formele speelruimte van 3% van de bebouwde oppervlakte (NUSO-norm) zoals dit wordt geadviseerd door het Ministerie van VROM. ‘Natuurlijk spelen’ binnen het brede groenaanbod in de gemeente zal hierbij betrokken dienen te worden. v Het bevorderen van ‘natuurlijk spelen’. v Goed worden onderhouden, waarmee de veiligheid van de gebruikers bij normaal te verwachten gebruik voldoende wordt gewaarborgd. Uitgangspunt is twee inspecties per jaar en er wordt gelet op de benodigde expertise door een extern bedrijf. Groot onderhoud wordt eveneens uitgevoerd door een extern bedrijf. Klein onderhoud en groenonderhoud zal door gemeentelijke afdelingen waar mogelijk in samenspraak met de buurten en/of buurtbeheerbedrijf worden uitgevoerd. v Kiezen voor één vorm van valdempende ondergrond. Alle huidige val-dempende ondergronden op basis van zand/houtsnippers dienen te worden vervangen door kunstgras of rubber tegels/gietvloeren. Hierdoor wordt beter voldaan aan de veiligheidseisen, de overlast door onder meer hondenpoep wordt sterk verminderd, de hygiëne verbeterd en onderhoud vereenvoudigd. v Kwaliteit het

uitgangspunt vormen en niet de kwantiteit. Voldoende toegeruste speelplekken op strategische plekken. v Zijn afgestemd op de bestaande en toekomstige gebruikers. Rekening houden met de demografische ontwikkelingen binnen een buurt/kern. v Uitnodigend en uitdagend zijn voor kinderen om te spelen en te bewegen en veilig zijn te bereiken. Variatie voor alle leeftijdsgroepen. v Zoveel mogelijk samen met kinderen en inwoners/dorpsraden worden ingericht. v De sociale cohesie bevorderen door als plek te functioneren waar ook ouders en begeleiders elkaar kunnen ontmoeten. v Op basis van reserveringen en afschrijvingen financieel mogelijk worden gemaakt en voor onderhoud en vervangingen een voorziening te creëren. v Bij (nieuw)bouwprojecten als vast onderdeel worden meegenomen als te reserveren ruimte voor spel en/of sport voor kinderen en jongeren en hieraan ook (voldoende) budgeten te koppelen. v Inrichting van speelruimte dient te geschieden vanuit een integrale benadering.
De gemeente Oirschot stelt zich ten doel om een evenwichtig gespreid patroon van speelvoorzieningen te realiseren. Daarbij gaat zij uit van de geografische samenstelling van een wijk/buurt en de daaraan gekoppelde behoeftes van leeftijdsgroepen. De gemeente beheert de voorzieningen op adequate wijze en speelt in op toekomstige ontwikkelingen.
De gemeente richt zich bij het aanbieden van speelgelegenheden op de hele woonomgeving. Een leefbare woonomgeving met veel natuur vormt de basis voor een goede speelomgeving. De formele speelplaatsen vormen een aanvulling op de informele speelmogelijkheden, natuurlijk spelen is het uitgangspunt. De formele speelplaatsen worden als basisvoorziening gelijkmatig over de gemeente verdeeld.
De gemeente volgt beleidsrichtingen van de provincie en VVN als het gaat om veilige routes voor kinderen. Daarnaast wordt bij herinrichting van de OR rekening gehouden met voldoende ruimte voor speelplekken en kindlinten. Deze worden waar mogelijk avontuurlijk ingericht en altijd in samenspraak met bewoners. Vaak worden ook kinderen betrokken bij het ontwerpen en bouwen van deze speelplekken.
De kinderen worden bewust betrokken bij de inrichting van speellocaties en als gemeente staan we open voor alle vormen van spelen. De eerste natuurlijke speelplaats is ook in 2011 aangelegd op verzoek van de bewoners en de jeugd. de inrichting en financiële dekking voor twee buitenspeellocaties in twee kleinen kernen. Helaas komen we nog €10.000,= tekort voor een Nike toplaag en zullen we met grijze tegels genoegen moeten nemen. Jammer voor het gebruik en speelplezier. Zelf ben ik nl. overtuigd dat hoe aantrekkelijker de locatie en speelruimte er uitziet, des te groter de aantrekkingskracht wordt.
De ontwikkeling van kinderen wordt positief beïnvloed door buitenspelen. Doordat buiten meer ruimte is om te bewegen en er een grotere variatie aan bewegingsmogelijkheden bestaat, wordt zowel de grove als de fijne motoriek gestimuleerd. Daarnaast is spelen een leerproces en stimuleert het de creativiteit. Spelenderwijs doen kinderen sociale vaardigheden op die in hun latere leven zo belangrijk zijn. Ze leren normen, waarden en grenzen kennen. Bovendien is buitenspelen gezond en geeft kinderen een betere conditie. Uit de gezondheidsnota blijkt dat in onze regio een groot aantal kinderen met overgewicht kampt. Dit komt onder andere door te weinig bewegen. Met voldoende buitenspeelruimte bieden we in ieder geval de mogelijkheid om te bewegen. Kortom, met aandacht voor ruimte en voorzieningen voor de jeugd dragen wij bij aan de ontwikkeling van kinderen en jongeren tot gezonde, sociaal vaardige, stabiele en capabele volwassenen. Bron: Speelruimteplan 2011-2015.
De openbare ruimte is aantrekkelijk door haar groen, welke een verzorgde uitstraling heeft. De sociale veiligheid staat hierbij hoog in het vaandel.
Door bij de inrichting van openbare ruimte te letten op kindvriendelijkheid, kunnen kinderen zich eerder zelfstandig in het verkeer verplaatsen. Dit is goed voor hun gezondheid, het milieu (minder haal-breng autobewegingen) en niet in de laatste plaats voor de verkeersveiligheid (het opdoen van ervaring in het verkeer maakt kinderen tot betere verkeersdeelnemers waar-door de

veiligheid wordt verhoogd). Overigens is een kindvriendelijke omgeving een prettige veilige omgeving voor iedereen (denk hierbij ook aan ouderen!).
E.e.a. is leeftijdsafhankelijk: per leeftijdgroep zijn bepaalde belangrijke criteria bepaald, w.o. functionaliteit (voor doelgroep) en veiligheid.
Een aantal van onze beleidsuitgangspunten: de 0-tot 18-jarigen in Schiedam hebben recht op speelruimte. De gemeente wil zowel het informele als het formele spelen stimuleren, waarbij we voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen, jeugd en jongeren willen door voldoende variatie in inrichting, speeltoestellen en speelprikkels aan te bieden. Bij het ontwerpen en realiseren van speelplekken wordt rekening gehouden met medegebruik van de doelgroep met een beperking. De gemeente wil de bewustwording van bespeelbare openbare ruimte vergroten door een speelparagraaf toe te voegen aan (nieuw) beleid voor de openbare ruimte.
Een kind moet zich "veilig" in de openbare ruimte kunnen spelen en voort bewegen.
Er is een nota speel en ontmoetingsplaatsen. De visie is dat er voldoende formele speelmogelijkheden moeten zijn ten opzichte van het aantal kinderen en de leeftijden in de verschillende buurten.
Er is een speelruimteplan, jeugdbeleid voor 0 t/m 23 jarige
Er is t.a.v. buitenspelen geen vastgestelde visie. Wel is er een manier van werken m.b.t. bijv. het aantal speelplaatsjes/trapveldjes, de leeftijdsgroepen, omvang, grootte enz. Deze wordt gehanteerd bij beheer en nieuwe inrichting. De raad heeft wel het beheerplan spelen vastgesteld. Daarin is o.a. gekozen voor metalen speeltoestellen, onderhoud gericht op bruikbaar en veilig. Inspecties vinden 3 x per jaar plaats door eigen medewerkers.
Fysiek in het bijzonder gericht op spelen: leeftijdsgroepen, afstanden tot speelplekken, veilige speelplek en gevarieerd aanbod staat omschreven.
Gemeente Heerhugowaard wil graag een kindvriendelijke gemeente zijn. Inzicht in de behoefte aan speelmogelijkheden gerelateerd aan demografische gegevens en ontwikkelingen is daarbij tevens van groot belang. De gemeente wenst een praktisch en breed gedragen speelruimtebeleidsplan dat invulling geeft aan een evenredige verdeling van speelvoorzieningen in de wijken en de behoeften van de verschillende categorieën gebruikers. Er wordt rekening gehouden met de hoeveelheid aanwezige speelplaatsen en de toekomstige vragen en ontwikkelingen; waarbij tevens de hoeveelheid informele speelruimte per buurt zal worden meegewogen.
Het is belangrijk dat kinderen buiten kunnen en willen spelen. Zowel op speelplekken als in het (woeste)groen. Hutten mogen. Daarnaast is het belangrijk dat ze zich veilig kunnen verplaatsen en liefst niet alleen op de achterbank
Het is een stad en kinderen moeten veilig kunnen spelen.
In beleid is vastgelegd dat kinderen mogen meebeslissen bij de inrichting van openbare speelplekken. Daartoe worden ook de schoolpleinen gerekend.
In de nota Ruimte voor spelen wordt de visie op ruimte voor spelen als volgt geformuleerd: Kinderen hebben spelen in de buitenruimte nodig voor hun ontwikkeling. Zowel fysiek, mentaal als sociaal. Voorzieningen om buiten te spelen worden daarom als basisvoorzieningen gezien
In onze gemeente zijn in de loop der jaren meerdere onderzoeken uitgevoerd en visies opgesteld t.a.v. de openbare ruimten en jongeren. Zowel vanuit de binnenlocaties (denk bijv. aan sozen en jeugdwerk, maar ook sportaccommodaties etc.) als vanuit de buitenlocaties, denk hierbij aan een nieuw speelruimtebeleid, maar ook een beleid t.a.v. leefbaarheid/zelfredzaamheid.
Informeel daar waar het kan, voorzieningen daar waar het moet.
inrichting 30 km gebieden per wijk speelplannen in samenwerking met vertegenwoordiging van de wijk gemaakt
Kinderen hebben de mogelijkheid te ontdekken en zich te ontwikkelen in een normale veilige omgeving.

Kinderen in iedere wijk de ruimte, speelplaatsenbeheersplan per leeftijdsgroep
Kinderen maken deel uit van de bevolking van de gemeente. De gemeente biedt kinderen de mogelijkheid zicht te ontplooien, te spelen en te ontmoeten door te zorgen voor een dekkend speelvoorzieningenniveau en een veilige leef- en speelomgeving. Bij de inrichting van speelvoorzieningen worden kinderen zoveel mogelijk betrokken zodat er voorzieningen ont-staan die aansluiten op de wensen van de doelgroep.
Kinderen moeten de mogelijkheden hebben om veilig te spelen in een buurt of wijk. De gemeente moet ervoor zorgen dat de openbare ruimte zo is ingericht dat kinderen leuk en uitdagend kunnen spelen.
Kinderen moeten kunnen spelen op zowel formele als informele speelplekken. Er wordt onderscheid gemaakt tussen speelplekken, sportplekken, Stay-around, en No problem plekken.
Kinderen moeten kunnen spelen. Binnen een bepaalde afstand moeten kinderen uit de leeftijdsgroepen 0-6 en 6-12 een speelplaats kunnen bereiken. De oudere jeugd moet, zo mogelijk geïntegreerd met andere leeftijden, kunnen bewegen en rond hangen. De mogelijke overlast door hanggedrag moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Bij de inrichting van speelplaatsen en geïntegreerde speellocaties wordt met name over de invulling daarvan zoveel mogelijk overleg gepleegd met de bewoners. Wat daar nog bij ontbreekt is overleg en samenwerking met de kinderen.
Kinderen moeten opgroeien in veilige leefbare wijken waar voldoende ruimte is en mogelijkheden zijn om zich te ontwikkelen
Kinderen moeten veilig kunnen (buiten)spelen. De hoeveelheden kinderen en hun leeftijd is goed in beeld en we kijken of er genoeg speelplekken/toestellen zijn voor bepaalde groepen.
Kinderen moeten voldoende ruimte hebben in een veilige en schone buitenomgeving.
Kinderen moeten voldoende speelmogelijkheden hebben en worden betrokken bij de inrichting van speelterreinen.
Kinderen moeten zich veilig kunnen bewegen op routes naar school en op speelplaatsen. Speelplaatsen voldoen aan de veiligheidseisen. Wel wordt gestreefd naar meer avontuur en afwisseling in de woonomgeveing.
Kinderen worden zoveel mogelijk gestimuleerd om buiten te spelen via het aanbod van formele en informele speelvoorzieningen
Kinderen zijn belangrijke gebruikers van de openbare ruimte. De openbare ruimte moet in het algemeen zo ingericht worden dat deze ook geschikt is om te spelen. Daarnaast zijn goede specifieke speelplekken belangrijk. Deze hebben een ontmoetingsfunctie op wijken buurtniveau. Kinderen moeten meer betrokken worden bij de inrichting.
Kwalitatief goede en bereikbare voorzieningen. Tendens: meer uitdaging en eigen initiatief: nartuurspeelplaatsen e.d.
Met alle burgers, dus ook kinderen, wordt rekening gehouden binnen de budgettaire (on)mogelijkheden.
Met alle doelgroepen wordt rekening gehouden, met name in de gebieden waar die doelgroepen actief zijn. Rondom bejaardencentra zal je dus vaker de stoepen herstraten om alles egaal te houden. In woongebieden zal juist meer speelvoorziening aanwezig zijn. Alle woongebieden zijn als 30 km-zone ingericht zodat kinderen ook veilig kunnen spelen. Maar ouders hebben ook de verantwoordelijkheid voor hun kinderen en kunnen het gedrag van de kinderen in de openbare ruimte beïnvloeden en veiliger maken. Dit ondersteunen wij door jongleren aan te bieden aan kinderdagverblijven en peuterspeelzalen en BVL aan basisscholen.
Mijn gemeente vindt het belangrijk dat kinderen veel bewegen door sporten en buitenspelen op formele en informele speelplekken te faciliteren.
natuurlijk spelen krijgt momenteel veel aandacht. ook sport in combinatie met buitenspelen veel aandacht voor sport veldjes, ook in combinatie met sociale projecten.
Nota Ruimte voor Spelen: iedere wijk op termijn een grootschalige sport-, beweeg- en speel-voorziening; meer sporten, spelen en bewegen op straat mogelijk maken (meer informeel en dicht

bij huis voor kleinere kinderen); gebruik schoolpleinen voor sport, spel en beweegactiviteiten ook buiten schooltijd; sportparken overdag toegankelijk; sportverenigingen met activiteiten de wijk in; samenwerking tussen partners in de wijk om te komen tot een gezamenlijk activiteitenprogramma; Jeugdnota: 'De Delftse jeugd aan zet' (en o.a. Beleidsplan WMO) waarbij breed ingezet wordt vanuit verschillende beleidsvelden zoals onderwijs, speelplekken, sport, natuur- en milieu, anti-armoedebeleid etc., o.a. speciale aandacht voor sporten, bewegen meisjes en meiden (allochtoon en autochtoon); bevorderen participatie jeugd en jongeren; sport en bewegen gebruiken als communicatiemiddel met doelgroep; vernieuwing in de sport/beweegmogelijkheden (nu Fieldlab i.s.m. TU); samenwerkingsverbanden in de wijk tussen onderwijs, sport en opvang. Nota Bewegen, Spelen en Sporten 2009-2012. In deze nota worden de 3 termen samengebracht. Bewegen: activiteiten gericht op het ontwikkelen en on-der-of behouden van motorische (basis)vaardigheden. Spelen: zelfstandige beweegactiviteiten met beperkte en zelf te bepalen/beïnvloeden regels. Sporten: activiteiten in verenigingsverband met een competitie-element en specifieke regels. Er zijn nog veel andere beleidsnota's waarin het welzijn van het kind vooropstaat. Indien gewenst kan aanvullende informatie verstrekt worden aangaande deze nota's.
ook kinderen zijn gebruikers van de openbare ruimte. Daarom moet er ook voor kinderen ruimte gecreëerd worden (bijvoorbeeld speeltuinen en veilige schoolroutes).
Op dit moment is de gemeente bezig met het schrijven van een speelruimte beleidsplan.
Op het gebied van verkeer is de gemeente bezig om de schoolroutes zo duidelijk en veilig mogelijk te maken in samenwerking met scholen. Fysiek is het onmogelijk de openbare buitenruimte zo in te richten dat er niets meer gebeurd. Het is daarom belangrijk dat kinderen zichzelf weerbaar kunnen opstellen en leren om te gaan met verschillende situaties die zij onderweg tegen kunnen komen.
Openbare ruimte om te spelen is belangrijk voor kinderen. Bewoners zijn zelf verantwoordelijk voor de inrichting met speeltoestellen. De gemeente zorgt voor ruimte.
Overal in het dorp zijn kleine speeltuintjes ontstaan. Onlangs is de grote speeltuin helemaal vernieuwd en opnieuw aangelegd.
realiseren van speelplekken waar verschillende leeftijdsgroepen elkaar kunnen ontmoeten realiseren natuurspeelplekken met speelaanleidingen"
Rotterdam heeft in de visie 'bouwstenen voor een kindvriendelijk Rotterdam' een aantal thema's uitgewerkt die van belang zijn voor kinderen om op een aangename manier in de stad te kunnen wonen. De openbare ruimte is een van de bouwstenen en daarbij gaat het om voldoende speelruimte (ook vastgelegd in de buitenruimtespeelnorm), aantrekkelijk groen waar je ook in kunt spelen, het stimuleren van drempelruimtes en veilige routes naar school.
Shared spaces|: gedeelde ruimte jeugdbeleid gem. vervoersplan
speelruimtebeleid
Speelvisie vastgesteld Beleidsplan wel klaar - niet vastgesteld (vanwege onvoldoende geld om uit te voeren)
speelvoorzieningen voor jongeren in hun eigen buurt: het betrekken van buurtbewoners bij aanpassen of realiseren van speelgelegenheden
Spelaanleidingen afstemmen op doelgroep binnen bepaalde regio's
Spelen is een belangrijke voorwaarde voor een evenwichtige ontwikkeling van de jeugd. De gemeente zet zich in voor voldoende en kwalitatief hoogwaardige speelplaatsen met een gevarieerd en uitdagend spelaanbod voor alle leeftijdsgroepen binnen een acceptabele afstand van de woningen.
Sport en bewegen is belangrijk voor kinderen om een gezonde leefstijl te ontwikkelen. Sport en bewegen moet daarom in de openbare ruimte zoveel mogelijk gestimuleerd worden.
Staat beschreven in de toekomstvisie van gemeente Zuidhorn (tot 2030). Mij is het specifieke beleid niet bekend.

UItdagend, avontuurlijk en veilig. Ook eigen creativiteit ruimte geven!
Vanuit verkeer moet de openbare ruimte, zeker rond scholen en speelplekken, veilig moet zijn. Dit kan Duurzaam Veilig, maar shared space is op sommige plekken ook mogelijk.
Vanwege gemeentelijke herindeling zal er binnenkort een visie door de fusiegemeente worden opgesteld
Veilige school-thuisroutes is een beleidsveld waar rekening mee wordt gehouden
Veiligheid waarborgen, maar ook ruimte geven om te kunnen spelen
Veiligheid, goed onderhoud Voldoende speelplekken, maar meer concentratie Voorzieningenniveau op peil
Veiligheid, speelplaatsenbeleid. Betrekken bij 5 mei herdenking. Betrekken bij eigen historie. Vier vensters uit de landelijke canon. Cultureel educatief programma. Etc.....
verblijfsgebieden zijn zodanig ingericht, dat kinderen ook op straat kunnen spelen, speeltuintjes zijn redelijk verspreid
Voldoende aandacht voor speelmogelijkheden voor de jeugd, verspreid over de diverse kernen. Veilige speelplekken, zonder overlast voor de omwonenden.
Voldoende ruimte voor kinderen om te spelen en actief te zijn in iedere wijk. Niet alleen formele maar ook informele ruimte. In de formele ruimte speeltoestellen die aanspreken maar ook veilig zijn.
Voldoende, veilig en variatie in de speelplaatsen
Voor kinderen, ouderen en minder-validen is er bijzondere aandacht bij de ontwerpen van openbare ruimten. In bredere zin ten aanzien van verkeersdeelname is er extra aandacht voor het langzame verkeer en bevordering (veilig) fietsen. Hiervoor heeft de gemeente onder andere een speelruimteplan (veilig spelen voor diverse categorieën, maar ook avontuurlijk en uitdagend o.a. via natuurspeelplaatsen), en een fietsbeleidsplan met doorgaande veilige fietsroutes (o.a. langs scholen). Er worden jaarlijks straatspeeldagen gestimuleerd. Snoeproutes krijgen extra aandacht vanuit school, winkel en gemeente.
We hebben een beleidsplan Kom je buiten spelen. We hebben met name in de collegeperiode 2002 - 2006 actief gestuurd op voldoende speelplekken in iedere buurt voor kinderen tot 12 jaar. Daarnaast richten we ons nu steeds meer op speelaanleidingen en natuurspeeltuinen
Weet ik niet
wel een speelplaatsennota, maar geen visie op buitenspelen.
Wij laten kinderen en jongeren (jeugdraad en kindercollege) meebeslissen over de invulling van openbare ruimte.
Winterswijk wil een aantrekkelijke plaats zijn voor ouders met jonge kinderen, met een veilige omgeving (kaderstelling 2010)
ze moeten vooral kunnen leren en spelen. Actieradius van kinderen is nog niet zo groot, voorzieningen moeten dus vooral op wijk/buurtniveau aangeboden worden.
Zie ons speelbeleidsplan op de website van de gemeente Noordenveld
zijn we nu nog druk mee bezig.
Zo breed kan ik dat niet aangeven. Wat betreft speelvoorzieningen gaat is er nieuw beleid in ontwikkeling. Het uitgangspunt is hier dat kinderen het beste weten hoe ze graag spelen en waar. Die informatie wordt meegenomen in dat nieuwe speelruimtebeleid.
Total 177

Bijlage 7 Algemene opmerkingen

Hieronder reactie van respondenten op de vraag: "Als u nog opmerkingen heeft over deze enquête of over kindvriendelijke openbare ruimte, wilt u dat dan hier opschrijven?"

Opmerkingen bij enquête
Geen antwoord: 149
Belangrijk is ook dat de scholen en kinderdagverblijven veel met de kinderen naar buiten gaan.
bij ontwikkelingen van (nieuwbouw)wijken zou vaker naar dit thema gekeken moeten worden. Volgens mij liggen er genoeg kansen maar ze worden niet gezien.
Buitenruimte en contact met natuur,is voor kinderen buitengewoon belangrijk. ^^Er is een tendens gaande bij onze gemeente om de speelplaatsen wat avontuurlijker in te richten.
De bezuinigingsopdracht tot 2015 en de communicatie vaardigheden van het ambtelijke apparaat zorgen ervoor dat het een strijd blijft goed beleid te maken voor de jeugd.
De gemeenteraad streeft erna dat het Prettig wonen is in wierden.
er is een probleem wat betreft verwachtingen van burgers over de overheid. Wij kunnen als overheid nooit de rol van de ouders overnemen als het gaat op het toezien op de veiligheid van die kinderen.
Geen opmerkingen
Het onderwerp kindvriendelijke gemeente op het gebied van buitenspelen is vaak meer aan de orde in een stedelijke omgeving. In kleine, landelijk gelegen gemeenten is hier wel aandacht voor, maar van een andere orde. In kleine gemeenten zoals Strijen is wel veel aandacht voor het op peil houden van het voorzieningenniveau voor jeugd en het jeugd- en jongerenwerk. Daarnaast is er in Strijen veel aandacht voor het goed onderhouden en veilig houden van de speelvoorzieningen.
Ik ben werkzaam binnen de afdeling civiele techniek. Het invullen van deze vragenlijst heeft me aan het denken gezet en ik besef me dat er onvoldoende contact is tussen de verschillende afdelingen over dit ontwerp.
In deze gemeente hebben we een redelijk aanbod aan speelplaatsen, soms ook geïntegreerde speellocaties voor diverse leeftijden en zelfs een populair heus speelbos met diverse andere voorzieningen. Toch is mijn gevoel dat als het gaat over het kindvriendelijke beleid in deze gemeente er dan wel wordt gezegd dat kinderen belangrijk zijn en ruimte nodig hebben maar als puntje bij paaltje komt worden er geen daden gesteld. Het is dus vaak een "holle frase" dat er in plannen rekening wordt gehouden met de wensen van kinderen, kindvriendelijke inrichting, welzijn, bewegingsstimulatie enz. Het ontbreekt ook aan een voorvechter in deze gemeente. Binnen het bestuur is er niemand die zich er echt hard voor maakt en de ambtenaren hebben zo'n breed takenpakket en hebben het zo druk dat ze er lang niet genoeg energie en tijd in kunnnen steken om het vanuit hun positie aan te jagen. Maar dit alles lijkt mij niet een uniek Drutens probleem. Het past wellicht bij (kleinere) plattelandsgemeentes. Ook omdat er vanuit de bevolking betrekkelijk weinig aandacht voor wordt gevraagd.
In onze gemeente is een goede samenwerking tussen beleidsvelden ruimten en welzijn en met het cluster IBOR (instandhouding en beheer openbare ruimte). Bij nieuwbouw en renovatie, wordt de mening en inzet van de bewoners (incl. jeugd) meegenomen in de planvorming en uitvoering.
In onze gemeente is sinds een jaar een kindergemeenteraad actief die betrokken is en wordt bij de buitenruimte en de inbreng van kinderen hierbij. Zij hebben recent een adveis aan het college gegeven m.b.t. de veiligheid bij speelgelegenheden.
kindern hebben zeker de aandacht we zijn een bijzonder kinderrijk dorp. kinderen staan voorop en bovenaan. Maar dat vertaald zich nog niet altijd in structurele plannen t.a.v. spelen in de openbare ruimte. Daar is al aangewerkt en wordt nog aan gewerkt maar heeft zeker nog meer aandacht en beleidsvorming nodig.
Onze gemeente is een platelandsgemeente in Zuidwest-Friesland, waar gelukking nog veel natuurlijke

speelaanleidingen zijn (combi van bos, weidegebied en water)
Openbare ruimte^^Het programma openbare ruimte is gericht op het bevorderen van een aantrekkelijke groene woon en werkomgeving,.....^^^^Beheer openbare ruimte^^- speelvoorzieningen voor jongeren in hun eigen buurt^^- het betrekken van buurtbewoners bij aanpassen of realiseren van speelgelegenheden
Sommige vragen/ stellingen waren wel erg algemeen. Hierdoor was het lastig om de vraag passend te beantwoorden. ^^^^Daarbij moet worden opgemerkt dat de enquete een beeld geeft van de situatie zoals ik die beoordeel. Maar wellicht dat collega's van andere afdelingen, of disciplines er anders tegenaan kijken.
Vanuit openbare ruimte is niet specifiek aandacht voor kinderen. Wel vanuit de verschillende beleidsvelden maar nog niet integraal. Deze enquete is wel een eye opener.^^Vanuit onze afdeling Stadsbeheer hebben de wijkbeheerders (intermediar tussen bewoners en gemeente) wel veel te maken met vragen vanuit bewoners voor kinderen en wordt daar goed op ingespeeld. Met gebiedsontwikkelingen zijn kinderen geen speerpunt.
Veel vragen beantwoord vanuit achtergrond kennis van beheer en inrichting van de openbare ruimte.
Wij hebben onlangs een nieuwe nota speelruimte gemeente Gilze en Rijen opgesteld met als titel "wie gaat er mee buiten spelen". We hebben hiervoor dankbaar gebruik gemaakt van het handboek speelruimtebeleid van het Nationaal Jeugd Fonds Jantje Beton en het NUSO
Wij zijn een kleine groene gemeente.
Zou graag een jeugdraad willen opzetten en deze betrekken bij echt jeugdbeleid, wat de jeugd dus ook bezig houdt.^^^^Hebben jullie daar voorbeelden van of kunnen jullie ondersteuning geven?^^^^

Bijlage 8 Stedelijkheid als verklarende variabele

Hieronder de resultaten van de Kruskal-wallis test per blokje uit de vragenlijst met als verklarende variabele de stedelijkheidsklassecategorie.

stedelijkheidsklasse categorie gemeente, respons en werkelijk in Nederland

stedelijkheidsklasse-cat		N-respons		werkelijk	
>1500	klasse 1 en 2	47	27%	76	18%
1000-1500	klasse 3	37	21%	87	21%
<1000	klasse 4 en 5	93	53%	252	61%
	tot	177	100%	415	100%

Hieronder per blokje uit de vragenlijst de SPSS-output. Een significant resultaat (p=waarde kleiner dan 0,05) is vet gemaakt. Van die significante elementen is vervolgens een kruistabel opgenomen. De grafieken zijn er op gebaseerd.

Test Statistics[a,b]	Doelgroep_Ouderen_Gehandikapten	Doelgroep_Bedrijven_Ondernemers	Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Automobilist_Parkeerders	Doelgroep_Natuur_Milieugroepen	Doelgroep_Kinderen	Doelgroep_Bewoners	Doelgroep_Recreanten_Passanten
Chi-Square	,555	1,441	10,240	6,221	3,181	1,635	1,801	3,805
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,758	,487	**,006**	**,045**	,204	,441	,406	,149

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: stedelijkheidcategorie

tabel 4.18 stedelijkheidsklasse categorie en doelgroep Fietsers, voetgangers

	Onbelangrijk	Soms belangrijk/soms onbelangrijk	Belangrijk	Zeer belangrijk
1 en 2	0,00%	16,70%	23,40%	48,30%
3	33,30%	16,70%	19,50%	24,10%
4 en 5	66,70%	66,70%	57,00%	27,60%

tabel 4.19 stedelijkheidsklasse categorie en doelgroep automobilisten, parkeerders

	Zeer onbelangrijk	Onbelangrijk	Soms belangrijk/ soms onbelangrijk	Belangrijk	Zeer belangrijk
1 en 2	0,00%	2,20%	17,40%	60,90%	19,60%
3	0,00%	0,00%	34,30%	51,40%	14,30%
4 en 5	1,10%	1,10%	30,00%	64,40%	3,30%

Test Statistics[a, b]	BelemmeringVerkeersveiligheid	BelemmeringNietVeiligAnders	BelemmeringNietSchoon	BelemmeringGeenTijd	BelemmeringOnvoldRuimte	BelemmeringWeggejaagd	BelemmeringTV_Computer
Chi-Square	15,541	18,286	14,301	,263	25,646	,171	1,204
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	**,000**	**,000**	**,001**	,877	**,000**	,918	,548

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: stedelijkheidcategorie

stedelijkheid en verkeersveiligheid	stedelijkheidsklasse 1 en 2	stedelijkheidsklasse 3	stedelijkheidsklasse 4 en 5
Zeker geen belemmering	0,00%	0,00%	3,20%
Geen belemmering	20,00%	38,20%	43,00%
Deels belemmering/deels geen belemmering	37,80%	50,00%	37,60%
Belemmering	31,10%	5,90%	15,10%
Sterke belemmering	11,10%	5,90%	1,10%

stedelijkheid en veiligheid, anders	stedelijkheidsklasse 1 en 2	stedelijkheidsklasse 3	stedelijkheidsklasse 4 en 5
Zeker geen belemmering	0,00%	0,00%	7,60%
Geen belemmering	27,50%	48,30%	54,40%
Deels belemmering/deels geen belemmering	40,00%	41,40%	30,40%
Belemmering	27,50%	6,90%	7,60%
Sterke belemmering	5,00%	3,40%	0,00%

stedelijkheid en Niet Schoon	stedelijkheidsklasse 1 en 2	stedelijkheidsklasse 3	stedelijkheidsklasse 4 en 5
Zeker geen belemmering	2,20%	2,90%	8,80%
Geen belemmering	52,20%	68,60%	73,60%
Deels belemmering/deels geen belemmering	26,10%	17,10%	13,20%
Belemmering	17,40%	11,40%	4,40%
Sterke belemmering	2,20%	0,00%	0,00%

stedelijkheid en Onvoldoende buitenruimte	stedelijkheidsklasse 1 en 2	stedelijkheidsklasse 3	stedelijkheidsklasse 4 en 5
Zeker geen belemmering	6,40%	11,10%	31,50%
Geen belemmering	48,90%	75,00%	57,60%
Deels belemmering/deels geen belemmering	29,80%	13,90%	5,40%
Belemmering	12,80%	0,00%	5,40%

Sterke belemmering	2,10%	0,00%	0,00%

Test Statistics[a,b]	Belangrijk_ Gezondheid_Overgewicht	Belangrijk_ Samenleven_Integratie	Belangrijk_ Risico'sInschattenNemen	Belangrijk_ Natuurcontact	Belangrijk_ Creativiteit_Intelligentie	Belangrijk_ Plezier-Welzijn	Belangrijk_ Identiteit_ Burgerschap	Belangrijk- Zelfstandige-Mobiliteit
Chi-Square	1,803	4,558	1,882	2,163	3,776	,732	1,392	5,225
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,406	,102	,390	,339	,151	,693	,499	,073

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: stedelijkheidcategorie

Test Statistics[a,b]	verplaatsen versus verblijven	schoon/heel /veilig versus bewoners	scheiden versus mengen	veilig versus avontuurlijk	beschermen versus eigen kracht	dorp versus stad	spontaan versus schoon/heel /veilig
Chi-Square	,791	,242	1,422	1,144	,377	31,694	1,340
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,673	,886	,491	,564	,828	**,000**	,512

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: stedelijkheidcategorie

stedelijkheid en opgroeien stad of dorp	stedelijkheidsklasse 1 en 2	stedelijkheidsklasse 3	stedelijkheidsklasse 4 en 5
dorp	0,00%	17,90%	21,70%
	7,90%	14,30%	33,70%
midden	73,70%	64,30%	44,60%
	10,50%	3,60%	0,00%
stad	7,90%	0,00%	0,00%

Test Statistics[a,b]	Samenwerken verschil afdelingen	gemeenteraad speekt over kindvr openb ruimte	B&W-trekker vor kindvr gemeente	AmbtOrg-trekker kindvr gemeente	werken aan kindvr openb ruimte in projectteams
Chi-Square	1,531	3,559	6,105	6,948	3,578
df	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,465	,169	**,047**	**,031**	,167

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: stedelijkheidcategorie

stedelijkheid en B&W-trekker aanwezig	stedelijkheidsklasse 1 en 2	stedelijkheidsklasse 3	stedelijkheidsklasse 4 en 5
Zeer oneens	0,00%	5,90%	2,30%
Oneens	19,00%	17,60%	20,90%
Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	23,80%	38,20%	44,20%
Eens	47,60%	35,30%	32,60%
Zeer eens	9,50%	2,90%	0,00%

stedelijkheid en Ambt.trekker aanwezig	stedelijkheidsklasse 1 en 2	stedelijkheidsklasse 3	stedelijkheidsklasse 4 en 5
Zeer oneens	0,00%	0,00%	1,10%
Oneens	10,90%	25,00%	12,40%
Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	23,90%	33,30%	36,00%
Eens	50,00%	36,10%	48,30%
Zeer eens	15,20%	5,60%	2,20%

Test Statistics[a, b]	visie op Buitenspelen	visie op jeugd	visie op openb ruimte	visie op veilige schoolroutes	visie op groen	visie op kinderparticipatie	visie op kindvriend gemeente
Chi-Square	,143	2,649	1,349	,226	,181	4,473	8,485
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,931	,266	,509	,893	,913	,107	**,014**

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: stedelijkheidcategorie

stedelijkheid en visie kindvr gemeente	stedelijkheidsklasse 1 en 2	stedelijkheidsklasse 3	stedelijkheidsklasse 4 en 5
Ja	37,80%	12,00%	15,30%
Nee	62,20%	88,00%	84,70%

Test Statistics[a,b]	kids voldoende aanraking natuur	genoeg speelnatuur groene pleinen	buitenruimte helpt kids bewegen	(her)inrichting kidsparticipatie
Chi-Square	1,613	19,305	15,060	2,860
df	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,447	**,000**	**,001**	,239

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: stedelijkheidcategorie

stedelijkheid en genoeg groene schoolpleinen, speelnatuur	stedelijkheidsklasse 1 en 2	stedelijkheidsklasse 3	stedelijkheidsklasse 4 en 5
Zeer oneens	4,30%	5,60%	2,20%
Oneens	29,80%	27,80%	16,50%
Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	48,90%	41,70%	26,40%
Eens	14,90%	22,20%	39,60%
Zeer eens	2,10%	2,80%	15,40%

stedelijkheid en buitenruimte helpt beweging	stedelijkheidsklasse 1 en 2	stedelijkheidsklasse 3	55,00%
Zeer oneens	2,10%	0,00%	0,00%
Oneens	6,40%	8,10%	2,20%
Gedeeltelijk oneens, gedeeltelijk eens	38,30%	18,90%	17,40%
Eens	46,80%	56,80%	54,30%
Zeer eens	6,40%	16,20%	26,10%

Test Statistics[a,b]	Soc: mensen ingezet voor bewegen	Soc: openb ruimte beweeggeschikt	Soc: openb ruimt soc.cohesie	Soc:tieners eigen plek
Chi-Square	1,110	1,247	,937	3,509
df	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,574	,536	,626	,173

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: stedelijkheidcategorie

Test Statistics[a,b]	Fys:woonerven 30 km	Fys:veilige schoolroutes	Fys:autosnelheid laag	Fys:prakVerkeersexamen
Chi-Square	1,751	1,831	1,765	4,850
df	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,417	,400	,414	,088

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: stedelijkheidcategorie

Bijlage 9 Functiecategorie als verklarende factor

Voordat de Kruskal-Wallis test is uitgevoerd naar functies, zijn deze in groepen samengebracht (zie paragraaf 4.3.2). De antwoorden op de functie-vraag zijn ingedeeld in vier groepen; beleidmaken, beleiduitvoeren, integraal en wethouder. Vervolgens is per blok vragen gezocht naar significante verschillen op functiecategorie.
Hieronder de tabel uit paragraaf 4.3.2 met de respondenten ingedeeld naar functiecategorie.

Tabel 4.2 geconstrueerde functiecategorieën van respondenten

Functie-categorie	**Aantal (N)**	**Percentage**
beleidmaken	86	48,6%
beleiduitvoeren	33	18,6%
integraal	29	16,4%
wethouder	29	16,4%
Totaal	177	100%

Test Statistics[a,b]	Oudere n_Gehandikapten	Doelgroep_Bedrijven_Ondernemers	Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Automobilist_Parkeerders	Doelgroep_Natuur_Milieugroepen	Doelgroep_Kinderen	Doelgroep_Bewoners	Doelgroep_Recreanten_Passanten
Chi-Square	5,108	4,680	11,063	2,074	3,162	8,579	3,460	1,707
df	3	3	3	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,164	,197	**,011**	,557	,367	**,035**	,326	,635

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: functies ingedeeld naar categorieen

functiecategorie en doelgroep Fietsers, voetgangers	Beleidma-ken	Beleiduit-voeren	Inte-graal	Wethou-der	total
Onbelangrijk	2,40%	0,00%	3,40%	0,00%	1,70%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	8,50%	6,20%	3,40%	6,90%	7,00%
Belangrijk	76,80%	78,10%	86,20%	51,70%	74,40%
Zeer belangrijk	12,20%	15,60%	6,90%	41,40%	16,90%
Gemiddelde score	3,99	4,09	3,96	4,35	4,07
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

functiecategorie en doelgroep kinderen	beleidmaken	beleiduitvoeren	integraal	wethouder	
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	10,50%	18,80%	3,40%	6,90%	10,20%
Belangrijk	64,00%	59,40%	65,50%	41,40%	59,70%
Zeer belangrijk	25,60%	21,90%	31,00%	51,70%	30,10%
Gemiddelde score	*4,16*	*4,04*	*4,27*	*4,45*	*4,20*
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Test Statistics[a,b]	BelemmeringVerkeersveiligheid	BelemmeringNietVeiligAnders	BelemmeringNietSchoon	BelemmeringGeenTijd	BelemmeringOnvoldRuimte	BelemmeringTV_Computer	BelemmeringWeggejaagd
Chi-Square	1,042	4,999	2,776	3,339	,739	7,060	4,624
df	3	3	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,791	,172	,428	,342	,864	,070	,201

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: functies ingedeeld naar categorieen

Test Statistics[a,b]	Belangrijk_Gezondheid_Overgewicht	Belangrijk_Samenleven_Integratie	Belangrijk_Risico'sInschattenNemen	Belangrijk_Natuurcontact	Belangrijk_Identiteit_Burgerschap	Belangrijk-Zelfstandige-Mobiliteit	Belangrijk_Creativiteit_Intelligentie	Belangrijk_Plezier-Welzijn
Chi-Square	4,944	6,891	,949	4,399	2,465	,326	,369	,009
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,084	**,032**	,622	,111	,292	,850	,832	,995

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: functies ingedeeld naar categorieen

Functiecategorie en arg Samenleven en Integratie	beleidmaken	beleiduitvoeren	integraal	wethouder
Zeer onbelangrijk	0,00%	3,00%	0,00%	3,40%
Onbelangrijk	1,20%	3,00%	0,00%	0,00%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	15,90%	9,10%	3,70%	0,00%
Belangrijk	59,80%	54,50%	55,60%	44,80%
Zeer belangrijk	23,20%	30,30%	40,70%	51,70%

Test Statistics[a,b]	verplaatsen versus verblijven	schoon/heel/veilig versus bewoners	scheiden versus mengen	veilig versus avontuurlijk	bescherm en versus eigen kracht	dorp versus stad	spontaan versus schoon/heel/veilig
Chi-Square	12,785	3,470	3,049	4,053	5,513	1,511	1,359
df	3	3	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	**,005**	,325	,384	,256	,138	,680	,715

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: functies ingedeeld naar categorieën

functiecategorie en continuüm verplaatsen-verblijven	beleidmaken	Beleid-uitvoeren	integraal	wethouder	
verplaatsen	6,70%	3,10%	11,10%	0,00%	5,60%
	32,00%	59,40%	33,30%	25,00%	36,40%
midden	41,30%	31,20%	40,70%	32,10%	37,70%
	13,30%	6,20%	14,80%	42,90%	17,30%
verblijven	6,70%	0,00%	0,00%	0,00%	3,10%
Gemiddelde score	2,81	2,40	2,59	3,18	2,76
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Bijlage 10 Afdelingscategorie als verklarende factor

Ten aanzien van een analyse op afdelingscategorie is bij de vragenblokken naar belemmeringen, argumenten en continuüms een significant verschil geconstateerd. Allen bij het blok vragen naar doelgroepen. Hieronder de tabel met de respondenten ingedeeld naar adelingscategorie en de spss-output op de hypothese-test.

Tabel 4.3 Respondenten per afdelingscategorie

Afdelingcategorie	**Aantal (N)**	**Percentage**
maatschappelijk	65	36,7%
integraal	24	13,6%
fysiek	88	49,7%
Totaal	177	100%

Test Statistics[a,b]	Ouderen_Gehandikapten	Doelgroep_Bedrijven_Ondernemers	Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Automobilist_Parkeerders	Doelgroep_Natuur_Milieugroepen	Doelgroep_Kinderen	Doelgroep_Bewoners	Doelgroep_Recreanten_Passanten
Chi-Square	2,461	,198	6,665	4,701	,802	4,122	6,113	1,818
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,292	,906	**,036**	,095	,670	,127	**,047**	,403

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Afdeling_3_categorie

Afdeling en Doelgroep Bewoners	maatschappelijk	integraal	fysiek
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	3,10%	4,20%	4,60%
Belangrijk	78,50%	54,20%	57,50%
Zeer belangrijk	18,50%	41,70%	37,90%

Afdeling en doelgr Fietsers	sociaal	integraal	fysiek
Onbelangrijk	4,80%	0,00%	0,00%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	9,70%	8,70%	4,60%
Belangrijk	75,80%	69,60%	74,70%

Test Statistics[a,b]	BelemmeringVerkeersveiligheid	BelemmeringNietVeiligAnders	BelemmeringNietSchoon	BelemmeringGeenTijd	BelemmeringOnvoldRuimte	BelemmeringTV_Computer	BelemmeringWeggejaagd
Chi-Square	2,103	1,231	1,510	3,217	2,388	3,832	,822
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,349	,540	,470	,200	,303	,147	,663

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Afdeling_3_categorie

Test Statistics[a,b]	Belangrijk_Gezondheid_Overgewicht	Belangrijk_Samenleven_Integratie	Belangrijk_Risico'sInschattenNemen	Belangrijk_Natuurcontact	Belangrijk_Identiteit_Burgerschap	Belangrijk-Zelfstandige-Mobiliteit	Belangrijk_Creativiteit_Intelligentie	Belangrijk_Plezier-Welzijn
Chi-Square	4,944	6,891	,949	4,399	2,465	,326	,369	,009
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,084	**,032**	,622	,111	,292	,850	,832	,995

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Afdeling_3_categorie

Afdeling en Samenleven/Integratie	sociaal	integraal	fysiek
zeer onbelangrijk	1,50%	0,00%	1,20%
onbelangrijk	0,00%	0,00%	2,40%
soms onbelangrijk/soms belangrijk	12,30%	0,00%	11,00%
belangrijk	52,30%	50,00%	59,80%
zeer belangrijk	33,80%	50,00%	25,60%

Test Statistics[a,b]	verplaatsen versus verblijven	schoon/heel/veilig versus bewoners	scheiden versus mengen	veilig versus avontuurlijk	bescherm en versus eigen kracht	dorp versus stad	spontaan versus schoon/heel/veilig
Chi-Square	,012	5,535	8,300	1,243	2,799	4,724	2,345
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,994	,063	**,016**	,537	,247	,094	,310

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Afdeling_3_categorie

Afdeling en cont scheiden versus mengen	maatschappelijk	integraal	fysiek
scheiden	0,00%	0,00%	2,30%
2	18,30%	13,60%	23,30%
midden	43,30%	18,20%	36,00%
4	31,70%	40,90%	33,70%
mengen	6,70%	27,30%	4,70%

Report

Afdeling_3_categorie		Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Bewoners	scheiden versus mengen	Belangrijk_Samenleven_Integratie
sociaal	Mean	3,9032	4,1538	3,2667	4,1692
	N	62	65	60	65
	Std. Deviation	,61962	,44126	,84104	,76177
integraal	Mean	4,1304	4,3750	3,8182	4,5000
	N	23	24	22	24
	Std. Deviation	,54808	,57578	1,00647	,51075
fysiek	Mean	4,1609	4,3333	3,1512	4,0610
	N	87	87	86	82
	Std. Deviation	,47918	,56376	,91417	,75926
Total	Mean	4,0640	4,2727	3,2798	4,1637
	N	172	176	168	171
	Std. Deviation	,55302	,52866	,92163	,74128

Bijlage 11 Continuüm in categorieën als verklarende factor

Van alle vragen met betrekking op en opvatting (continuüms) is met de Kruskal-Wallis test nagegaan of er significante verschillen waren in de antwoorden op doelgroepen, belemmeringen of de argumenten voor buiten zijn van kinderen. Hieronder de testresultaten uit SPSS.

Test Statistics[a,b]	Doelgroep_Ouderen_Gehandikapten	Doelgroep_Bedrijven_Ondernemers	Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Automobilist_Parkeerders	Doelgroep_Natuur_Milieugroepen	Doelgroep_Kinderen	Doelgroep_Bewoners	Doelgroep_Recreanten_Passanten
Chi-Square	2,827	1,210	2,278	,194	3,477	2,694	1,459	2,528
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,243	,546	,320	,908	,176	,260	,482	,283

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: ContinuumBuitenspelenCat

Test Statistics[a,b]	BelemmeringNietVeiligAnders	BelemmeringVerkeersveiligheid	BelemmeringNietSchoon	BelemmeringGeenTijd	BelemmeringOnvoldRuimte	BelemmeringWeggejaagd	BelemmeringTV_Computer
Chi-Square	1,108	4,162	,182	1,175	3,417	,544	6,672
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,575	,125	,913	,556	,181	,762	**,036**

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: ContinuumBuitenspelenCat

Buitenspelen en belemmering tv/computer	Veilig buitenspelen	midden	Avontuurlijk buitenspelen
Geen belemmering	9,50%	5,90%	4,20%
Deels belemmering/deels geen belemmering	26,20%	23,50%	35,40%
Belemmering	52,40%	27,50%	43,80%
Sterke belemmering	11,90%	43,10%	16,70%

Test Statistics[a,b]	Belangrijk_Gezondheid_Overgewicht	Belangrijk_Samenleven_Integratie	Belangrijk_Risico'sInschattenNemen	Belangrijk_Natuurcontact	Belangrijk_Creativiteit_Intelligentie	Belangrijk_Plezier-Welzijn	Belangrijk_Identiteit_Burgerschap	Belangrijk-Zelfstandige-Mobiliteit
Chi-Square	,386	,038	5,069	4,011	,342	3,555	4,910	5,449
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,825	,981	,079	,135	,843	,169	,086	,066

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: ContinuumBuitenspelenCat

Test Statistics[a,b]	Doelgroep_Ouderen_Gehandikapten	Doelgroep_Bedrijven_Ondernemers	Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Automobilist_Parkeerders	Doelgroep_Natuur_Milieugroepen	Doelgroep_Kinderen	Doelgroep_Bewoners	Doelgroep_Recreanten_Passanten
Chi-Square	4,478	2,548	6,590	,261	,827	1,280	2,588	3,933
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,107	,280	**,037**	,878	,661	,527	,274	,140

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: visie Beschermen_eigenkracht_Cat

mensbeeld en doelgr Fietsers, voetgangers	Beschermen	midden	Eigen kracht
Onbelangrijk	2,00%	1,70%	1,80%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	0,00%	6,80%	10,90%
Belangrijk	71,40%	81,40%	70,90%
Zeer belangrijk	26,50%	10,20%	16,40%

Test Statistics[a,b]	BelemmeringNietVeiligAnders	BelemmeringVerkeersveiligheid	BelemmeringNietSchoon	BelemmeringGeenTijd	BelemmeringOnvoldRuimte	BelemmeringWeggejaagd	BelemmeringTV_Computer
Chi-Square	1,315	,492	,611	,152	1,891	2,298	1,578
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,518	,782	,737	,927	,388	,317	,454

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: visie Beschermen_eigenkracht_Cat

Test Statistics [a,b]	Belangrijk_Gezondheid_Overgewicht	Belangrijk_Samenleven_Integratie	Belangrijk_Risico'sInschattenNemen	Belangrijk_Natuurcontact	Belangrijk_Creativiteit_Intelligentie	Belangrijk_Plezier-Welzijn	Belangrijk_Identiteit_Burgerschap	Belangrijk-Zelfstandige-Mobiliteit
Chi-Square	,056	3,056	6,221	,064	1,911	2,433	,136	,305
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,972	,217	**,045**	,968	,385	,296	,934	,859

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: visie Beschermen_eigenkracht_Cat

mensbeeld en arg Risico's leren nemen	Beschermen	midden	Eigen kracht
Zeer onbelangrijk	0,00%	0,00%	3,70%
Onbelangrijk	4,10%	0,00%	5,60%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	20,40%	10,00%	13,00%
Belangrijk	57,10%	58,30%	57,40%
Zeer belangrijk	18,40%	31,70%	20,40%

Test Statistics [a,b]	Doelgroep_Ouderen_Gehandikapten	Doelgroep_Bedrijven_Ondernemers	Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Automobilist_Parkeerders	Doelgroep_Natuur_Milieugroepen	Doelgroep_Kinderen	Doelgroep_Bewoners	Doelgroep_Recreanten_Passanten
Chi-Square	,224	2,549	6,155	4,879	6,979	1,492	,743	1,663
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,894	,280	**,046**	,087	**,031**	,474	,690	,435

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: visieWoonplekCategorie

Opgroeiplek en doelgr Fietsers, voetgangers	Dorp	midden	Stad
Onbelangrijk	1,80%	1,20%	0,00%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	3,50%	7,20%	0,00%
Belangrijk	82,50%	74,70%	50,00%
Zeer belangrijk	12,30%	16,90%	50,00%

Opgroeiplek en doelgr Natuur- milieugroepen	Dorp	midden	Stad
Zeer onbelangrijk	0,00%	1,30%	0,00%
Onbelangrijk	21,80%	3,80%	0,00%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	49,10%	61,50%	37,50%
Belangrijk	29,10%	32,10%	50,00%
Zeer belangrijk	0,00%	1,30%	12,50%

Test Statistics[a, b]	BelemmeringNietVeiligAnders	BelemmeringVerkeersveiligheid	BelemmeringNietSchoon	BelemmeringGeenTijd	BelemmeringOnvoldRuimte	BelemmeringWeggejaagd	BelemmeringTV_Computer
Chi-Square	7,356	5,818	7,165	1,204	1,776	1,093	5,873
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	**,025**	,055	**,028**	,548	,411	,579	,053

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: visieWoonplekCategorie

Opgroeiplek en belemmering Niet veilig anders	Dorp	midden	Stad
Zeker geen belemmering	8,20%	3,10%	0,00%
Geen belemmering	53,10%	47,70%	25,00%
Deels belemmering/deels geen belemmering	34,70%	30,80%	37,50%
Belemmering	4,10%	15,40%	25,00%
Sterke belemmering	0,00%	3,10%	12,50%

Opgroeiplek en belemmering Niet Schoon	Dorp	midden	Stad
Zeker geen belemmering	8,60%	3,80%	0,00%
Geen belemmering	75,90%	67,10%	50,00%
Deels belemmering/deels geen belemmering	8,60%	19,00%	25,00%
Belemmering	6,90%	8,90%	25,00%
Sterke belemmering	0,00%	1,30%	0,00%

Test Statistics[a,b]	Belangrijk_Gezondheid_Overgewicht	Belangrijk_Samenleven_Integratie	Belangrijk_Risico'sInschattenNemen	Belangrijk_Natuurcontact	Belangrijk_Creativiteit_Intelligentie	Belangrijk_Plezier-Welzijn	Belangrijk_Identiteit_Burgerschap	Belangrijk-Zelfstandige-Mobiliteit
Chi-Square	,133	,844	,120	,355	,987	,979	4,436	2,083
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,936	,656	,942	,837	,611	,613	,109	,353

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: visieWoonplekCategorie

Test Statistics[a,b]	Doelgroep_Ouderen_Gehandikapten	Doelgroep_Bedrijven_Ondernemers	Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Automobilist_Parkeerders	Doelgroep_Natuur_Milieugroepen	Doelgroep_Kinderen	Doelgroep_Bewoners	Doelgroep_Recreanten_Passanten
Chi-Square	,857	4,111	1,426	8,303	1,919	3,363	3,282	4,360
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,652	,128	,490	**,016**	,383	,186	,194	,113

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: VerplaatsenVerblijvenCat

verplaatsen-verblijven en doelgr Automobilisten, parkeerders	Verplaatsen	midden	Verblijven
Zeer onbelangrijk	0,00%	0,00%	3,10%
Onbelangrijk	1,50%	1,70%	0,00%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	19,70%	25,00%	50,00%
Belangrijk	65,20%	65,00%	37,50%
Zeer belangrijk	13,60%	8,30%	9,40%

Test Statistics[a,b]	BelemmeringNietVeiligAnders	BelemmeringVerkeersveiligheid	BelemmeringNietSchoon	BelemmeringGeenTijd	BelemmeringOnvoldRuimte	BelemmeringWeggejaagd	BelemmeringTV_Computer
Chi-Square	1,259	,394	,071	,363	,125	7,022	,767
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,533	,821	,965	,834	,939	**,030**	,682

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: VerplaatsenVerblijvenCat

verplaatsen-verblijven en belemmering Weggejaagd	Verplaatsen	midden	Verblijven
Zeker geen belemmering	5,10%	5,30%	9,40%
Geen belemmering	30,50%	52,60%	53,10%
Deels belemmering/deels geen belemmering	37,30%	28,10%	18,80%
Belemmering	25,40%	14,00%	15,60%
Sterke belemmering	1,70%	0,00%	3,10%

Test Statistics[a,b]

	Belangrijk_Gezondheid_Overgewicht	Belangrijk_Samenleven_Integratie	Belangrijk_Risico'sInschattenNemen	Belangrijk_Natuurcontact	Belangrijk_Creativiteit_Intelligentie	Belangrijk_Plezier-Welzijn	Belangrijk_Identiteit_Burgerschap	Belangrijk-Zelfstandige-Mobiliteit
Chi-Square	,992	,528	3,862	,865	,174	3,332	1,326	,871
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,609	,768	,145	,649	,917	,189	,515	,647

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: VerplaatsenVerblijvenCat

Test Statistics[a,b]

	Doelgroep_Ouderen_Gehandikapten	Doelgroep_Bedrijven_Ondernemers	Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Automobilist_Parkeerders	Doelgroep_Natuur_Milieugroepen	Doelgroep_Kinderen	Doelgroep_Bewoners	Doelgroep_Recreanten_Passanten
Chi-Square	8,496	3,833	1,163	8,682	,792	3,344	2,979	,505
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	**,014**	,147	,559	**,013**	,673	,188	,225	,777

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: scheiden_mengenCat

scheiden-mengen doelgr Ouderen, gehandikapten	gebruikersScheiden	midden	gebruikersMengen
Onbelangrijk	0,00%	0,00%	2,90%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	22,90%	20,30%	7,20%
Belangrijk	77,10%	69,50%	71,00%
Zeer belangrijk	0,00%	10,20%	18,80%

Test Statistics[a,b]

	BelemmeringNietVeiligAnders	BelemmeringVerkeersveiligheid	BelemmeringNietSchoon	BelemmeringGeenTijd	BelemmeringOnvoldRuimte	BelemmeringWeggejaagd	BelemmeringTV_Computer
Chi-Square	3,750	,191	1,833	,330	2,404	1,336	5,394
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,153	,909	,400	,848	,301	,513	,067

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: scheiden_mengenCat

Test Statistics[a,b]

	Belangrijk_Gezondheid_Overgewicht	Belangrijk_Samenleven_Integratie	Belangrijk_Risico'sInschattenNemen	Belangrijk_Natuurcontact	Belangrijk_Creativiteit_Intelligentie	Belangrijk_Plezier-Welzijn	Belangrijk_Identiteit_Burgerschap	Belangrijk-Zelfstandige-Mobiliteit
Chi-Square	2,881	4,362	3,139	2,699	3,470	3,965	2,513	,441
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,237	,113	,208	,259	,176	,138	,285	,802

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: scheiden_mengenCat

Test Statistics[a,b]

	Doelgroep_Ouderen_Gehandikapten	Doelgroep_Bedrijven_Ondernemers	Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Automobilist_Parkeerders	Doelgroep_Natuur_Milieugroepen	Doelgroep_Kinderen	Doelgroep_Bewoners	Doelgroep_Recreanten_Passanten
Chi-Square	1,960	6,781	5,818	,823	6,046	3,642	2,810	,590
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,375	**,034**	,055	,663	**,049**	,162	,245	,744

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: BeheerContinuumCat

schoon-heel-veilig - bewonersbeheer en doelgr Bedrijven	SchoonHeelVeilig	midden	Bewonersbeheer
Zeer onbelangrijk	0,90%	0,00%	0,00%
Onbelangrijk	4,50%	9,10%	5,90%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	27,30%	48,50%	35,30%
Belangrijk	57,30%	39,40%	52,90%
Zeer belangrijk	10,00%	3,00%	5,90%

schoon-heel-veilig - bewonersbeheer en doelgr Natuurgroepen	SchoonHeelVeilig	midden	Bewonersbeheer
Zeer onbelangrijk	0,90%	0,00%	0,00%
Onbelangrijk	15,50%	3,10%	6,20%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	53,60%	53,10%	43,80%
Belangrijk	29,10%	43,80%	43,80%
Zeer belangrijk	0,90%	0,00%	6,20%

Test Statistics[a,b]

	BelemmeringNietVeiligAnders	BelemmeringVerkeersveiligheid	BelemmeringNietSchoon	BelemmeringGeenTijd	BelemmeringOnvoldRuimte	BelemmeringWeggejaagd	BelemmeringTV_Computer
Chi-Square	1,071	3,703	1,231	1,621	,164	,342	,361
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,585	,157	,540	,445	,921	,843	,835

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: BeheerContinuumCat

Test Statistics[a,b]

	Belangrijk_Gezondheid_Overgewicht	Belangrijk_Samenleven_Integratie	Belangrijk_Risico'sInschattenNemen	Belangrijk_Natuurcontact	Belangrijk_Creativiteit_Intelligentie	Belangrijk_Plezier-Welzijn	Belangrijk_Identiteit_Burgerschap	Belangrijk-Zelfstandige-Mobiliteit
Chi-Square	1,014	,527	,037	3,040	1,065	1,904	2,576	,459
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,602	,768	,981	,219	,587	,386	,276	,795

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: BeheerContinuumCat

Test Statistics[a,b]

	Doelgroep_Ouderen_Gehandikapten	Doelgroep_Bedrijven_Ondernemers	Doelgroep_Fiets_Voetgangers	Doelgroep_Automobilist_Parkeerders	Doelgroep_Natuur_Milieugroepen	Doelgroep_Kinderen	Doelgroep_Bewoners	Doelgroep_Recreanten_Passanten
Chi-Square	3,645	1,193	1,276	1,454	9,181	15,124	,280	9,294
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,162	,551	,528	,483	**,010**	**,001**	,870	**,010**

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Spontaan_Schoon-Cat

Spontaniteit - schoon-heel-veilig en doelgr Natuurgroepen	Spontaniteit	midden	SchoonHeelVeilig
Zeer onbelangrijk	0,00%	0,00%	1,40%
Onbelangrijk	8,80%	0,00%	22,50%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	52,90%	56,90%	47,90%
Belangrijk	38,20%	41,20%	26,80%
Zeer belangrijk	0,00%	2,00%	1,40%

Spontaniteit - schoon-heel-veilig en doelgr Kinderen	Spontaniteit	midden	SchoonHeelVeilig
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	2,80%	10,70%	14,90%
Belangrijk	47,20%	51,80%	68,90%
Zeer belangrijk	50,00%	37,50%	16,20%

Spontaniteit - schoon-heel-veilig en doelgr Recreanten	Spontaniteit	midden	SchoonHeelVeilig
Onbelangrijk	0,00%	1,80%	11,30%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	61,80%	41,10%	57,70%
Belangrijk	35,30%	53,60%	25,40%
Zeer belangrijk	2,90%	3,60%	5,60%

Test Statistics[a,b]

	BelemmeringNietVeiligAnders	BelemmeringVerkeersveiligheid	BelemmeringNietSchoon	BelemmeringGeenTijd	BelemmeringOnvoldRuimte	BelemmeringWeggejaagd	BelemmeringTV_Computer
Chi-Square	4,711	10,440	4,199	3,572	3,003	1,302	1,278
df	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,095	**,005**	,123	,168	,223	,521	,528

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Spontaan_Schoon-Cat

Spontaniteit - schoon-heel-veilig en belemm Verkeersveiligheid	Spontaniteit	midden	SchoonHeelVeilig
Zeker geen belemmering	2,80%	3,70%	0,00%
Geen belemmering	52,80%	37,00%	27,40%
Deels belemmering/deels geen belemmering	30,60%	42,60%	41,10%
Belemmering	11,10%	14,80%	23,30%
Sterke belemmering	2,80%	1,90%	8,20%

Test Statistics[a,b]

	Belangrijk_Gezondheid_Overgewicht	Belangrijk_Samenleven_Integratie	Belangrijk_Risico'sInschattenNemen	Belangrijk_Natuurcontact	Belangrijk_Creativiteit_Intelligentie	Belangrijk_Plezier-Welzijn	Belangrijk_Identiteit_Burgerschap	Belangrijk - Zelfstandige-Mobiliteit
Chi-Square	4,282	,024	,434	9,436	4,046	2,064	,894	,028
df	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,118	,988	,805	**,009**	,132	,356	,640	,986

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Spontaan_Schoon-Cat

Spontaniteit - schoon-heel-veilig en arg Natuurcontact	Spontaniteit	midden	SchoonHeelVeilig
Zeer onbelangrijk	2,80%	1,90%	0,00%
Onbelangrijk	0,00%	0,00%	6,80%
Soms belangrijk/soms onbelangrijk	8,30%	13,00%	31,50%
Belangrijk	66,70%	64,80%	46,60%
Zeer belangrijk	22,20%	20,40%	15,10%

Bijlage 12 artikel uit Delft op zondag 6-11-11

Combinatiefunctionarissen willen Delftse jeugd in beweging brengen en houden
zondag 6 november, 2011 (http://www.delftopzondag.nl/algemeen/combinatiefunctionarissen-willen-delftse-jeugd-beweging-brengen-en-houden)

Het moderne sporten en bewegen: Hockeyen onder schooltijd door leerlingen van het Christelijk Lyceum Delft bij voetbalclub Full Speed, onder leiding van een combinatiefunctionaris.

DELFT – Sinds begin oktober zijn de eerste Combinatiefunctionarissen in Delft begonnen met hun missie: Het in beweging brengen en houden van zoveel mogelijk Delftse jongens en meiden. Dat doen ze voor het basisonderwijs in elke wijk en in het voortgezet onderwijs bij de drie grote scholengemeenschappen. Elke combinatiefunctionaris werkt voor samenwerkingsverbanden van scholen en sportverenigingen.

Een logische combinatie, want sporten en bewegen doe je na de kennismaking op school het best bij een sportvereniging. De nieuwe professionals gaan er ook aan bijdragen dat die sportverenigingen in staat zijn om de jeugd daarbij aan zich te binden. Afgelopen woensdag zorgde Karolien Hoogeveen, die werkt voor het samenwerkingsverband van het Christelijk Lyceum Delft en sportvereniging Full Speed voor een stevige aftrap: Een selectieronde voor CLD-scholieren van de locatie Juniusstraat voor deelname aan Mission Olympic.

“Dat is een sportevenement met regionale kampioenschappen en daaropvolgende finale in het Olympisch Stadion in Amsterdam, volgend jaar juni. Het gaat om de sporten voetbal, korfbal, hockey en tennis. We hadden een mooie start op het sportpark van Full Speed, liefst 121 jongens en meiden hadden zich ingeschreven. Ik tennis zelf, maar heb bij het selecteren van leerlingen in de drie andere sporten een aantal collega-combinatiefunctionarissen ingeschakeld. Daar is namelijk een voetballer, een korfbalster en een hockeyer bij”, vertelt een tevreden Karolien Hoogeveen over de vuurdoop. Die belangstelling werd gadegeslagen door Full Speed-voorzitter Sjaak Lispet en CLD-locatiedirecteur Charles Barto. De geselecteerde CLD-ers krijgen nu tot eind april wekelijks extra training.
Er gaan bij Full Speed en het CLD aan de Juniusstraat nog veel meer activiteiten volgen. “Ik wil hier iets structureels opbouwen. Als resultaat zien dat de jeugd meer gaat bewegen en sporten. Zeker degenen die dat nu niet of nog te weinig doen”, formuleert de 27-jarige Hoogeveen haar uitdaging. Ze kan op deze manier haar studie aan de Sportacademie en Management mooi in de praktijk brengen. Op korte termijn volgen meer acties: “We streven eerst naar snelle zichtbare resultaten, daarna werken we aan de lange termijn.”

In Delft zijn inmiddels zeven Combinatiefunctionarissen actief. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport draagt 40 procent van de kosten, de Gemeente Delft de resterende 60 procent. De regeling is opgezet om jeugd meer te laten bewegen en sportverenigingen als aanbieders van daarvoor benodigde activiteiten te versterken.

Bijlage 13 Interventies nav literatuur en enquête

De kernvraag van dit onderzoek is hoe verklaard kan worden dat de buitenruimte in woonbuurten niet kindvriendelijk wordt ingericht, onderhouden en beheerd. Dat komt niet doordat kinderen onbelangrijk worden gevonden, of omdat wordt gedacht dat buitenspelen en bewegen onbelangrijk is. Uit het onderzoek komt vooral dat gemeentes daarvoor geen belemmering zien in de buitenruimte in woonbuurten.

Uit het model voor de gemeentelijke besluitvorming komen drie typen interventies:

- het probleem in de huidige situatie benadrukken ("het gaat echt mis")
- oplossingen aandragen ("zo kan het ook")
- randvoorwaarden scheppen (met peen, preek en stok[2]: "je krijgt geld als..", "de slechtste gemeente is .." of bijvoorbeeld "kinderrechten moeten uitgevoerd worden").

De toon en insteek zal afhangen van de doelgroep en voorkeuren van de organisatie. Hieronder worden aanbevelingen gegeven rond thema's waarop een interventie kan worden geformuleerd.

<u>sociale omgeving, buurt</u>
De buurt is ook een sociale omgeving. Er wordt belang gehecht aan een thuis in de buurt, aan sociale cohesie en het verbeteren van "probleemwijken". De openbare ruimte is hierbij een onderdeel. Als je elkaar buiten groet en kent, dan wordt verondersteld dat de samenleving beter functioneert. Gezinnen hebben meer sociale relaties (Zeijl ea 2005) en kinderen zijn een manier om ook volwassenen te betrekken bij onderwerpen. Een mogelijke interventies is bijvoorbeeld het opzetten van portiekportiers (De Bakkerij; zie http://www.debakkerij.org/) waarbij kinderen (8-13 jr) toezichthouden op de woonomgeving.

<u>openbare ruimte als verblijfsruimte</u>
Verblijven als primaire functie van de openbare ruimte in woongebieden heeft in Nederland geleid tot het woonerf en tot shared space. Over woonerfwijken maken professionals en gemeentes zich zorgen (Wassenberg en Lupi, 2011). Nio geeft aan dat het bij suburbane gebieden gaat om het versterken van de stedelijke plakken (2009). De disciplines verkeerskunde en stedenbouw lijken elkaar minder te vinden in oplossingen rond de openbare ruimte (Bach, 2006). Het vraagt creativiteit en professionaliteit om buitenruimtes meer als verblijfsruimte en kindvriendelijk in te richten. Ontwerpers willen wel, blijkt uit de Jantje Beton Speelaward 2012[3].

<u>kinderparticipatie</u>
In het kinderrechtenverdrag is het volgende opgenomen (artikel 12, eerste lid) over participatie:

De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

Uit dit onderzoek volgt dat de meeste gemeentes geen visie op kinderparticipatie hebben, terwijl kinderen het recht hebben gehoord te worden. Dat gaat op bij de keuzes rond de inrichting, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte, van schoolpleinen etc. Maar ook bij beleidsvisies van gemeentes die kinderen betreffen. Gemeentes kunnen bij de uitvoering en invulling van dit kinderrecht geholpen worden.

[2] Peen, preek en stok gaat over verschillende interventies om verandering te bereiken: je kunt verleiden/stimuleren, uitleggen wat goed is/overtuigen en verkeerd gedrag bestraffen.
[3] Zie http://www.jantjebeton.nl/2012/nieuws/winnaar-jantje-beton-speelaward-2012/

Daarnaast kunnen kinderen, net als bewoners, helpen met het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Zij kunnen zwerfafval opruimen, plantsoentjes onderhouden etc. Behalve dat het leuk kan zijn, versterkt dit het "mentale eigenaarschap" van de openbare ruimte krijgt de openbare ruimte een extra laag, als geleefde stad (Jantje Beton, 2011; Heiman, 2012)

van speelplekkenbeleid naar beleid voor spelen en bewegen in de openbare ruimte
Bij dit thema gaat er om kinderen als gebruiker van de totale openbare ruimte in beeld te brengen. Het lijkt soms of het thema kinderen en openbare ruimte ingevuld wordt door kinderen en jongeren een "eigen plek" te geven, de speeltuin of playground. Op de plekken hierbuiten moeten zij zich gedragen als (mini-)volwassenen. Niet schreeuwen, niet opeens de straat op rennen en niet "hangen".

Als kinderen overal kind mogen zijn, dan is het belangrijk met hen rekening te houden en het minder saai te maken. Hier ligt een uitdaging voor landschapsarchitecten en ontwerpers openbare ruimte, waarbij oplossingen voor automobilisten, parkeerders en fietsers extra aandacht vragen.

fietsende kinderen
De belangen van fietsers en kinderen gaan vaak samen op. Het dagelijkse fietstochtje van en naar school draagt enorm bij aan het halen van de beweegnorm (De Vries, 2010). Fietsen is een gezonde vorm van vervoer en milieuvriendelijk. Het bevorderen van veilige schoolroutes zou een concrete actie kunnen zijn. Hierin zouden meerdere organisaties kunnen samenwerken; zoals een verkeersorganisatie als de fietsersbond, VVN of een ROV met een organisatie voor kinderen, zoals Jantje Beton.

groene woonomgeving, speelnatuur
Volgens gemeentes komen kinderen in de buitenruimte voldoende in aanraking met de levende natuur. Het argument voor buitenspelen dat kinderen in "contact komen met de natuur" is als een na minst belangrijke uit het onderzoek gekomen.
Steden geven wel significant vaker aan dat er onvoldoende groene schoolpleinen en speelnatuur is. In de tweede kamer is een motie aangenomen waaruit blijkt dat de landelijke politiek zich zorgen maakt over het contact met de natuur van de huidige generatie kinderen. Daarin staat de politiek niet alleen. Er is een oproep om het recht op natuur op te nemen in het kinderrechtenverdrag, een oproep "50 dingen die je moet doen voor je 12^{e} jaar" etc.
Uit onderzoek blijkt dat kinderen baat hebben bij contact met en spelen met natuur. Een interventie die de rol van gemeentes bij dit thema vorm geeft, ligt voor de hand.

stad als plek om op te groeien
Steeds meer mensen wonen in steden en die tendens zal doorgaan omdat het samengaat met een kennis georiënteerde economie (Glaeser, 2011; Saunders, 2010). Ondertussen wordt de stad niet als een ideale plek gezien om als kind te wonen en op te groeien. Dit kan verklaren waarom gezinnen de stad uittrokken en trekken (Karsten ea, 2006). Dat vraagt om interventies die de stad als een (even) goede opgroeiplek in beeld brengt en maakt. Een kindvriendelijke openbare ruimte is daar een onderdeel van, maar het gaat ook om voorzieningen als goede scholen en vrije tijdsclubs, gezinswoningen etc.

De stad als opgroeiplek zou vanuit stedenbouwkundige invalshoek versterkt kunnen worden. Architecten als Rohmer en Urhahn lijken daartoe aanzetten te geven (Broekmans, 2011; Zeegers, 2007).

meetlat kindvriendelijke buitenruimte
In dit onderzoek blijkt dat er veel manieren zijn om de kindvriendelijkheid van de openbare ruimte te meten en in beeld te brengen. Organisaties die kindvriendelijke buitenruimte willen stimuleren en

maken zouden samen kunnen uitspreken welke methode zij het beste vinden. Ook kunnen ze samen een (nieuwe) meetlat ontwikkelen.

gezondheid

Last but not least: een interventie rond gezondheid. Het argument dat het hoogste scoort bij gemeentes om buiten te spelen en bewegen te bevorderen is “gezondheid, beweging”. Een onderzoek van/met de NISB waaruit blijkt met welke beweegruimte kinderen de beweegnorm halen zou hierop inspelen.

Anne Koning
351992

